

Riksdagens protokoll

2012/13:26

Fredagen den 16 november

Kl. 9.00 – 14.33

Protokoll
2012/13:26

1 § Ledighet

Tredje vice talmannen meddelade att *Walburga Habsburg Douglas* (M) ansökt om ledighet under tiden den 16 november–31 december.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Nils Brown* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för *Walburga Habsburg Douglas*.

2 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Anette Åkesson* (M) av sagt sig uppdraget som suppleant i socialförsäkringsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Tredje vice talmannen meddelade att *torsdagen den 29 november* skulle arbetsplenium och votering utgå. Svar på interpellationer skulle tillkomma kl. 12.00.

4 § Anmälan om ordförande i utrikesutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att *Hans Wallmark* (M) valts till ordförande i utrikesutskottet under tiden den 19 november 2012–31 mars 2013.

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2012/13:80

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:80 Personal- eller närvaroliggare, månadsvisa kontrolluppgifter och annan skattekontroll

av Hans Olsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 december 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 15 november 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:89

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:89 Regeringens prioriteringar i budgeten

av Pyry Niemi (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 december 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 november 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:93

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:93 Arbetslösheten i Hylte

av Jennie Nilsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 27 november 2012.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 12 november 2012

Arbetsmarknadsdepartementet

Hillevi Engström (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:94 Missbruk av bemanningsföretag
av Jonas Sjöstedt (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 27 november 2012.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 12 november 2012

Arbetsmarknadsdepartementet

Hillevi Engström (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:97

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:97 Klimatkompensation som kostnad i verksamhet

av Mats Pertoft (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 december 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 november 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:118

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:118 Tömningscentraler i taxibranschen

av Raimo Pärssinen (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 december 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 15 november 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:119

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:119 Månadsvisa kontrolluppgifter

av Peter Persson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 december 2012.

Stockholm den 15 november 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

6 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2012/13:FPM22 Meddelande om uppdatering av industripolitiken
KOM(2012) 582 till näringsutskottet

7 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott

Tredje vice talmannen anmälde att ett utdrag ur prot. 2012/13:8 för torsdagen den 15 oktober inkommit från miljö- och jordbruksutskottet.

8 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2012/13:45 till justitieutskottet

Redogörelse

2012/13:JO1 till konstitutionsutskottet

Motioner

2012/13:N7–N9 till näringsutskottet

EU-dokument

KOM(2012) 629 till utrikesutskottet

KOM(2012) 643 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 9 januari 2013*.

KOM(2012) 650 till socialförsäkringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 9 januari 2013*.

Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Louise Malmström har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit eller är beredd att vidta för att öka takten i arbetet för ökad jämställdhet i högskolan.

Jämställdhet i högskolan är en fråga om rättvisa. Det är även en fråga om kvalitet och hur vi i dagens kunskapsintensiva samhälle förvaltar våra gemensamma mänskliga resurser.

Utvecklingen är på väg åt rätt håll, måste man ändå säga. Studenterna inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå är till övervägande del kvinnor, och på många utbildningar är det till väldigt övervägande del kvinnor. På dessa utbildningar vore det många gånger önskvärt att få in fler män.

Bland dem som disputerar är könsfördelningen numera i princip fifty-fifty. Jag tror att det var 49–51 förra året. De senaste åren har det i genomsnitt varit något överskott på kvinnor, men i grova drag fifty-fifty. Andelen kvinnliga professorer ökar stadigt, om än långsamt.

Med det sagt finns det fortfarande mer att göra för ökad jämställdhet på universiteten och högskolorna. Könsfördelningen inom vissa ämnesområden är ett konkret exempel på det. Vidare visar dess värre flera studier att det tar längre tid för kvinnor än för män att avancera från doktorsgrad till professor.

Arbetet med att uppnå jämn könsfördelning är komplext, och insatser krävs på flera nivåer inom högskolan. För att ta till vara tillgänglig kompetens är det därför viktigt att universitet och högskolor skapar sådana förutsättningar för forskarkarriärer att kvinnor och män har lika möjligheter att meritera sig, både inom utbildningen på forskarnivå och på senare positioner.

Forsknings- och innovationspropositionen som jag nyligen presenterade innehåller flera förslag till förbättringar. Den föreslagna ökningen av direkta anslag för forskning och forskarutbildning till universitet och högskolor skapar exempelvis möjlighet för lärosätena att ge goda villkor för forskare i form av en tryggare finansiering och fler fasta anställningar. I propositionen aviseras också åtgärder för att förbättra de studiesociala villkoren för doktorander.

Efter ett uppdrag från regeringen har Högskoleverket analyserat och lämnat förslag på hur rekryteringsmålen för professorer som är kvinnor kan bli mer effektiva och ändamålsenliga. Högskoleverket har överlämnat sin rapport till regeringen, och vi ser för närvarande över hur rekryteringsmålen kan utvecklas och förbättras.

Att förbättra jämställdheten inom akademien tar dess värre tid, men min och regeringens avsikt är att fortsätta arbeta aktivt för att skapa förutsättningar för att kvinnor och män ska ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation.

Anf. 2 LOUISE MALMSTRÖM (S):

Herr talman! I en jämställdhetsstudie på ett par fakulteter vid Göteborgs universitet säger en manlig professor ungefär så här: När barnen kommer blir det svårare för kvinnor att gå in i forskningen med hundra

Svar på
interpellationer

procents engagemang, och det är ju vad som krävs. Det är lättare för män att ta med hustru och barn när de åker i väg, även om det i dag faktiskt händer att man hör om det omvända.

En annan man berättar att han har hört kolleger avråda från att välja kvinnor eftersom de innebär en större risk när de ska vara hemma med sina barn.

Det finns en hel del sådana här beklämmande uttalanden och exempel. Studien är både kvalitativ och kvantitativ, och det är en ganska dystert bild som tonar fram.

Jag tackar utbildningsministern för svaret på min interpellation, men det är tråkigt att han nöjer sig med att konstatera att det är på väg åt rätt håll.

Med 1 procents ökning per år, som det har varit de senaste åren, kommer det att ta 30 år innan andelen kvinnliga professorer är uppe på en rimlig nivå – och det är om det går åt rätt håll. Inom vissa områden verkar det som om det inte ens gör det. Det faktum att fler kvinnor studerar gör det ju bara ännu märkligare att det inte är fler som blir professorer.

Utbildningsministern talar om vikten av att skapa förutsättningar som ger kvinnor och män lika möjligheter att göra forskarkarriär, och han nämner till exempel anställningsvillkoren. Jag tror också att de ha stor betydelse, så varför skapar man inte dessa förutsättningar? Förbjud utbildningsbidragen och se till att alla doktorander får en anställning.

Det är en alltför passiv hållning att räkna med att lärosätena ska sköta allt detta jobb själva och att alla ska brinna för jämställdhet när det finns stor konkurrens från andra angelägna krav. Det betyder dock inte att lärosätena inte måste göra sin del av arbetet.

När Delegationen för jämställdhet lämnade sitt slutbetänkande delade man upp sina förslag och åtgärder i tre kategorier: styrning, stöd och strategier. Vilka strategier som ska användas och passar bäst på olika lärosäten är lärosätenas ansvar, och förhoppningsvis finns det eldsjälar där som hittar olika kreativa lösningar som de sedan kan dela med sig av och ha ett utbyte av.

När det gäller styrning och stöd har utbildningsministern möjlighet att ta ett betydligt större ansvar. Vi har fastnat för idén om en särskild jämställdhetsbonus som fördelas till lärosäten med särskilt god jämställdhet eller där en tydlig förbättring skett. Vi tycker också att de forskningsfinansierade myndigheterna tydligare ska ställa krav på jämställdhet vid fördelning av medel.

Tolkar jag utbildningsministern rätt är han inte beredd att vidta några som helst åtgärder för att öka jämställdheten på landets lärosäten. Han måste alltså tycka att uttalandena i början av mitt anförande ger en bild av verkligheten som är helt okej, eller i alla fall tror han att saken ska lösa sig av sig själv. Det tror inte jag.

Anf. 3 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Det var en grov vantolkning från interpellantens sida. Jag räknade upp en del åtgärder som vi faktiskt vidtar. Vi förbättrar villkoren för doktorander genom att införa ett tredje år då man är fast anställd i stället för att gå på utbildningsbidrag.

Det är ju i barnafödande ålder man påbörjar sin karriär och karriären tar fart för dem som den gör det för. På grund av att könsroller och ansvarsfördelning mellan män och kvinnor fortfarande ser ut som de gör är kvinnor sannolikt mer känsliga för otrygga anställningsformer. Det är det som jag tror ligger bakom de uttalanden som Louise Malmström citerar där man säger att man inte ska rekrytera kvinnor i den här åldern eftersom de är hemma med barn. I grunden är det arbetsfördelningen mellan män och kvinnor i familjerna som ligger bakom detta.

Jag menar att det som högskolan kan göra är att erbjuda bättre anställningsvillkor. Vi förbättrar anställningsvillkoren och de studiesociala villkoren. Som Delegationen för jämställdhet i högskolan föreslog ser vi över rekryteringsmålen, det vill säga hur de mål som ett universitet eller en högskola har för hur många kvinnliga – det är ju oftast det det handlar om – professorer som ska rekryteras i framtiden ska bli mer transparenta och mer effektiva. Vi ser över det nu, och det är ett uppdrag till Högskoleverket.

När Louise Malmström säger att vi inte gör något kan Louise Malmström inte ha lyssnat på mitt första inlägg då jag berättade om ett antal åtgärder som vi vidtar.

Vi ska konstatera att det inte är riktigt så nattsvart som Louise Malmström målar upp.

Om vi ser på våra tio främsta forskningsuniversitet – det är de största forskningsinstitutionerna i Sverige – är sju rektorer av tio kvinnor. När Socialdemokraterna styrde såg det inte ut så. Nu är en majoritet av rektorerna vid våra tunga forskningsuniversitet kvinnor. Även om man tar med alla högskolor är majoriteten rektorer kvinnor.

Det är i dag 23 procent kvinnliga professorer i Sverige. Målet måste ju vara att det ska vara fler, men det är ändå 23 procent. Det var bara 13 procent när Thomas Östros var utbildningsminister. Det går åt rätt håll jämfört med när Östros var minister.

Varför går det inte ännu snabbare? Vi kan göra en jämförelse med kvinnlig representation i bolagsstyrelserna som ju också diskuteras. Det skulle kunna gå att förändra omedelbart genom att sparka ut några och ta in några andra. Så är det inte med professorer; professor är man livet ut. Det går därför inte att förändra detta snabbt. Om man blir professor i 40-årsåldern är man aktiv professor upp i 65–70-årsåldern. De som är professorer är professorer. Det man kan påverka är de som nyutnämns. Där är könsbalansen mycket bättre. Det tar naturligtvis några årtionden innan de som nyss har blivit professorer inte längre är det, om det nu är önskvärt att bli av med dem så fort som möjligt som det låter.

Det går åt rätt håll, och det är centralt. Vi vidtar ytterligare åtgärder för att skynda på detta. Jag är inte beredd att vidta den typen av åtgärder som Carl Tham gjorde när han var utbildningsminister och börja kvotera professorstjänster. Det är fel tänkt. Medlen ska gå till de bästa forskarna och den bästa forskningen. Vi kan inte ge avkall på det och av andra skäl än forskningskvalitet ge anslag till forskning som är mindre viktig. Metoden måste vara att stimulera och uppmuntra kvinnor att göra karriär så att de placerar sig bland de bästa forskarna.

Anf. 4 LOUISE MALMSTRÖM (S):

Herr talman! De åtgärder som Jan Björklund räknar upp är ganska passiva åtgärder. Vi skapar möjligheter till anställningar, säger du till exempel. En del lärosäten verkar ju vara förtjusta i utbildningsbidrag. Påverka. Förbjud utbildningsbidrag.

Det är trådigt att höra hänvisningar till tidigare ministrar. Vi lever här och nu, och det vi kan påverka är från och med nu. Hur såg det ut när ni styrde förra gången, 1991–1994? Ska vi jämföra med de siffrorna? Så kan man inte göra. Du har varit ansvarig för detta ganska många år, och det är du som har ansvar för det nu och framöver.

Utbildningsministern nämnde forsknings- och innovationspropositionen i sitt svar och menade att det finns en potential till förbättringar. Reaktionerna på den har snarast varit farhågor om det motsatta. Förra gången det satsades på excellens handlade det om *hans* excellens. Utvärderingar visade att man fördelade mellan en halv och en miljard kronor från kvinnor till män.

Tycker inte utbildningsministern att det finns vissa problem med begrepp som excellens och kvalitet med tanke på att definitionen varierar beroende på disciplin och vilka som bedömer? Hur ska utbildningsministern se till att det inte blir en ny omfördelning från framtidens kvinnor och män till gårdagens män? Borde vi inte lära av misstagen oavsett vilken minister det var som gjorde den satsningen?

Anf. 5 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jag ber om ursäkt om interpellanten tog illa upp för att jag nämnde Thomas Östros. Poängen var att visa att utvecklingen har gått åt rätt håll under de här åren. För tio år sedan var det ungefär hälften så många kvinnliga professorer som i dag. Utvecklingen går åt rätt håll. Jag skulle önska att det vore ännu mer fifty-fifty mellan kvinnor och män bland de professorer som nyutnämns, men där är vi inte. Bland dem som nyutnämns är det dock många fler kvinnor än tidigare. Man kan ju inte fasa ut de äldre. Eftersom de är professorer så länge de är verksamma påverkas den procentuella andelen i långsam takt. Det intressanta är att titta på dem som nyutnämns och nyrekryteras. På doktorsnivå är det fifty-fifty i dag. Det är det som är basen för de blivande professorerna.

Herr talman! Jag tycker inte att rekryteringsmål är något passivt. Även Delegationen för jämställdhet vid högskolan rekommenderar att vi ska utveckla det. Det är inte jag som avgör vem som ska bli professor. Jag tror inte att någon av oss vill ha ett sådant system. Det måste akademierna själva avgöra på vetenskapliga meriter, och enbart på vetenskapliga meriter. Det hoppas jag att vi är överens om. Vilka professurer man inrättar, inom vilka discipliner och hur man jobbar för att uppmuntra kvinnliga doktorer att ta sig vidare i karriären påverkar ju i nästa steg vilka som har möjlighet att bli professorer.

Rekryteringsmål är ett sätt att göra det tydligt för dem som styr över lärosätena och bestämmer vilka som ska bli professorer att vi tycker att det är viktigt att man främjar jämställdhet och att vi tycker att man på sikt bör öka andelen kvinnliga professorer. Det betyder inte att de ska rekrytera en kvinna som har lägre vetenskapliga meriter och att hon ska gå före en man som har högre vetenskapliga meriter. Det betyder att när man planerar verksamheten på lärosätena ska man se till att det finns

karriärmöjligheter och att man underlättar att förena familj och arbete. Man ska uppmärksamma duktiga kvinnor på olika sätt för att se till att de kommer i rätt läge nästa gång det ska utnämnas professorer.

Rekryteringsmål tror jag är ett skarpt verktyg. Det är väl ungefär så ni tänker när det gäller att inrätta en jämställdhetsbonus. Det är samma sak. Man stimulerar, ger incitament och sätter upp mål, även om jag inte tror på den där bonusen och den därför inte finns med i forskningspropositionen. Men det är ungefär samma tänk. Ni vill ju inte heller lagstifta om att man ska kvotera, vilket jag tycker är bra att ni inte vill.

Jag tycker att utbildningsminister Tham gick för långt när han bestämde att det skulle inrättas särskilda professurer bara för kvinnor. Det är att gå för långt. Det är vetenskapliga meriter som ska avgöra. Vi ska se till att man har goda möjligheter att utvecklas i arbetet åren innan man blir professor – när man har doktorerat – så att det nästa gång det ska utnämnas professorer finns fler kvinnliga kandidater. Det är den vägen vi måste gå.

Anf. 6 LOUISE MALMSTRÖM (S):

Herr talman! Skillnaden är att vi inser att money talks. Mål är jättebra. Lärosätenas ansvar är också bra. Men vad som är excellens och kvalitet i forskning är lite beroende på vilka bedömargrupper man tillsätter. De ser lite olika saker och premierar lite olika saker.

Det finns forskning, statistik och uppföljning av tidigare excellenssatsningar. Ofta är man bra på att beskriva problem, men man har inga idéer om åtgärder när man gör sådana utredningar. Men här finns det faktiskt för en gångs skull en rad konkreta förslag som egentligen bara skulle kunna betas av. Då väljer utbildningsministern att ta några av de mer passiva förslagen där han räknar med att det ska sköta sig självt.

Det är inte säkert att dessa konkreta förslag skulle göra underverk, men de är ändå värda att pröva, och allt är bättre än en passiv hållning.

Delegationen för jämställdhet i högskolan har skrivit följande:

Det finns brister i arbetet för jämställdhet i högskolan när det gäller planmässighet, långsiktighet, samverkan samt teoretisk och praktisk kunskapsförankring.

Vill vi ha en verklig förändring behövs något mer än det som hittills har prövats, annars kommer det att ta 30 år till.

Herr talman! Om man däremot inte vill ha en förändring är den rätta strategin att sitta still i båten och att överlämna detta till andra aktörer. Jag tycker att det är en misshushållning med vår potential och med våra resurser. Jag tycker att det är ett hot mot vårt lands framtida konkurrenskraft. Det är faktiskt också ett hot mot akademins legitimitet.

Anf. 7 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jag är helt övertygad om att en majoritet av de kvinnliga rektorer som i dag leder våra lärosäten och som är professorer vet precis vad det har inneburit att slå sig fram som kvinna. Jag är helt övertygad att de är bättre på att fundera ut vad som behövs på deras lärosäten än vad Louise Malmström är, och till och med bättre än vad jag är. Det är därför som ansvaret ska ligga där.

Louise Malmström sade något som jag hoppas att hon inte riktigt menar fullt ut: Allt är bättre än en passiv hållning.

Jag tycker inte det. Jag tycker inte att vi ska vara passiva utan vidta en del åtgärder. Men alla åtgärder är inte de rätta. Om det enda och överordnade är att vi snabbt vill uppnå fifty-fifty mellan kvinnor och män kan jag föreslå tre åtgärder på raken så att man uppnår det nästa år. Låt oss sparka hälften av de manliga professorerna så blir det fifty-fifty.

Det finns mängder av brutala åtgärder som vi skulle kunna vidta om allt vore bättre än en passiv hållning. Men så är det inte.

Vi måste hela tiden fundera. Detta är forskning. Det ska vara de duktigaste forskarna som blir professorer. Det får inte finnas någon misstanke om att de utnämns på någon annan grund. Därför var det som man gjorde för 15 år sedan fel, nämligen att inrätta särskilda professurer förbehållna ett visst kön.

Däremot är det rätt med åtgärder som stimulerar och uppmuntrar unga kvinnliga forskare att gå vidare i karriären och som underlättar för kvinnor att förena familj och arbete.

Men åtgärder som närmar sig kvotering, som är huvudförslaget bakom interpellationen, och som handlar om att vi ska ta våra forskningsmedel för att, i stället för att premiera kvalitet i forskningen, premiera någonting annat är också fel tänkt. Det är den bästa och den mest högkvalitativa forskningen som ska premieras. Vi ska underlätta för och stimulera kvinnor att ta sig dit men inte sänka kraven eller fördela pengar på annat än det som är bäst forskning.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2012/13:106 om elektronisk övervakning vid kontaktförbud

Anf. 8 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Anna Wallén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av att lagen om kontaktförbud inte kan användas som det var tänkt på grund av att det saknas möjligheter till elektronisk övervakning. Vidare har Anna Wallén frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av de stora skillnaderna i landet när det gäller beviljande av kontaktförbud.

År 2011 genomfördes ändringar i lagen om besöksförbud, numera kontaktförbud. Samtidigt infördes ett nytt brott, olaga förföljelse, i syfte att stärka det straffrättsliga skyddet mot trakasserier och förföljelse. Syftet med de nya bestämmelserna om elektronisk övervakning av kontaktförbud är att skapa större möjligheter för rättsväsendet att kontrollera efterlevnaden av kontaktförbud.

Bestämmelserna i den nya lagen har medfört att Rikspolisstyrelsen har behövt upphandla ny teknik, vilket har tagit längre tid än vad polisen förutsåg. Enligt den information som jag har fått räknar polisen med att ha utrustning på plats i april nästa år, detta under förutsättning att utrustningen levereras till polisen som förväntat och klarar de tester som ska göras. Jag beklagar att polisen inte har fått tekniken avseende elektronisk övervakning på plats. Enligt de besked jag har fått har det att göra med de höga krav på kvalitet på utrustningen som måste ställas, vilket givetvis är viktigt. När tekniken är på plats kommer denna övervakningsåtgärd

att utgöra ett komplement till de metoder och skyddsåtgärder som polisen förfogar över.

För att öka enhetligheten i åklagarnas rättstillämpning, som bland annat omfattar beslut om kontaktförbud, ställer regeringen sedan 2011 krav på Åklagarmyndigheten att analysera väsentliga skillnader i verksamhetsresultat mellan åklagarkamrar och redovisa vilka åtgärder myndigheten vidtar för att minska skillnaderna mellan kamrarna, när det gäller både verksamhetsresultat och rättstillämpning. Regeringen har också gett Åklagarmyndigheten i uppdrag att inrätta en mer sammanhållen och ändamålsenlig struktur för myndighetens rättsliga tillsyn för att möjliggöra en ökad enhetlighet i rättstillämpningen.

Under året har Åklagarmyndigheten inrättat en särskild tillsynsfunktion vid riksåklagarens kansli. Tillsammans med de tre utvecklingscentrum som finns inom myndigheten ska den funktionen svara för att tillsyn genomförs på ett strukturerat sätt och att resultatet av tillsynen kommer verksamheten till godo. Regeringen kommer att följa det fortsatta arbetet på området.

Anf. 9 ANNA WALLÉN (S):

Herr talman! Jag börjar med att tacka justitieministern för svaret på min interpellation.

Då det oftast är kvinnor som utsätts för hot och våld av en man är det detta som jag kommer att tala om nu.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Men vi har fortfarande en lång väg att vandra innan män och kvinnor har samma rättigheter och samma möjligheter.

Det yttersta uttrycket för ojämställdhet är mäns våld mot kvinnor. Vi kan nästan dagligen läsa om kvinnor som utsätts för hot och våld av en man som de har älskat. Det handlar om kvinnor som får sin rörelsefrihet inskränkt för att deras före detta partner vägrar lämna dem i fred, män som gång på gång ringer, sms:ar och mejlar och kanske helt plötsligt står mitt emot dem på gatan. Kvinnorna måste hela tiden se sig en extra gång över axeln.

De senaste tio åren har antalet anmälda misshandelsbrott mot kvinnor ökat. Ökningen beror delvis på att kvinnors benägenhet att anmäla har ökat. Men mycket tyder faktiskt på att våldet också har ökat. Men mörkertalet beräknas vara mycket stort. Brottsförebyggande rådet uppskattar att endast 20 procent av alla brott mot kvinnor polisanmäls.

Våld mot kvinnor är ett stort problem som kräver en helhetssyn när det gäller kunskap och insatser. Ofta fokuserar forskning och annat arbete mot mäns våld mot kvinnor på just kvinnorna och inte på männen. Man kallar till och med övergreppen för kvinnovåld, trots att det handlar om mäns våld mot kvinnor.

Den 1 oktober 2011 trädde den nya lagen om kontaktförbud, tidigare besöksförbud, i kraft. I lagen har elektronisk övervakning införts som ett verktyg för att kontrollera efterlevnaden av kontaktförbud. Det innebär att den som utsätter någon för hot i särskilda fall, där man bedömer att ett vanligt kontaktförbud inte är tillräckligt, kan få en fotboja.

Det har nu kommit till min kännedom att det finns beslut om fall där man skulle behöva använda denna fotboja men att det inte finns någon fungerande fotboja. Denna lag trädde i kraft för mer än ett år sedan – den

Prot. 2012/13:26
16 november

Svar på
interpellationer

1 oktober 2011. Detta är mycket allvarligt och innebär stora risker för den som utsätts för hot och förföljelse.

En kartläggning av åklagarnas hantering av lagen om kontaktförbud visar att det är stora skillnader när det gäller antalet beviljade kontaktförbud runt om i landet. I till exempel Norrköping beviljas 52 procent av alla ansökningar, men i Eskilstuna beviljas endast 18 procent av ansökningarna. Det är mycket stora skillnader. Frågan är vad det beror på. Görs det helt olika riskbedömningar runt om i landet? Varför är det mycket lättare att få ett kontaktförbud i Norrköping än vad det är i till exempel min hemkommun Västerås?

Beatrice Ask har svarat på min interpellation om varför denna fotboja inte finns och anger att den tekniska utrustningen inte finns på plats. Det har gått mer än ett år sedan denna lag trädde i kraft, och jag undrar vad Beatrice Ask har gjort för att påskynda ett framtagande av denna fotboja. Är det rimligt att det tar ett år och sju månader innan en lag kan tillämpas när behovet är så pass stort?

Jag vill också fråga varför det skiljer så mycket mellan åklagarkammarna när det gäller antalet beviljade kontaktförbud. Beatrice Ask säger i sitt interpellationssvar att man ska analysera detta, och jag undrar när analysen ska vara klar. Det är nämligen väldigt brådskande.

Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag vill först instämma i den verklighetsbeskrivning Anna Wallén gör när det gäller den utsatthet många kvinnor har. Låt mig också nämna att den prioritering polisen har är att öka antalet anmälningar, just därför att vi har ett mörkertal som är ett problem.

Jag skulle kunna använda mycket tid till att beskriva det arbete vi bedrev under den förra mandatperioden när det gäller olika satsningar. Jag avstår dock från det, för det viktiga är naturligtvis att se framåt. Vad vi nu gör är att följa upp det arbete som bedrevs under den förra mandatperioden. Ambitionen är densamma, alltså väldigt hög.

Vi har också tillsatt en nationell samordnare som ska arbeta med våld i nära relationer. En brist vi kan se är nämligen bristen på samordning mellan olika myndigheter. Det är länspolismästare Carin Götblad som har detta arbete, och jag ser fram emot den verksamhet hon bedriver för att samla och stödja berörda myndigheter och aktörer för att vi ska få en ännu mer effektiv insats mot mäns våld mot kvinnor.

Vad har då Beatrice Ask egentligen gjort när det nu inte finns några tekniska lösningar på kontaktförbudet? Låt mig bara säga att jag verkligen beklagar att det har dragit ut på tiden. Jag har försökt följa detta. Problemet är att det vid den första upphandlingen kom in tre anbud, och ingen av anbudsgivarna uppfyllde de krav som Rikspolisstyrelsen hade ställt. Enligt lagen om offentlig upphandling måste man då avbryta upphandlingen och börja om från början. Man har gjort en ny upphandling under hösten, och det har gjort att man har funnit en leverantör.

Sedan är det på det viset med denna typ av elektronisk övervakning och teknisk apparatur att den faktiskt måste fungera. Det handlar om liv eller död, och man måste kunna lita på den. Vi hade i nyheterna häromdagen exempel på hur äldrelarm inte har fungerat på grund av att man har gått över till ny teknik. Jag har viss respekt för att Rikspolisstyrelsen

ändå vill säkerställa att det faktiskt är hög kvalitet i den typ av övervakning som ska genomföras.

Det är väl alltså inte mycket att göra åt att man inte fick in tillräckligt bra anbud och tvingades göra om det. Jag har också viss respekt för att man genomför testning av denna typ av apparatur och annat så att vi verkligen får det att fungera i de fall där detta är ett bra komplement och där det beslutas om det. Sedan kan vi säga att det borde ha gjorts mer. Jag vet inte; mitt intryck är att Rikspolisstyrelsen verkligen har arbetat med att hitta tekniska lösningar.

En del har pekat på att det finns runt om i världen, till exempel i Spanien. Jag har också tagit del av det. De har dock valt ett helt separat system och skurit det på en annan ledd. Jag är inte säker på att det är bättre, men utifrån de kravspecifikationer Rikspolisstyrelsen har gjort har vi inte fått in tekniska lösningar som är tillräckliga.

I mitt svar på interpellationen försökte jag också beskriva det arbete som nu bedrivs för att öka enhetligheten över landet. Det är nämligen, precis som beskrivs här, så att vi kan se att det är skillnader mellan olika åklagarkamrar och även med vilken intensitet och kvalitet som arbetet bedrivs. Så kan vi naturligtvis inte ha det. Det är därför Åklagarmyndigheten och polisen har ett målmedvetet och strategiskt arbete på området.

När det gäller Åklagarmyndigheten har man säkerställt att det finns särskilt utbildade åklagare. Vi har inom polisen en särskild handlingsplan, kan man säga, för att arbeta med dessa frågor. Jag tycker alltså att man har strukturerat upp det. Det är också så man måste börja. Om man inte synliggör skillnaderna och låter till exempel utvecklingscentrum analysera vad de kan bero på får man heller inte upp kvaliteten och den likhet och enhetlighet jag tycker att vi ska eftersträva i dessa otroligt viktiga och känsliga ärenden.

Anf. 11 ANNA WALLÉN (S):

Herr talman! Ett viktigt skydd för hotade och trakasserade kvinnor kan inte verkställas på grund av att man har misslyckats med en upphandling. Jag tycker att det är oerhört allvarligt. Jag förstår mycket väl att det är en ny teknik, men redan när Beatrice Ask lämnade lagförslaget 2010 visste man att det krävdes en väldigt specifik teknik för att kunna ha fotbojan.

Jag undrar varför man inte har varit tydligare i kravspecifikationen från Rikspolisstyrelsen. Man visste – och Lagrådet påpekade vid flera tillfällen – att tekniken inte är helt utvecklad och att man måste vara vaksam för att få detta att fungera. Jag tycker alltså att det är lite enkelt att säga att justitieministern har följt arbetet hos Rikspolisstyrelsen. Jag tycker att hon måste vara lite mer handlingskraftig än så.

I det jag har fått fram finns det sex fall där man i dag skulle behöva denna elektroniska övervakning. Det skulle ha kunnat utdömas fotboja för att skydda dem som är utsatta. Vad händer med dem i dag? Ett år och sju månader kommer det att ta, i bästa möjliga fall, att få fram fotbojan. Vilken hjälp och vilket stöd får dessa personer för att känna sig trygga, när man skulle ha behövt fotbojan?

Det går inte att föreställa sig hur det är att leva under hot och förföljelse, med rädsla för sitt liv. Jag har träffat många kvinnor som har delat med sig av sina historier. Många är hemska och etsar sig verkligen fast

på näthinnan. En kvinna berättade för mig att hon vet att hennes exman kommer att döda henne, hon vet bara inte när. Hon önskar att hon visste när, så att hon kunde förbereda sig.

Att få ett kontaktförbud är ett viktigt steg, men det hjälper inte alla. Ett annat stort problem är alla överträdelse av de kontaktförbud som beviljats. 2011 var det över 5 000 överträdelse av kontaktförbuden. Det är oerhört allvarligt och något vi måste göra någonting åt.

När riksdagen fattade beslut om den nya lagstiftningen fattade vi även ett annat beslut – mot justitieminister Beatrice Asks vilja. Vi i oppositionen ville att det skulle vara lättare att få kontaktförbud i gemensam bostad. Det blev ett tillkännagivande från Sveriges riksdag där vi ville att regeringen skulle återkomma med ett lagförslag för att underlätta besöksförbud i gemensam bostad.

I dag är det ofta så att man om man lever ihop med en man, utsätts för hot och våld och har en gemensam bostad ofta tvingas fly. Kvinnan tvingas fly till kvinnojourer eller till vänner. Inte sällan är det barn inblandade som man tvingas rycka upp från skola, kamrater och annat.

Alliansen stödde inte förslaget att det skulle vara lättare att få tillstånd ett besöksförbud i gemensam bostad, vilket innebär att den som utsätts för brott har rätt att bo kvar i bostaden tills en mer permanent lösning har hittats. Alliansen stödde inte förslaget, för man tyckte att det var integritetskränkande att tvinga någon från sitt hem. Man tyckte alltså att det var för integritetskränkande att tvinga en våldsvärkare från bostaden, men det var helt okej att låta den utsatta, misshandlade och hotade kvinnan fly.

Det var i maj 2011 som beslutet fattades i riksdagen. Jag undrar när Beatrice Ask kommer att återkomma med ett lagförslag till riksdagen och varför det dröjer. Jag tycker att de analyser åklagarna ska göra av varför det skiljer sig så mycket åt när det gäller beviljade kontaktförbud är bra, men jag undrar när man kan få någon form av rapport kring det.

Anf. 12 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Ibland blir det lite konstlat när man säger att kraven måste vara tydligare så att det verkligen kommer fram teknisk utrustning. Problemet är väl snarast att kravspecifikationen och kvalitetskraven på utrustningen har varit väldigt tydliga. Nu är det visserligen Rikspolisstyrelsen som beställer de tekniska funktioner som behövs, men det är dessa leverantörerna inte har kunnat leva upp till. Det är testningen som har varit problematisk.

Man kan beskylla vilken politiker som helst för att vara för seg, men sanningen är att vi måste ha tekniska lösningar som faktiskt fungerar om det ska vara rätt. Det har det nog jobbat på så intensivt det har gått. Jag nämnde Spanien tidigare, och de har precis som jag nämnde ett helt annat alternativ som ligger vid sidan av polisens ordinarie. Det är också en privat leverantör som står för det. Jag är inte säker på att det hade varit en bra lösning för Sverige, utan polisen har velat ha komplementet till det övriga personsäkerhetsarbete som måste bedrivas i samordning med övriga åtgärder. Det tror jag att det kan finnas vissa skäl för.

Det är viktigt att ha klart för sig att uppföljningen av kontaktförbud är helt central. Polisen har ett stort ansvar för det lokala personsäkerhetsarbetet. Regeringen lade fram ett förslag och riksdagen röstade för

elektronisk övervakning därför att vi ville ha ytterligare möjligheter att följa upp och säkerställa att kontaktförbud efterlevs. Det är inte den enda lösningen, utan det finns andra saker som görs.

Låt mig nämna att det arbete som bedrivs inom polisen för att säkerställa det hela är viktigt. Man inleder med hot- och riskbedömning, som är oerhört besvärlig att göra. Där har det misslyckats, och det får alltid allvarliga konsekvenser. Varje gång gör man en uppföljning för att säkerställa: Är det någonting vi kan lära och på något sätt förebygga?

Åtgärder som kan användas är säkerhetssamtal, larmtelefoner, administrativa åtgärder och annat. Det finns en hel arsenal, och det tror jag att Anna Wallén väl känner till. Det är viktigt att de finns, för man ska inte tro att en elektronisk övervakning kommer att lösa allting. Problemet är att den elektroniska övervakningen innebär att polisen i bästa fall, när det fungerar, får ett larm när någon överträder den zon där man inte får finnas. Då gäller det att polisen hinner dit i tid och att det fungerar. Hela det andra arbetet måste alltså fungera för att man ska kunna säkerställa den trygghet som vi vill att kvinnor, och för den delen män, ska ha om de är utsatta för den typ av hot och förföljelse som vi nu talar om.

Det är viktigt att se det här som ett alternativ, och det är beklagligt med förseningen när det gäller den tekniska lösningen för elektronisk övervakning. Likväl tycker jag inte att det var fel att vi fattade beslut om det. Vi hade besked om att det skulle gå snabbare. Att de som kom in med anbud inte uppfyllde kraven kunde vi inte veta och rå för. Det är skälet.

Sedan har vi beslutat om en rad andra åtgärder som ska fullföljas.

Låt mig bara säga att det är många problem med den gemensamma bostaden. Men det är ett faktum att i många fall är det nästan uteslutet för kvinnor att vara kvar i bostaden därför att de är så hotade. Ett stort problem har vi när man måste hem till sin bostad för att hämta och reda ut saker. Många allvarliga incidenter har inträffat just i den situationen.

Anf. 13 ANNA WALLÉN (S):

Herr talman! Jag vet inte om justitieministern inte hann svara på frågan om gemensam bostad. Hon var inne på det och påbörjade lite, så jag hoppas att hon kommer att utveckla det mer i sitt sista inlägg. Det är en viktig fråga. En majoritet i Sveriges riksdag fattade ett beslut i ärendet i maj 2011 och bad regeringen att återkomma med ett lagförslag när det gäller den gemensamma bostaden. Jag tycker att det är en oerhörd viktig princip. Jag hoppas som sagt att Beatrice Ask kommer att säga mer om det i sitt avslutande anförande.

När det gäller fotbojan förstår jag verkligen att det är problem med tekniken, men fortfarande tycker jag att det är bedrövligt. Man har vetat så himla länge vad som krävs; man borde ha undersökt marknaden mycket bättre. Jag tycker att det är mycket slarv från Rikspolisstyrelsen.

Det som gläder mig är att regeringen tillsatt Carin Götblad som samordnare i satsningen mot mäns våld mot kvinnor. Det känns jättespannande.

Jag vill kommentera en sak som jag såg på TV3 i ett nytt program som handlar om människor som blir hotade och förföljda. Där fick vi se en kvinna som förföljts av en tidigare partner i tio års tid. Han överträdde kontaktförbud efter kontaktförbud, åkte in i fängelse, kom ut och fort-

satte att hota. Det är helt bedrövligt att behöva se något sådant. Jag känner, Beatrice Ask, att vi verkligen kan göra skillnad där.

Avslutningsvis vill jag fråga Beatrice Ask när ett lagförslag om att det ska bli lättare att få besöksförbud i gemensam bostad kommer. Vad har justitieministern lärt sig av misslyckandet med att få fram en fotboja?

Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Låt mig erinra om att interpellationen ju tog upp frågan om det tekniska problemet, om elektronisk övervakning har fungerat eller inte tidsmässigt. Det är det jag har tagit fram underlag på. Jag har inte alla siffror och tidsangivelser i andra frågor med mig, och jag beklagar det.

Däremot har den här regeringen och jag har väldigt stor respekt för vad riksdagen fattar beslut om. Vi brukar återkommande redovisa hur vi hanterar olika uppföljningar.

Situationen i anslutning till bostad och situationen framför allt för brottsutsatta kvinnor är komplex. Det är just därför som den nationella samordnaren är betydelsefull. I de situationerna måste många olika myndigheter samverka. En kvinna som har möjlighet att bo kvar i sin bostad, kanske den gemensamma bostaden, är helt beroende av att socialtjänst, skola och andra uppfyller sina åtaganden. Det finns många frågeställningar kring detta. Där tror jag att en samordnare kan göra stor skillnad. I dag är det nästan alltid så i riktigt allvarliga ärenden att man inte kan bo kvar, man kan inte ens vistas där därför att man är utsatt för trakasserier och hot, under förutsättning att den person som utövar hotet inte sitter inlåst, vilket sker av och till, och då är situationen en annan.

Jag kan alltså inte svara exakt när det kommer en redovisning till riksdagen.

Men låt mig säga så här: Vi är oerhört angelägna om att säkerställa att allt vad som kan göras görs för att hjälpa kvinnor i den här situationen och att hjälpa också män som utsätts för den här typen hot och trakasserier. Vi är övertygade om att det finns mycket mer att göra, och just därför är jag glad över att polis, åklagare och andra rättsliga myndigheter har strategier och handlingsplaner som vi nu noggrant följer upp för att säkerställa att vi gör bättre framöver än vad vi hittills har gjort, och då har vi ändå kommit en liten bit på vägen jämfört med många andra.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2012/13:82 om varsel och neddragningar inom dagspressen

Anf. 15 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Helene Petersson i Stockaryd har frågat mig hur jag ser på den utveckling som pågår inom mediebranschen – framför allt inom den tryckta dagspressen – och vad jag avser att göra mot bakgrund av denna.

Inledningsvis vill jag understryka att en förutsättning för ett demokratiskt samhälle är att det finns fria och självständiga medier med granskande journalistik och allsidig nyhetsförmedling. Jag kan tillägga att jag blev påmind om det i går under fängslade författares dag när Samar Yazbek fick Tucholskypriset.

Presstödet har fungerat som ett instrument för att upprätthålla mångfalden på mediemarknaden, vilket gjort det möjligt för ett flertal röster och åsikter att göra sig hörda.

De svenska och internationella medielandskapen är i stark förändring. Som exempel kan nämnas utvecklingen av nya tekniker för att ta fram och distribuera innehåll, förändrade medievanor hos konsumenter och förändrade ägarförhållanden. Medieföretag för ut sitt budskap på flera tekniska plattformar, och medborgarna har i dag större möjligheter att välja när, var och hur de vill konsumera och interagera med medier. Det är i grunden positivt.

Med ökad mångfald i medieutbudet förbättras valfriheten för medborgarna. Samtidigt är de nya konsumtionsmönstren och det förändrade medielandskapet med en ökad konkurrens som följd förklaringar till dagspressens minskade upplagor. Förutsättningarna för de företag som i dag i huvudsak arbetar med utgivning av dagstidningar skiljer sig från 1970-talets, då grunderna för presstödet utformades. Detta är ett viktigt skäl till den breda översyn av det statliga stödet till dagspressen som den parlamentariska Presstödskommittén just nu arbetar med.

Av kommitténs direktiv framgår att det behövs en genomlysning av hur mediemarknaden och medievanorna har förändrats, vad detta innebär för dagens mediemarknad och vilka utmaningar tidningsbranschen i dag och i framtiden står inför. I kommitténs uppdrag ingår bland annat att analysera behoven av ekonomiskt stöd eller andra kostnadseffektiva insatser för dagspressen och då även beakta EU:s statsstödsregler.

Presstödskommittén, som interpellanten själv ingår i, kommer att lämna sitt slutbetänkande den 31 augusti 2013, och jag vill avvakta resultatet av detta arbete. Det är därför för tidigt att säga något i dag om vilka förslag kring stöd eller andra insatser till dagspressen som regeringen kan komma att lägga.

Anf. 16 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Herr talman! Jag tackar kulturministern för svaret. Det var nog ett svar som jag hade förväntat mig av kulturministern. Även om Presstödskommittén är i full gång med arbetet tycker jag att det är angeläget att lyfta fram den situation som ändå råder i dag.

Det är 4 tjänster som ska bort från Västerviks Tidningen, 15 försvinner från Upsala Nya Tidning, 50 får gå från Mediabolaget Västkusten, Svenska Dagbladet slipper sparka folk – 60 går med avgångspension. Jag kan göra listan ganska lång.

Under höstens varselvåg har 250 journalister varslats, och de flesta neddragningar sker som en konsekvens av minskade annonsintäkter. Kulturministern säger i sitt svar att det blivit förändrade medievanor och andra ägarstrukturer, men denna gång är det något mer som har hänt här.

En lågkonjunktur slår mot alla branscher, och dagspressen har under alla lågkonjunkturer fått känna av ett vikande annonsunderlag, speciellt platsannonser. Men frågan är om vi någon gång har haft den personal-

nedskäring som vi ser nu. På en del håll görs så kraftiga nedsänkningar att man befarar en urholkning av både journalistiken i sig och kvaliteten på produkten. Enligt Konjunkturinstitutet ska lågkonjunkturen fortsätta ett litet tag. Det är ingenting som man ser något slut på inom den närmaste framtiden.

Vi ser också en annan strukturomvandling i detta. Det är att annonserna inte bara upphör för att sedan återkomma när det blir en annan konjunktur, utan annonserna går till andra medier. De går till Google och de går till Facebook och med risken att tidningarna inte får dem tillbaka.

Vad är det då som händer ute i landet och på tidningsredaktionerna? När vi diskuterade mediekoncentrationen för några år sedan tycker jag att vi såg början, kulturministern, på den utveckling som har gått med rasande fart. Inte nog med att förstatidningarna köper upp andra tidningar, utan man inleder det ena samarbetet efter det andra. Man är oerhört kreativ inom branschen. Och det är nog tur det, för annars kanske vi inte hade haft den situation som vi ändå har i dag, utan varslen hade varit ännu fler och mångfalden hade varit ännu mindre. Men frågan är: Klarar man av sitt demokratiska granskande uppdrag om journalisterna blir färre och färre och samarbetet blir större och större?

Flera forskare och medieröster oroas för att journalistikens roll som kritisk granskare av samhället kommer i andra hand när ekonomin och marknaden successivt får allt större inflytande över journalistiken. Ägarna kräver högre avkastning, eller åtminstone samma avkastning, även om både upplagorna och annonsintäkterna sjunker. Då är det journalistiken som tar stryk.

Detta oroar mig, kulturministern. Av de tio år som jag har varit verksam i riksdagen har jag under ungefär åtta år ägnat ganska mycket tid åt speciellt mediepolitik, och jag har nog inte tidigare upplevt det som nu händer inom dagstidningsbranschen.

Min fråga till kulturministern är: Hur tänker kulturministern här? Kan vi bara förlita oss på och luta oss mot Presstödskommittén? Precis som kulturministern vill jag absolut inte föregå kommitténs arbete, för det är jätteviktigt att kommittén får jobba. Men finns det andra åtgärder? För departementet och kulturministern en diskussion med branschen, även om kommittén håller på att arbeta?

Anf. 17 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jag vill först säga att jag är glad över den här interpellationen, inte därför att, som Helene Petersson väl inser och också säger, jag kommer att säga någonting annat och föregå kommitténs arbete. Det vore inte korrekt och heller inte sakligt grundat. Men jag har flera andra skäl, bortsett från att jag är medierminister, att fundera över de här frågorna.

Jag är utbildad journalist. Jag gick på Journalisthögskolan på 1970-talet. Då var det också i dyningarna av en annan krissituation. Då hade man precis infört presstödet, för man hade sett en stor tidningsdöd. Detta känner Helene Petersson naturligtvis till. Det innebar inte att det var lugnt eller att det inte behövdes nya förändringar. Det var också i samma skede som det blev ett stort tekniskifte. Det var hårda fackliga konflikter på nästan alla tidningar, och de handlade just om tekniken.

När jag gick på Journalisthögskolan i slutet på 70-talet satte grafikerna, sättarna, fortfarande typer manuellt – man byggde upp tidningssidor. Det var en yrkesgrupp som naturligtvis slogs för sin överlevnad. Jag tror att ingen av oss vill tillbaka till den tiden, för vi ser vad tekniken faktiskt har inneburit för tidningars kvalitet och för möjligheten att ta del av medier.

Vad jag vill säga med detta är att det ständigt kommer nya förändringar, mycket baserat på tekniskifte. Det är också vad vi ser i dag. Vi har ju tillgång till nyheter, information, naturprogram och drama från i stort sett hela världen, och det är väldigt positivt. Det är inte så att det råder en brist på information.

Nordicom, som mäter våra medievanor, konstaterar att Sverige internationellt sett fortfarande ligger högt när det gäller dagstidningsläsande. Jag tror att 73 procent av alla svenskar mellan 9 och 80 år läser eller går igenom en dagstidning varje dag. Det är högt, men det är alldeles riktigt att det sjunker.

Sedan behöver inte dagstidningen vara det enda forumet för att få information. Men med den snabbhet som nyheter förmedlas blir dagstidningens uppgift en annan – det är nog inte jag den enda som anser eller möjligen inser – för man kommer aldrig att kunna konkurrera med de snabba nyheterna. Här behövs granskning och analys, och jag tror att Helene Petersson var inne på detta.

Det är i det här skedet som många tidningar famlar i sin nya roll. Att det blir samgåenden är nog en förutsättning för många tidningar att överleva. Jag tror att Helene Petersson och jag båda har läst artikeln i Journalisten som handlar om varsel och just ger en förklaring kring annonsingång, som Helene Petersson var inne på. Men där markeras också att landsortspressen fortfarande står stark, och det är positivt. Där finns en tydlig koppling också till lokal annonsering.

Jag är i hög grad bekymrad. Det är också därför som vi i direktiven har givit Presstödskommittén fler uppgifter än att bara hitta ett system som förhåller sig till EU:s statsstödsregler, för informationsklyftan, som naturligtvis alltid har funnits, riskerar ju att växa. Det är inte så att det är brist på information, men den ska vara någorlunda lätt tillgänglig och framför allt saklig och pålitlig.

Anf. 18 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Herr talman! Mycket av det som kulturministern tar upp känner vi båda till, och det sker ju en förändring. Men just snabbheten i förändringen och siktet för Presstödskommittén, 2017, gör mig lite orolig. Det är alltså fyra år framöver. Nu kommer kommittén att lämna ett betänkande 2013, så det finns faktiskt en möjlighet för kulturministern att ta tag i den här frågan tidigare.

Det finns också andra frågor som inte rör precis presstödet som kan stödja dagspressen, som skattefrågor, momsfrågor, distributionsfrågor och postens övernattsbefordran. Jag hade förmånen att sitta i den förra utredningen också där vi trodde att vi hade en plattform för en ganska lång framtid. Men det har hänt jättemycket på de här sex sju åren sedan vi kom med det betänkandet. Då fanns det en parallell utredning med Postens övernattsbefordran samtidigt som Presskommittén satt och job-

bade. Posten var färdig tidigare, och vi hade inga möjligheter att skjuta in våra synpunkter.

Nu känner jag att vi är i samma situation, för distributionen är en svår sak för många tidningar. Vi har sett att det exempelvis är många prenumeranter som inte får sin tidning på lördagar. Det finns vissa områden i landet där man från tidningarna säger: Vi kan inte dela ut tidningen, för det kostar på tok för mycket för oss.

Kulturministern kanske lyssnade på Nick Davies, som hade ett finger med i spelet i avslöjandet av Murdochskandalen, under Almedalsveckan i somras. Han och det gäng som han hade omkring sig upptäckte att det köptes in mer och mer journalistiskt material, mycket nyheter och sensationer, eftersom man hade skurit ned på redaktionerna. Det fanns inte utrymme att gå till grunden och kolla källorna för att se att allt stämde och att man hade använt metoder som var okej.

Jag vill inte på något sätt säga att vi har någon tidning i Sverige som inte använder sjysta metoder. Presstödet har storleksmässiga krav men också krav på eget, unikt material. Då kommer diskussionen om hur mycket man kan köpa för att sedan bearbeta och fördjupa sig i och där-efter kalla det för unikt material.

Det är många sådana här småfrågor som faktiskt är väldigt stora för tidningarna ute i landet just när det gäller att man har gått ihop. Jag tror faktiskt också, tyvärr, att en förutsättning för att vi ska ha det antal tidningar och den mångfald som vi har är att man har större ägare. Men det finns en ganska stor risk att det blir likartat material. Man kanske gräver lite på ett håll och lite på ett annat, men grunden och var man har fått materialet ifrån är desamma.

Vi har nu en förordning. Finns det något man kan titta på där? Och har kulturministern någon kontakt med branschen? Vi vet att statsministern nyligen gjorde ett besök på Schibsted för att diskutera kvalitetsjournalistik.

Anf. 19 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Ja, vi har naturligtvis kontakt med branschen. Även jag har varit på Schibsted, både på Svenska Dagbladet och Aftonbladet, för, tror jag, två år sedan. Jag träffar också regelbundet Tidningsutgivarna, jag träffar journalister i stort sett dagligen och jag träffar Journalistförbundet och många andra aktörer. Frågorna diskuteras också på andra nivåer, exempelvis i Nordiska ministerrådet och inom EU.

Även om situationen skiljer sig åt mellan länderna finns det naturligtvis en stor oro för vart utvecklingen är på väg. Det här är inte alltid någonting som man kan styra med politiska medel även om man har ett presstöd som uppgår till över 560 miljoner om året eller har bestämda momsregler. Men det är några av de redskap som politikerna har.

När det gäller det som Helene Petersson tog upp om vad jag avser att göra upprepar jag mitt svar att jag inte kommer att gå in och agera innan kommittén har lagt fram sitt betänkande i slutet av nästa sommar. Men det finns ingenting som hindrar att vi, utifrån vad kommittén kommer fram till, lägger förslag även före 2016, som ju är den tidpunkt då vi ska återkomma till EU om hur vi avser att anpassa vårt stöd.

Jag tycker, precis som interpellanten, att den här märkligheten att man inte kan samdistribuera post och tidningar är besvärlig. Det kan i många fall innebära att tidningen kommer en dag senare och att många då kanske väljer att avstå helt från en tidning. Skälet till att det blir så här, vilket Helene ju också känner till, är 24-timmarsregeln. Men man borde kunna hitta nya möjligheter för att lösa detta. Jag håller helt med om det. Kommer kommittén fram till något förslag där är jag mycket glad.

Vi som är politiker lever i någon mening i symbios med journalister och är kanske mer uppmärksamma på journalistiken än många andra. Jag hoppas att det här inte uppfattas som någon kritik mot journalistkåren, men jag förvånas över hur samma nyheter går runt i alla medier och att det ofta, förmodligen av brådska, innebär att man inte hinner gå till källorna. Man förmedlar en nyhet vidare som något annat medium har levererat men som kanske inte stämmer. Det tror jag händer oss alla. Det kan hända även i politikerrollen att vi får felaktiga uppgifter. Men det är viktigt för politikerrollen och journalistrollen att det som man förmedlar är trovärdigt, att det är fakta och att man kan gå tillbaka och se att citat, siffror och årtal stämmer.

Jag är ändå i grunden positiv till framtiden för nyhetsförmedlingen. Det som möjligen gör mig bekymrad är inte att det inte kommer att finnas nyheter, utan att de kan bli mer svåråtkomliga. Om man till exempel läser nyheter på text-tv får man en kunskap men inte alltid en djupare sådan, utan då måste man gå vidare. Jag ser kopplingar också till skolan och till andra områden. Man kan inte googla sig till utbildning. Även om man får fram ett årtal ger inte det ett sammanhang, en kontext, och därför måste man alltid ha möjlighet att gå vidare. Jag tycker att många tidningar arbetar med det genom att ge länkar och genom att underlätta för läsarna, och det är oerhört väsentligt att vi alla inser vikten av detta.

Anf. 20 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Herr talman! Jag är glad över att kulturministern öppnar för en möjlighet för oss att inte vara låsta fram till 2016. Ska man vara riktigt pessimistisk kan man säga att vi kanske inte har några tidningar kvar då. Jag tror inte att det blir så, för branschen jobbar med det här. Det har så starka demokratiska värden, och det är viktigt att det finns en mångfald av röster. Vi har sett det i valsituationer, exempelvis när det var omval. Där de lokala tidningarna plockade upp aktuella debatter och engagerade sig i valet steg valdeltagandet.

Precis som kulturministern säger går man till viss del in och googlar – våra partiets hemsidor är ju jätteviktiga i det sammanhanget – men samtidigt fordras det också att det finns en neutral blick eller att det finns olika medier som presenterar olika ingångar och analyserar saker olika. Exempelvis har det ju funnits en diskussion inom sporten om att man bara sänder en journalist till en fotbollsmatch, för man kan ju inte rapportera mer än fyra mål. Jo, man kan det, och handlar det då om de demokratiska institutionerna inom politiken är det ännu viktigare att det finns journalister som ser på det hela på olika sätt.

Granskande journalistik måste få kosta. 24-timmarsregeln är något som vi har i Sverige. EU-direktivet ligger på tre dygn. Det är vi själva som har sagt att det är bra om posten lämnar den svenska gränsen inom

24 timmar, för då har man två dygn på sig att frakta den till Italien eller vart den nu ska. Jag tror att det finns möjlighet att titta på det.

Anf. 21 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jag tycker mig höra att Helene Petersson och jag i mångt och mycket har liknande uppfattningar när det handlar om mediernas roll, vikten av mångfald, yttrandefrihet och tryckfrihet. Jag hade blivit förvånad om vi inte hade haft det, även om vi kan ha olika uppfattningar i andra sammanhang. Jag är glad att Presstödskommittén i Helene Petersson har en engagerad ledamot.

Trettiofem år kan vara en kort eller lång tid, det beror på. Låt mig återkomma till den tid när jag gick på Journalisthögskolan – en väldigt bra utbildning. Vi hade inte ens elektriska skrivmaskiner, utan vi arbetade med tipp-ex och kopieringspapper. Vi ritade våra sidor för hand. Vi gnuggade rubrikerna. Mycket har hänt, och mycket kommer naturligtvis att hända. Och ännu fortare går det.

En positiv del i detta är att allt fler behärskar mediet. Man tar bilder. Man lägger ut kommentarer. Det gäller en stor del av det vi får veta från krigshärdarna, för via de censurerade medierna kommer det inte ut. Vad det har betytt diskuterades i går på Fängslade författares dag på Kulturhuset.

Även om skiftet kan vara besvärligt för många verkar tekniken i demokratis och yttrandefrihetens tjänst. Antingen vi kommer att fortsätta att läsa nyheter i pappersformat eller så småningom går över till någon annan teknikmöjlighet, platta eller annat, handlar det i grunden om att nyheterna måste vara tillförlitliga. Det måste finnas tid att ta fram och kontrollera och analysera fakta.

Jag ser fram emot Presstödskommitténs arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2012/13:28 om analfabetiska invandrare

Anf. 22 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Björn Söder har frågat arbetsmarknadsministern hur hon avser att minska arbetslösheten genom att fler utbildade arbetslösa kommer till Sverige.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att interpellationen har överlämnats till mig.

Det finns flera sätt att mäta migrationen till Sverige. Under 2011 registrerades 93 134 uppehållstillstånd eller uppehållsrätter för utländska medborgare i Sverige. Det kan vara värt att notera att ca 60 procent av dessa avsåg arbetstagare, studenter och EU/EES-medborgare samt anhöriga till dessa, alltså personer som normalt förväntas ha egen försörjning vid ankomsten till Sverige. Drygt 16 procent avsåg flyktingar, övriga skyddsbehövande och anhöriga till dessa. 22 procent avsåg övriga anhöriga. Arbetskraftsinvandringen från länder utanför EU har ökat betydligt sedan lagstiftningen på området reformerades 2008. Antalet asylsökande

varierar kraftigt från år till år, inte minst beroende på händelseutvecklingen i omvärlden.

För vissa invandrare innebär migrationen att det befintliga humankapitalet minskar i värde eftersom tidigare språkkunskaper, utbildningar och erfarenheter inte värderas lika högt på den svenska arbetsmarknaden som i hemlandet. Under många år hade personer som beviljats skydd i Sverige högre utbildningsbakgrund än inrikes födda och en inriktning på sin utbildning som var efterfrågad på arbetsmarknaden. Till exempel har vi i dag många läkare med bakgrund i Irak som arbetar inom sjukvården.

För närvarande har den situationen förändrats, och många skyddsbehövande och anhöriga som omfattas av etableringslagen har kort utbildningsbakgrund. Av de 12 000 personer som var inskrivna i etableringsreformen i juli 2012 har drygt 50 procent en utbildning som är kortare än nioårig grundskola. Däremot finns det ingen statistik över analfabetism. Att höja utbildningsnivån och hitta snabbare vägar till arbete för personer med kort tidigare utbildning innebär en stor utmaning.

Utbildningsinsatser inom det reguljära utbildningssystemet är ett förstahandsalternativ för denna grupp men kan inte förväntas leda till arbete inom rimlig tid för alla. De arbetsförberedande insatserna i etableringsreformen behöver därför förstärkas, vilket regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2013. Samtidigt följer regeringen noga hur målgruppen utvecklas i fortsättningen för att vid behov justera utbudet av insatser. Händelser i omvärlden medför att målgruppen kan förändras snabbt avseende utbildningsnivå, yrkeserfarenhet och andra förutsättningar på arbetsmarknaden. Till exempel är det inte osannolikt att de personer från Syrien som nu beviljas skydd i Sverige har ett humankapital som bättre svarar mot de behov som finns på den svenska arbetsmarknaden. Därför måste insatserna vara flexibla.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att höja utrikes föddas utbildningsnivå och öka sysselsättningsgraden. De insatser som erbjuds inom ramen för etableringsreformen ska vara effektiva och anpassade efter målgruppens förutsättningar och behov. För att skapa alternativ till det reguljära utbildningssystemet för vuxna som har kort utbildning föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2013 att det bör införas möjlighet till ett praktiskt basår. Syftet med basåret är att ge de nyanlända introduktion till nytt arbete med fokus på praktisk träning. Regeringen föreslår också att arbetsgivare som anordnar arbetsträning åt personer som omfattas av etableringsreformen och som har behov av mer handledning än vad en vanlig praktikplats möjliggör bör kunna få merkostnadsersättning.

Sverige behöver ta till vara all arbetskraft som finns i vårt land. Dessutom måste fler människor från andra länder lockas att vilja arbeta här. Arbetsmarknaden är inget nollsummespel. Det finns inte ett begränsat antal arbetstillfällen. Ett nytt arbetstillfälle för en individ genererar i stället ofta fler arbetstillfällen och därmed ett mervärde för samhället.

Då Björn Söder, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmannen att Josef Fransson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 23 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Jag tackar integrationsminister Ullenhag för svaret på interpellationen. Jag kom in i debatten med ganska kort varsel, men förhoppningsvis blir det en intressant diskussion i alla fall.

Dagens interpellation handlar om det ökade antalet invandrare till Sverige som aldrig lärt sig läsa ens på sitt eget språk och alltså är analfabeter. Att få en person som aldrig lärt sig ett skriftspråk att bli en del av det svenska arbetslivet och kunna försörja sig genom eget arbete är av förståeliga skäl en extrem utmaning. Personligen tror jag att en stor del av de invandrare som kommit på senare tid aldrig kommer att göra en enda riktig arbetstimme på den svenska arbetsmarknaden helt enkelt för att det inte finns tillräckligt många arbeten av den typen, arbeten med så låga krav på teoretiska kunskaper.

Många kommuner har, som integrationsministern själv brukar uttrycka det, tagit ett stort ansvar genom att ta emot invandrare. Men nu börjar det bli rejält besvärligt i många av dessa kommuner. Ett moderat kommunalråd i Växjö varnade i dagarna i ett reportage i SVT för en tickande socialbidragsbomb. I samma reportage kunde man se hur en somalisk kvinna efter två år i sfi hade en läsförståelse på ungefär samma nivå som en förstaklassare samtidigt som hon behövde tolkhjälp för att kunna föra ett enklare samtal på svenska. Det är rimligt att tro att den kvinnan står många år från den svenska arbetsmarknaden, och det påfres-tar naturligtvis det svenska välfärdssystemet alldeles enormt. Det borde stå klart för var och en.

År 2009 rapporterade Dala-Demokraten att mer än varannan, 53 procent, av alla nyanlända i Borlänge var analfabeter. En centerpartist med uppgift att utveckla partiets välfärdspolitik gick i dagarna ut i Sveriges Radio med att hon tyckte att utbildade somalier kunde jobba med att hämta fikabröd. Man tar sig verkligen för pannan när man hör den typen av yttranden. Är det så vi ska bygga framtidens välfärd?

Alla företag i Sverige har en ständig press på sig att effektivisera och rationalisera. De måste skära i sina kostnader för att klara den globala konkurrensen. Att i det läget lägga på en mängd hittepåjobb, som ökar kostnaderna, kan på sikt bli skillnaden mellan att vara eller inte vara för Sveriges företag. Det blir ytterligare en konkurrensnackdel, som gör att våra kvarvarande industrijobb riskerar att flyttas till låglöneländer.

Att hitta på jobb är inte speciellt svårt. Jag har hört att man på sina håll i de gamla kommuniststaterna placerade folk i vägkorsningarna för att de skulle slå på och stänga av lamporna i trafikljusen, detta som ett led i att sätta folk i arbete. Varje någorlunda funtad människa måste inse att den typen av jobbskapande åtgärder blir oerhört kostsamma för samhället och kommer att stå i vägen för tillväxt och utveckling. Precis samma sak gäller om vi hittar på jobb åt nya, stora grupper, såsom att springa och hämta fikabröd.

I många andra sammanhang har integrationsministern och olika proffstyckare – alltså fler än Ullenhag – framhållit att invandringen är en nödvändighet för att klara framtidens välfärd. Att sedan många ansedda ekonomer helt avfärdar invandringen som ett sätt att lösa framtidens välfärd verkar man inte bry sig om. Nils Lundgren, tidigare Junilistan, som åtminstone jag hyser stor respekt för när det gäller ekonomiska frågor, skrev ganska nyligen klokt i ämnet. Han ondgör sig i sin text över

många av dem som tror sig kunna lösa ekvationen med en åldrande befolkning. Han menar att lösningen förutsätter att vi kan ta in färdigutbildade människor i 25-årsåldern som sedan jobbar i Sverige till pensionsålder och därefter återvänder till hemlandet. Men så ser inte invandringen ut.

Prot. 2012/13:26
16 november

Svar på
interpellationer

Anf. 24 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Josef Fransson tar upp flera saker i sitt inlägg. Vi börjar med den demografiska utmaningen, det vill säga att vi blir allt äldre i Sverige. Invandring och rörlighet över gränser är en del i att klara den. Men vi ska inte tro att det finns *en* lösning i en situation där allt fler blir äldre och allt färre finns i arbetande åldrar.

Från regeringens sida har vi varit rätt noga med att försöka se till att folk kan stanna lite längre i arbetslivet. För inte speciellt länge sedan var den faktiska pensionsåldern i Sverige 58–59 år. I dag är den faktiska pensionsåldern 62–63 år. Det faktum att en sjuksköterska, en snickare eller någon annan väljer att stanna ett par år till i arbetslivet är en del i att möta den demografiska utmaningen.

Men som de flesta som tittar på frågan är överens om behöver hela Europa få in människor som är yngre och kan jobba. Det är den utmaning som även länder med en mer restriktiv syn på invandringspolitik möter. Fråga den nederländska eller den danska regeringen! Problemet för den nederländska och den danska regeringen är att man haft en ganska hård ton mot invandring under ganska lång tid. Det är inte speciellt attraktivt att flytta till ett land där man har en hård ton mot till exempel muslimer, eftersom några av dem som är välutbildade och kan tänka sig att söka sig till Europa kan råka vara just muslimer. De kanske inte är så sugna på att flytta till ett land där man har en trist inställning till muslimer.

Vad gäller den stora frågan är det så här: När människor flyr undan krig eller förföljelse ligger det i sakens natur att vi inte bestämmer vem som ska komma till Sverige och söka asyl. Däremot måste vi hela tiden anpassa integrationspolitiken efter dem som kommer. Det är det som regeringen fokuserar på. Nu har vi av naturliga skäl fokus på människor med lägre utbildning, eftersom ganska många som kommit under senare år haft lägre utbildning.

Samtidigt som vi har detta fokus, vilket kan vara svårt, måste vi hålla två bollar i luften. I den grupp som nu kommer att söka asyl finns också rätt många som har högre utbildning, och dem gäller det att inte slarva bort. Därför ska regeringen återkomma med ytterligare förslag om hur vi ska kunna översätta utländska examina bättre och hur vi ska kunna se till att den som har universitetsutbildning från annat land snabbare kan komma in i det svenska samhället och arbeta.

Det är intressant att Josef Fransson har en vilja att lyssna på Sveriges kommuner. Jag har granskat Sverigedemokraternas budgetmotion. Svaret du ger till Växjö kommunalråd är att ni vältrar över kostnader på 7 miljarder kronor för nyanlända flyktingar till kommuner. Det går att dra in etableringsersättningen för dem som kommer, som ni föreslår. Etableringsersättningen får man för att delta i svenskundervisning för invandrare och för att delta i arbetsförberedande insatser, och det finns krav kopplade till att få en etableringsersättning här i Sverige. Man behöver också genomgå samhällsorientering. Denna ersättning går att dra in. Men

vad händer om man drar in den? Jo, det finns en socialtjänstlag som innebär att de här människorna blir hänvisade till socialbidrag. Det innebär att ditt svar till kommunalrådet i Södertälje är att de ska få socialbidrag i stället.

Ett annat förslag ni har för att spara pengar för att kunna finansiera något annat är att dra in hemutrustningslånen. Vi ger *lån* till människor som är nya i Sverige; vi tycker att det är rimligt att man ska betala tillbaka det man får för att bygga upp ett hem i Sverige. Resultatet av att dra in lånen till människor som kommer är också att socialtjänstlagen slår till. Då kommer kommunalrådet i Södertälje att vara tvungen att betala ut socialbidrag för att folk ska köpa möbler i stället för att de tar ett lån som de sedan betalar tillbaka. Så är det på punkt efter punkt.

Jag vet att ni egentligen vill stänga gränserna, men problemet med ert budgetförslag är att de här människorna finns här nu. Det du behöver svara på för att politiken ska hålla ihop är hur snabbt det går att ändra en lagstiftning för att skapa en mer inhuman politik, vilket blir effekten. Ni säger att ni vill minska invandringen med 80–90 procent. Om jag förstår det rätt vill ni skicka ut sju–åtta–nio-åringar som inte ska få återförenas med mamma och pappa i Sverige. Ni vill också skicka ut människor till kriget i Syrien. Där tycker vi helt olika; jag tycker att vi ska kunna ta emot de människorna. Men hur fort kan ni sjösätta en sådan politik? Effekten av er politik blir att kommunerna får kraftigt ökade kostnader under nästa år. Det är tyvärr ett exempel på att Sverigedemokraternas ekonomiska politik absolut inte håller samman.

Anf. 25 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Vem ska betala – kommunerna eller staten? Jag har ett nationellt perspektiv på den frågan. Någon ska betala, så är det.

I grund och botten går Sverigedemokraternas politik ut på att göra en resursallokeringsförändring till att hjälpa människor på plats i krishärdarnas närområde. Här tycker jag att man kan föra en ganska intressant diskussion.

Som det ser ut i dag tenderar den somaliska invandringen till Sverige att öka. Det läste vi inte minst om i riksdagens egen tidning, Riksdag & Departement. Men i resten av Europa minskar den. Naturligtvis finns det då en stor skillnad på politiken i de olika länderna. Det borde bli uppenbart för var och en att migration av några tiotusental människor inte löser några problem för de miljontals människor i Somalia som inte har någon möjlighet att ta sig ut från Afrika och komma till Sverige. Man måste inse att problemen i landet måste få en lösning på plats om man har somaliernas intresse för ögonen – eller de somaliska folkens, kanske man ska säga; detta är måhända grundorsaken till att det finns en konflikt.

Vi har varit väldigt tydliga i Sverigedemokraterna, tycker jag. Vi vill göra den här omallokeringen av resurser för att hjälpa till för en positiv och reforminriktad utveckling i respektive krisland. Jag menar på att det är den enda verkliga åtgärden. Det är det som måste på plats, men det är mycket svårt. Vi har försökt med det i många år. Jag ser dock en ljusning i Afrika. Det är den utvecklingen som måste fortsätta.

Det bor ungefär 10 miljoner människor i Somalia, och man har en väldigt snabb befolkningstillväxt. Trots stor utvandring och stridigheter har man en befolkningstillväxt på ungefär 160 000 människor per år. På

så vis ökar lidandet i Somalia hela tiden, såvida man inte kan lösa konflikten och komma till rätta med svälten. Det totala mänskliga lidandet ökar om man i stället satsar alla resurserna på att hjälpa ett i dessa sammanhang relativt litet fåtal att komma till Sverige.

Jag tycker också att detta är väldigt orättvist mot de svenskar som inte alla gånger har hängt med i globaliseringen och den snabba utveckling som skett i Sverige och västvärlden. De enklare jobben flyttas till låglöneländer, och det krävs alltmer av var och en för att klara av att ha ett arbete i Sverige. De enklare industrijobben försvinner och ersätts med mer kunskapsintensiva arbeten.

Jag är av den uppfattningen att det även fortsättningsvis kommer att finnas väldigt många svenskar som har behov av något enklare arbetsuppgifter. I de sektorerna får man en väldig konkurrens av de här jobben som man ska skapa på olika sätt. Tiotusentals svenskar som inte får plats i det nya Sverige riskerar att slås ut.

Anf. 26 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Ibland är det svårt att hänga med i svängarna, men jag försöker. Normalt sett brukar jag höra Sverigedemokraterna tala om ”massinvandring” till Sverige. Nu hör jag en sverigedemokrat som säger att det är ett ”relativt litet fåtal” vi hjälper. Vi får försöka reda ut det i ett kommande replikskifte.

Vi börjar med arbetsmarknaden. Jag håller fullständigt med om att det är en mycket stor utmaning att komma in på den svenska arbetsmarknaden för dem som kommer till Sverige med lägre utbildning. Men utgångspunkten måste vara att alla kan och vill bidra.

Josef Fransson sade i sitt första inlägg att han inte tror att någon av dessa människor någon gång kommer att arbeta en enda timme. Men jag har träffat folk som gör det. Jag har träffat folk som jobbar i skogen. Jag har träffat folk som får svenskutbildning med koppling till hushållsnära tjänster i Gävleborg och som därmed får chansen att gå ut och jobba. Jag har träffat yngre människor med låg utbildning som kommit in på en utbildning och påbörjat den.

Vi måste ha utgångspunkten att det här är människor som kan och ska komma i jobb och lära sig svenska språket. Det är nycklarna in i det svenska samhället.

Sverigedemokraterna landar alltid i att det är bättre att hjälpa folk där borta. Men höj biståndet då! Så länge jag studerat sverigedemokratisk politik har ni velat sänka biståndet. Sedan hävdar ni att ni har någon extra miljard som ni ska ge till UNHCR. Vi är en av de största bidragsgivarna till UNHCR, som är FN:s flyktingorgan, och det ska vi kunna vara i ännu högre grad än vad vi varit tidigare. Vi behöver hjälpa folk i närområdet.

På en punkt tror jag att vi är överens. Jag vill inte att människor ska behöva fly. Det är klart att det absolut viktigaste på lång sikt är att skapa en värld med demokrati och marknadsekonomi. Det är därför jag är stolt över en regering som uppfyller enprocentsmålet i biståndet. Hade Sverigedemokraterna styrt detta land hade vi inte gett så mycket bistånd.

Men vi klarar inte att lösa en situation med en mamma som sitter och väntar på sina barn i Borlänge genom att säga: Dina barn får inte komma, utan vi skickar pengar till barnen i Nairobi i stället. Det är detta det handlar om.

Du måste se att det är människor det handlar om. Blir integrationen bättre i en situation där den som någonstans i Sverige väntar på sina minderåriga barn inte får återförenas med dem?

Du har alldeles rätt i att det nu kommer fler somalier. Men vi måste beskriva vilka de människorna är. Det är pappor och mammor som får återförenas med sina barn eller barn som får återförenas med sina föräldrar.

Ska vi vara intellektuellt hederliga ska du förklara för mig: Hur går det att komma in i det svenska samhället ifall jag har mina barn på andra sidan jordklotet? Blir det lättare eller svårare att lära mig svenska och komma i arbete i en sådan situation?

Vad är lösningen om ni ska få ihop finansieringen? Är lösningen att ni ska skicka ut mammorna och papporna? I så fall bryter ni kraftigt mot internationella konventioner. Det är dessutom människor som redan har permanenta uppehållstillstånd.

Jag skulle gärna vilja ha ett svar på den frågan. Jag har försökt att få ett svar tidigare från Sverigedemokraterna på detta. Är det rimligt att minderåriga barn får komma till sin mamma och sin pappa? Det är den ena frågeställningen.

Den andra frågeställningen är följande. Visst handlar den stora lösningen i Syrien om att se till att få stopp på dödandet och mördandet. Men det handlar om en person som lämnar in en asylansökan i Sverige eller en familj som sitter och väntar på en flyktinganläggning och som har flytt Aleppo där människor skjuts på öppen gata. De berättar att de flydde därför att milismän spikade upp lappar utanför deras skola där det stod: Skicka inte era barn till skolan, för då skjuter vi dem och tar deras skolväskor! Ska de få stanna i Sverige eller inte?

Läser man er politik säger ni att ni ska minska invandringen med 90 procent. Det innebär att ni ska skicka tillbaka människor till dödandet i Aleppo, och det innebär att ni ska skilja små barn från deras föräldrar. Jag skulle gärna vilja ha svar framför allt på fråga 2. Är det en bra eller dålig idé när människor ska komma in i ett nytt samhälle att de kan vara med sin fem- eller sexåring i ett nytt land, eller ska de vara i en situation där familjen är splittrad?

Jag hör till dem som tror att den situation som vi har varit inne i där vi har haft splittrade familjer har varit betydligt sämre ur integrations-synpunkt. Jag har träffat ganska många människor som känner en viss oro för sina minderåriga barn som finns på andra sidan jordklotet och därför har haft det lite svårare att komma in i det svenska samhället.

Anf. 27 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Nu fick jag dels väldigt många frågor på samma gång, dels ett antal anklagelser kastade mot mig.

Jag har absolut inte sagt att ingen av de invandrare som kommer till Sverige någonsin skulle komma i arbete. Jag sade att en väldigt stor del av dem troligtvis aldrig kommer att göra en enda arbetstimma i ett riktigt förvärvsarbete.

Jag har någonting som jag skulle vilja ta upp när jag har chansen att debattera detta med Erik Ullenhag. Innan vi avslutar skulle jag vilja beklaga mig lite grann över att det är så få liberaler som är öppna och tyd-

liga med vad den stora invandring vi har på sikt gör med vårt svenska samhälle.

Man kunde vara ärligare mot väljarna på detta område och förklara vad det innebär för att försöka bibehålla en generell välfärdsstat. Mellan fyra ögon har jag alltför många gånger hört nyliberaler säga att man är positiv till en helt fri invandring därför att det raserar dagens välfärdsstat. Det säger man naturligtvis inte öppet, men mellan fyra ögon kan man göra det.

Man använder alltså invandringen som ett redskap till att nå helt andra mål, det vill säga just att krossa välfärdsstaten. Kopplingen dessa fenomen emellan tycker åtminstone jag är solklar. Jag önskar att man också var tydlig med det inför väljarna och att man inte bara de facto vill avveckla välfärdsstaten.

Jag hinner kanske svara på någon av frågorna. När det gäller familjeåterföreningen säger vi ingenting emot att man ska kunna återförenas i Sverige. Däremot har vi sagt att man ska återförenas på den plats där man har de största gemensamma anknytningskäten.

Inte minst FN förespråkar en cirkulär migration just för att vi ska kunna vara med och hjälpa flyktingar i direkt konflikt. Tanken är att människor på flykt också ska återvända när konflikten är över.

Anf. 28 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Jag ska försöka att ta tag i ett par av trådarna. Nu hänvisas till FN och att vi ska ha en återförening av familjer där de bäst kan samlas.

I de familjer som nu är splittrade lever rätt ofta barnen eller mamman och pappan i närområdet till Somalia. De kanske finns på flykt i Nairobi eller på flykt i ett annat grannland.

Min bedömning är att FN sannolikt kommer att säga att det är en bättre idé, om pappan har en lägenhet i Borlänge eller i Växjö, att de återförenas där. Det är högst osannolikt att FN skulle säga att det är en bra idé att skicka någon på flykt i Nairobi, men vi kan ha olika åsikter om det.

Om man tycker att det är en bra idé att skicka ut människorna som sitter i Borlänge är man djupt inhuman. Är det så att man hamnar i läget där man tycker att de får stanna men att deras barn inte får komma tycker jag också att man är djupt inhuman. Är det så att man tror att idén är att man ska skicka ut människor för att återförenas på flykt i Nairobi vet man ingenting om internationella konventioner och hur FN fungerar.

Problemet är att man inte riktigt står för politiken. Man säger: Barn ska nog få återförenas. Det är ju dem vi diskuterar. Hela er ekonomiska politik faller samman. Ni gör drakoniska nedskärningar som inte går att genomföra på kort tid för att minska invandringen. När man någon gång försöker få svar på vad det innebär i praktiken för människor backar ni tillbaka. Då går det inte att minska invandringen med 80–90 procent.

Effekterna när ni drar ned integrationspolitiken och skickar notan till kommunerna är att färre människor som kommer hit kommer att kunna få ett jobb och lära sig svenska språket. Det vore djupt allvarligt för Sverige.

Det ges en beskrivning av invandring som hot mot välfärden. Låt oss se vår historia och vår nutid. Var fjärde tandläkare och var tredje läkare

är född i ett annat land. Om vi tar bort dem från välfärden, skulle sjukvården fungera bättre eller sämre då?

Titta tillbaka på den arbetskraftsinvandring som byggde upp den svenska välfärden! Ta bort finnarna, turkarna, jugoslaverna, spanjorerna, italienarna och människorna som kom från Balkan under den perioden! Vi hade inte klarat framväxten av svensk industri.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis tacka för en bra interpellationsdebatt som jag också tyckte blev rätt klargörande.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2012/13:63 om nyanlända kvinnor

Anf. 29 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Maria Stenberg har frågat vilka åtgärder jämställdhetsministern avser att vidta för att ge nyanlända kvinnor samma möjligheter som nyanlända män för att de ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen är sedan länge väl medveten om att nyanlända kvinnor har ett lågt arbetskraftsdeltagande. Utrikes födda kvinnors sysselsättning är inte bara en arbetsmarknads- och integrationspolitisk utan även en jämställdhetspolitisk fråga. Därför har regeringen vidtagit ett antal åtgärder för att öka utrikes födda kvinnors arbetskraftsdeltagande.

Etableringsreformen, som trädde i kraft den 1 december 2010, är ett viktigt steg då den har ett jämställdhetsfokus. För att en familj ska få full etableringsinsättning ställs krav på att såväl kvinnor som män deltar i etableringsinsatser. Den som är nyanländ och har en etableringsplan har också rätt att välja en etableringslots. Lotsen blir en länk till samhället som möjliggör att kvinnorna får tillgång till ett eget nätverk.

Det har också införts obligatorisk samhällsorientering för nyanlända som deltar i etableringsinsatser. Det är angeläget att tidigt få ta del av information om sina rättigheter och skyldigheter i det svenska samhället och inte bara vara hänvisad till en partner. Regeringen kommer att återkomma till riksdagen med förslag om att fler ska få tillgång till både etableringsinsatser och samhällsorientering genom att målgrupperna vidgas.

Regeringen gav i oktober 2011 en särskild utredare i uppdrag att analysera och fördjupa kunskapen om nyanlända utrikes födda kvinnors och anhöriginvandrares förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden och att lämna förslag på ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att åstadkomma ett ökat arbetskraftsdeltagande i denna grupp. I utredningens uppdrag ingick även att föreslå åtgärder som säkerställer att nyanlända får en individuellt anpassad etablering som är likvärdig för kvinnor och män.

Utredningen presenterade den 23 oktober i år sitt slutbetänkande. Förslagen handlar bland annat om förstärkningar inom arbetsmarknads- och utbildningspolitiken för denna målgrupp, liksom att kvinnorna i större utsträckning ska kunna kombinera föräldraskap med arbete och

etableringsinsatser. Det blir ett viktigt underlag för regeringens fortsatta arbete för att öka arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen bland utrikes födda kvinnor.

Utredningens arbete har redan resulterat i förslag till förändringar. I mars 2012 redovisade utredningen en kartläggning av uttaget av föräldrapenning bland nyanlända utrikes födda kvinnor och män. Utredningen konstaterade att föräldrapenningens nuvarande regelverk möjliggör ett långvarigt och intensivt uttag av föräldrapenning även för barn som är äldre när de kommer till Sverige. Det kan medföra att etableringen på arbetsmarknaden blir försenad. Regeringen har i budgetpropositionen aviserat ett förslag om att möjligheten att ta ut föräldrapenning efter barnets fyraårsdag begränsas. Regeringen avser att i denna del återkomma med lagförslag till riksdagen under 2013.

I budgetpropositionen finns ytterligare förslag som gynnar utrikes födda kvinnor, eftersom de i regel har något lägre utbildningsbakgrund än män. Bland annat införs ett praktiskt basår för kortutbildade personer över 30 år och flera möjligheter till arbetsträning.

En av våra största jämställdhetsutmaningar är att förbättra möjligheterna för utrikes födda kvinnor att snabbare komma i arbete. Regeringen kommer därför även fortsättningsvis att följa utvecklingen när det gäller nyanlända kvinnor och fortsätta att reformera integrationspolitiken.

Anf. 30 MARIA STENBERG (S):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka statsrådet Erik Ullenhag för svaren, även om jag skulle ha tyckt att det hade varit intressant att få debattera just denna fråga med jämställdhetsministern. De nyanlända kvinnorna drabbas uppenbarligen av strukturell diskriminering när de kommer till Sverige. Därav hade jag ställt min interpellation till jämställdhetsministern.

Man kan fundera på vad problemet är när man ser att de nyanlända kvinnorna drabbas av strukturell diskriminering när de kommer till Sverige. Det är att den borgerliga regeringens arbetsmarknadspolitik och jämställdhetspolitik inte funkar där ute i människors vardagsliv. Arbetsmarknadspolitik har helt enkelt mer eller mindre havererat. I det här fallet blir det de nyanlända kvinnorna – de kvinnor som man kan säga står längst ifrån arbetsmarknaden – som ska betala priset. Priset blir tyvärr dubbelt för dem. Först ska de betala priset för en havererad jobbpolitik, och sedan ska priset även betalas för att jämställdhetspolitiken inte fungerar.

Herr talman! Jag tänker så här: Det är inte nog med att man flyr från sitt land eller att man kanske flyttar som anhöriginvandrare till ett nytt land. Det finns mycket att brottas med när man kommer till ett nytt land. Det handlar om bostäder, och så hamnar man i Sverige där vi har en bostadspolitik som är urusel. Det handlar också om språket. Hur ska kvinnorna kunna få den vardagliga språkinläringen om man står så långt bort ifrån arbetsmarknaden och en arbetsplats att man inte har möjlighet att träna?

När man ska närma sig arbetsmarknaden handlar det mycket om validering av tidigare kunskap. I den förra debatten med Sverigedemokraterna talades det om människor som inte kan läsa och skriva. Men det innebär inte att de vuxna människor och kvinnor som kommer till vårt land

Svar på
interpellationer

inte kan någonting. I Sverige handlar det i mångt och mycket om validering. Då handlar det mycket om av vem och framför allt när deras kunskaper ska valideras så att de blir anställningsbara.

Jag är fullständigt övertygad om att dessa kvinnors verklighet och vardag är långt, långt mycket mer invecklad än vad vi i allmänhet vill kännas vid. Det handlar om ett nytt land och en ny livsmiljö. Kanske har de även med sig de gamla strukturerna från det land som de har flytt eller flyttat ifrån. Jag tror att dessa kvinnor har mycket att kämpa med.

Det är utifrån detta perspektiv jag ställde min interpellation just till jämställdhetsministern. Det är rätt intressant att det är nyanlända kvinnor, invandrade kvinnor och egentligen kvinnor rent generellt som har drabbats av diskriminering på olika sätt. Integrationsministern hänvisar till sin egen utredning. När man läser den blir man skrämmd, för det blir så tydligt att de nyanlända kvinnorna diskrimineras. De skrivs in senare på Arbetsförmedlingen, de får inte ta del av de arbetsförberedande insatserna och de möter kommunala handläggare som tycker att de mer eller mindre ska vara hemma och vårda sina barn.

När kvinnorna kommer till landet Sverige, som ändå har ett rykte om sig att vara ett jämställt land, drabbas de av diskriminering och av en jämställdhetspolitik som lyser med sin frånvaro. Därför blir det intressant att fortsätta debatten med statsrådet om just dessa kvinnors perspektiv. Hur ska de komma in på arbetsmarknaden, hur ska de få en bostad och hur ska de lära sig språket?

Anf. 31 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Jag tackar Maria Stenberg för en viktig interpellation. Jag har många gånger sagt att jag menar att en av de största jämställdhetspolitiska och integrationspolitiska utmaningar vi har är hur vi får fler utrikes födda kvinnor som får en chans att få en egen lön att leva på och hur de snabbare kommer i arbete.

Vi är i ett läge som interpellanten väl beskriver. Kvinnorna kanske kommer från en patriarkalisk struktur. Det stämmer inte på alla som kommer, men många kommer från en patriarkalisk struktur där de inte har lönearbetat. De har generellt sett en lägre utbildningsnivå än vad de män som kommer har. Men – och det är ett viktigt men – då blir det ännu viktigare att vi klarar att möta människor som kommer till Sverige på ett likadant sätt och efter vars och ens förutsättningar oavsett om de är män eller kvinnor.

Den utredning som vi har nämnt här, som jag själv har tillsatt och som nyligen har levererat sitt slutbetänkande, pekar på detta: Vi klarar inte det här. Framför allt historiskt sett har det varit ett mycket könsstereotyp mottagande av kvinnor som har kommit hit. Vi har också byggt upp ett system som har blivit kvinnofällor. Det gäller till exempel föräldraförsäkringen. Ingen tänkte på effekten att om man kommer med äldre barn, en fyraåring och en femåring, får man 960 föräldrapenningsdagar på ungefär samma nivå som den ersättning man får om man går och läser svenska eller deltar i Arbetsförmedlingens insatser. Effekten av en sådan struktur har blivit att ett antal kommuner säger till nyanlända kvinnor: Det är bättre att du hoppar av svenska för invandrare och i stället är föräldraledig med en fyra- eller femåring. Inträdet på svensk ar-

betsmarknad försenas då ytterligare, och i vissa fall kommer man inte in över huvud taget.

Detta är bakgrunden till att vi från regeringen har mycket starkt fokus på hur vi möter nyanlända kvinnor. Vi har vidtagit en rad åtgärder, och vi kommer att återkomma med fler.

Utöver att vi delvis gör samma grundläggande analys får vi höra lite socialdemokratiskt kampanjspråk här. Ni säger att vi har en havererad arbetsmarknadspolitik. Jag vill gärna ställa ett par frågor om detta. Vi är överens om att vi behöver göra mer för nyanlända utrikes födda kvinnor. Är den etableringsreform som vi har fel? Där har vi fått effekten jämfört med den politik som Socialdemokraterna tidigare stod för att det är ganska många kvinnor som kommer in i etableringsreformen. Vi föreslår från regeringen i den budget som vi kommer att rösta om i december 6 000 nya praktikplatser för nyanlända – både kvinnor och män. Detta kan ge möjligheter för dem med lägre utbildning att få en praktik och samtidigt lära sig svenska. Vi föreslår ett praktiskt basår för dem som har riktigt låg utbildning. Vi föreslår ett samlat ansvar för validering, det vill säga översättning av utländska examina, vid en myndighet. Vi föreslår en förändring av föräldraförsäkringen för att se till att den inte längre blir en kvinnofälla. Vi har aviserat att vi kommer att utvidga det antal som omfattas av insatser den första tiden i Sverige. Vi har kraftigt förstärkt insatserna för nyanlända kvinnor och för nyanlända över huvud taget därför att vi behöver ett betydligt tydligare jobbfokus än det som Socialdemokraterna tidigare har lämnat efter sig.

Detta kallar Socialdemokraterna för en del i en havererad arbetsmarknadspolitik. Jag har försökt läsa Socialdemokraternas budget på området. Det vore otroligt intressant om jag i denna debatt kunde få höra från interpellanten vilka fler förslag ni har för de nyanlända kvinnorna. Ni hänvisar till regeringens utredning. Det är bra. Den har vi tillsatt, och vi tänker gå vidare med den. Vad är det för egna förslag ni har på området över huvud taget om vi nu rör oss med nyanlända utrikes födda kvinnor? Det är jättebra om in röstar för regeringens politik. Men det vore intressant att se vad alternativet är om den politik som vi föreslår är havererad. Jag har inte sett något alternativ över huvud taget mer än att ni då och då skäller på det vi gör. Under en period var det jättedumt att vi skulle göra någonting åt föräldraförsäkringen. Nu verkar ni ha ändrat er i den frågan. Under en period var det jättedumt att vi ville ställa tydligare krav på att människor ska ta ett lämpligt arbete runt om i Sverige. Nu verkar ni ha ändrat er i den frågan.

Men vad är då ert eget svar, om vi är överens om att detta är en gigantisk samhällsutmaning? Jag har inte hittat det i Socialdemokraternas budgetmotion. Jag blir jätteglad om ni kan berätta det för kammaren just nu.

Anf. 32 MARIA STENBERG (S):

Herr talman! Om statsrådet läser vår budgetmotion ser han att vi flyttar en del pengar från den lotsverksamhet som regeringen har infört till Arbetsförmedlingen. Vi har i grund och botten sagt att det är bra att Arbetsförmedlingen har det övergripande ansvaret när det gäller etableringsreformen.

När man tittar på vad resultatet har blivit – och det är kanske det man måste göra – konstaterar ministerns egen utredning att kvinnorna skrivs in senare hos Arbetsförmedlingen. De kvinnor som är inskrivna där får i mindre utsträckning ta del av de arbetsförberedande insatser som ändå finns.

Även om vi har bejakat att Arbetsförmedlingen är den myndighet som ska ha ansvar för etableringsreformen måste man kunna se att detta inte funkar ur ett jämställdhetsperspektiv. Det finns alldeles för mycket brister i bemötande när det gäller de nyanlända kvinnorna. Det är det som är så intressant. Jag sitter inte i regeringen. Jag har inte makten att förändra just nu i alla fall. Det är statsrådet och statsrådets regering som har makten just nu att förändra.

Det kommer också väldigt många kvinnor som inte omfattas av etableringsreformen. De kommer till Sverige som anhöriga från ett land utanför EU. De hamnar i en ännu sämre situation eftersom de inte omfattas av etableringsreformen. Jag har varit intresserad att få veta vad statsrådet tycker om det. Det rör sig om ca 14 000 kvinnor per år.

Statsrådet säger att det är föräldraförsäkringen som gör att kvinnor inte kommer ut på arbetsmarknaden. Den borgerliga regeringen var otroligt snabb med att införa ett vårdnadsbidrag, och man kan väl i grund och botten inte påstå att det är en reform som möjliggör kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

Jo, det finns en del i vår politik som handlar om att förflytta pengar för att förstärka Arbetsförmedlingen, som ändå har huvudansvaret.

Vi har också varit kritiska till att man i princip kapade bort kommunernas ansvar för etableringen. Det innebär att det inte fungerar så bra i dagsläget. Tidigare, när kommunerna hade ett större ansvar, fanns det en del kvinnor som gick på den kommunala vuxenutbildningen som en del i att bygga upp sin kunskap.

Själva målet är vi överens om, det vill säga att nyanlända kvinnor ska bli anställbara. Det är vägen dit som just nu är så full av sprickor och hål.

Statsrådet får gärna fortsätta att fråga vilken politik vi har, men för de kvinnor som finns nu och som diskrimineras just nu är det mer intressant vad statsrådet kommer att göra.

Anf. 33 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! I första inlägget hade regeringens politik på området havererat. I andra inlägget säger interpellanten: Vi står bakom huvuddragen i etableringsreformen.

Det är lite märkligt att stå bakom en havererad politik.

Jag var väldigt tydlig i mitt förra inlägg, och jag kan upprepa det. Vi gör mycket stora satsningar på att förbättra integrationen. Allt vi gör siktar på att människor snabbare ska få jobb och snabbare ska lära sig det svenska språket. Vi gör satsningar på praktikplatser och praktiskt basår. Vi tillsatte den här utredningen om utrikes födda kvinnor av det enkla skälet att det kanske är den största jämställdhets- och integrationspolitiska utmaning vi har. Vi flaggar för att vi kommer att förändra föräldraförsäkringen för att se till att den inte längre kommer att vara den kvinnofälla som den har varit.

Arbetsförmedlingen har nu ett ansvar att ta itu med hur vi möter utrikes födda kvinnor och män. Det är oacceptabelt att män får betydligt tidigare insatser än kvinnor.

Hela etableringsreformen som sådan har ett mycket starkt jämställdhetsperspektiv. Där handlar det om individuella skyldigheter och individuella ersättningar. Är det någonting som vi kan se i vår egen historia är det att när man har individuella rättigheter och skyldigheter förbättras jämställdheten.

Vi gör förändringar på försörjningsstödets område för att få ett tydligare arbetsperspektiv. Vi fortsätter att göra förändringar i etableringsreformen. Det finns massor med saker som vi kommer att behöva förbättra och förändra i den efter hand. Vi kommer att behöva reformera integrationspolitiken i många år framåt för att vi ska lyckas riktigt bra med detta. Det är jag alldeles övertygad om.

Men – och nu kommer ett stort men – jag har nu bara pratat om vad regeringen gör. Maria Stenberg representerar ett parti som säger att man vill regera, och sedan säger hon att politiken är havererad. Hon dyker upp i Sveriges riksdags kammare, och jag hörde inget förslag. Jag sitter inte i regeringen, var det enda förslaget. Det måste finnas en anständighet i en politisk debatt. Om man är ett parti som vill vara regeringsbärande räcker det inte – det duger inte – att säga att i huvudsak gör regeringen rätt men det finns ett antal saker som är fel och som borde fungera annorlunda.

Hur, Maria Stenberg? Vilka alternativ står mot varandra? Du säger i ditt inlägg att du skulle vilja att fler anhöriginvandrare kom in i systemet. Vi vidgar det nu. Det är fler som kommer att få ta del av samhällsorientering. Det är fler anhöriginvandrare som kommer att omfattas av etableringsreformen. Det är ett par första steg. Den utredning jag har på mitt bord föreslår fler steg. Jag ser ingen finansiering för att genomföra dem i Socialdemokraternas budgetförslag. Jag har inte hittat pengarna. Du får gärna visa var de finns.

Det är lite svårt att säga att regeringen har havererat, men vi står bakom huvuddragen. Jag ber om ursäkt, men om man vill söka regeringsmakten håller det inte att säga: Jag sitter inte i regeringen, så jag vet inte vad jag vill göra.

Vi måste föra en diskussion om hur vi möter de faktiska problemen. Vi är överens om utmaningen. De utrikes födda kvinnorna är en gigantisk utmaning. Vi måste analysera och ha en integrationspolitik som möter folk på ett jämställt sätt. Vi måste se att detta är kvinnor som har olika förutsättningar med sig. En del är högutbildade, men verkligheten är också den att rätt många av de kvinnor som kommer har lägre utbildning. Det är därför vi fokuserar på praktikplatser och mer praktiska insatser den första tiden för att kunna anpassa integrationspolitiken efter dem som kommer.

Jag tänker försöka lyssna lika noggrant på Maria Stenbergs nästa inlägg. Jag har räknat upp ett antal åtgärder som vi vidtar och aviserat ett antal saker som vi förändrar för att fler snabbare ska få jobb och fler snabbare ska lära sig det svenska språket.

Maria Stenberg inledde denna debatt med att säga att det vi gör har havererat. Vad skulle inte ha havererat? Det vore intressant att få svar på.

Anf. 34 MARIA STENBERG (S):

Herr talman! Om statsrådet hade lyssnat ordentligt hade han hört att jag sade att regeringens jobbpolitik och arbetsmarknadspolitik har havererat. Det sade jag på grund av att vi har en arbetslöshet på nästan 8 procent, och långtidsarbetslösheten bara ökar och ökar både bland äldre arbetskraft och bland unga. Om statsrådet hade lyssnat med det örat hade han hört att det var det jag sade.

Jag konstaterade också att jämställdhetspolitiken har havererat eftersom det inte sker någonting. Vi kan räkna upp det ena efter det andra. De kvinnor som vi pratar om just nu får inte ta del av insatser. De hänvisas till att vara hemma med sina barn. Det är detta politikområde jag pratar om, nämligen arbetsmarknadspolitik.

Vi har ett förslag som gäller långtidsarbetslösa unga, nämligen utbildningskontrakt. Fas 3 ska bort och ersättas.

På jämställdhetspolitikens områden säger vi att det är klart att man måste ägna sig åt lönekartläggning eftersom kvinnor halkar efter och tjänar mindre pengar.

Det var från den utgångspunkten jag sade att det hade havererat. Det gällde inte integrationspolitiken. Man måste välja vad man lyssnar på.

Sedan halkar jag tillbaka. Man fastnar också för det man hör eller vill höra. Just nu hörde jag att föräldraförsäkringen är en så stor hämsko för de här kvinnorna. Men hur är det med vårdnadsbidraget då, statsrådet? Vad är det för något? Är det en reform som innebär att nyanlända kvinnor eller kvinnor över huvud taget hamnar närmare arbetsmarknaden? Om man säger att föräldraförsäkringen är en hämsko kan man undra vad vårdnadsbidraget är. Varför lägger ni inte fram några förslag om att det ska bort i samband med att man tittar på föräldrars ansvar för sina barn och på hur de kommer in på arbetsmarknaden?

Haveriet handlar om jobbpolitiken.

Anf. 35 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Svaret på frågan om vårdnadsbidraget för folk närmare arbetsmarknaden är nej. Tycker jag i grunden att vårdnadsbidraget är en bra idé? Nej. Är det ett stort problem? Nej.

Maria Stenberg har hänvisat till en utredning som pekar på att det stora problemet när det gäller familjepolitiken och nyanlända, utrikes födda kvinnor har varit föräldraförsäkringen. Jag vet att det inte riktigt passar med Socialdemokraternas retorik eftersom ni tycker att vårdnadsbidraget är det stora problemet. Jag är inte heller någon stor påhejare av vårdnadsbidraget, men läs utredningen! Se vad man pekar på som den stora kvinnofällan! Det har varit föräldraförsäkringen, och det är därför vi i första hand åtgärdar den.

Jag lyssnade mycket noggrant. Så här sade Maria Stenberg: Allt har havererat. Regeringens jobbpolitik har havererat – det sade du – och det drabbar nyanlända utrikes födda kvinnor.

Nyanlända, utrikes födda kvinnor är en del av integrationspolitiken, och då får vi försöka fundera på hur vi möter dem som kom förra året eller i år. Det är en frågeställning, och då har man ändå påstått i riksdagens kammare att det vi gör har havererat. Det blir det lite konstigt att säga i inlägget efter att man inte har något eget alternativ och att man

dessutom i huvudsak står bakom regeringens grunder i den här reformen. Det håller inte riktigt ihop.

Jag tar gärna fler debatter med Maria Stenberg om den stora jobbpolitiken. Jag tar gärna en debatt om hur det blir fler jobb för unga om man fördubblar kostnaden för att anställa dem. Jag tar gärna en debatt om hur ett parti som talar om näringslivsklimat kan säga nej till att vi skapar en bolagsskatt som är konkurrenskraftig och som gör att investeringar kan komma till Sverige. Jag tar gärna en debatt om hur vi ser till att fler unga får jobb på McDonalds och restauranger genom att höja restaurangmomsen. Jag tar gärna en diskussion om den allmänna jobbpolitiken. Och jag tar gärna en diskussion om hur man ha så otroligt högt tonläge för två månader sedan och säga att regeringen gör alldeles för mycket.

I en situation när vi går in i en internationell ekonomisk oro är det rätt att satsa på forskning, integration och jobb för unga. Den debatten fortsätter jag gärna i ett annat sammanhang, men just i dag handlade debatten egentligen om utrikes födda kvinnor som är nyanlända i Sverige, och jag vill tacka för den debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2012/13:73 om lön efter kön eller lön efter kompetens

Anf. 36 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Ylva Johansson har frågat jämställdhetsministern om ministern avser att verka för att regeringen ser till att lagstiftningen ändras så att lönekartläggning ska göras årligen och på fler arbetsplatser än i dag.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Låt mig börja med att säga att alla arbetsgivare är skyldiga att göra lönekartläggningar i syfte att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i lön. Arbetsgivare ska särskilt verka för att utjämna och förhindra skillnader i lön och andra arbetsvillkor mellan kvinnor och män som utför arbete som är att betrakta som lika eller likvärdigt. Precis som tidigare kan detta arbete också när som helst granskas av Diskrimineringsombudsmannen. Den som inte fullgör sina skyldigheter i fråga om aktiva åtgärder kan vid vite föreläggas att fullgöra dem. Ett sådant föreläggande meddelas av Nämnden mot diskriminering på framställning av DO.

Diskrimineringslagen innehåller regler om arbetsgivares skyldighet att vidta aktiva åtgärder för att uppnå lika rättigheter och möjligheter inom arbetslivet. Exempel på en aktiv åtgärd är en arbetsgivares skyldighet att göra lönekartläggningar. Utformningen och innebörden av diskrimineringslagens bestämmelser om aktiva åtgärder har kritiserats av bland annat arbetsgivarorganisationer och arbetstagarorganisationer. Det har framförts att reglerna är otydliga eller inte har någon betydelse för arbetet med lika rättigheter och möjligheter. En undersökning som Statskontoret gjort på regeringens uppdrag visar att reglerna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen följs i liten utsträckning, framför allt inom arbetslivet.

Prot. 2012/13:26
16 november

*Svar på
interpellationer*

Mot denna bakgrund beslutade regeringen den 12 juli 2012 att tillsätta en utredning som förutsättningslöst ska se över frågor om aktiva åtgärder. Det är viktigt att kraven på främjande åtgärder också i praktiken blir ett effektivt medel för att nå lika rättigheter och möjligheter för alla, oavsett till exempel kön. Det gäller därför att hitta metoder som sammantagna främjar en utveckling i riktning mot ett samhälle där alla har lika rättigheter och möjligheter. Utredningen ska redovisas senast den 1 november 2013.

Jag vill också nämna att regeringen har tillsatt en delegation för jämställdhet i arbetslivet. Delegationen ska sammanställa och tillgängliggöra kunskap om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet liksom de förhållanden som utgör grunden för dessa skillnader. Delegationen ska också stimulera till debatt om hur jämställdhet i arbetslivet kan främjas och lämna förslag på insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män. Uppdraget ska delredovisas till regeringen senast den 22 februari 2013 och slutligt redovisas senast den 24 oktober 2014.

Avslutningsvis vill jag säga att målet självklart är ett samhälle där ingen lönediskriminering förekommer.

Anf. 37 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, Erik Ullenhag, för svaret!

Kvinnor tjänar i dag väsentligt mindre pengar på arbete än män. En genomsnittlig kvinna tjänar drygt 7 000 kronor mindre än en genomsnittlig man i Sverige varje månad. Varje månad skiljer det så mycket.

Det finns flera orsaker till detta. Det handlar för det första om att kvinnor och män, även om de arbetar lika mycket, inte arbetar lika mycket avlönat. Kvinnor arbetar mer oavlönat hemma, och män arbetar mer avlönat på arbetsmarknaden.

För det andra är en viktig skillnad att kvinnor och män jobbar i olika branscher. Vi har en starkt könssegregerad arbetsmarknad där kvinno-dominerade branscher som regel är väsentligt mindre avlönade än manligt dominerade och dessutom ofta med osäkrare arbetsvillkor.

Det tredje skälet är att det också sätts lön efter kön, även när man har samma kompetens och utför samma eller likvärdiga arbetsuppgifter.

Det är i den senare delen som lönekartläggningen kommer in och kan åtgärda. Vi ska inte tro att lönekartläggning är det allenarådande för att jämställa löner, men det är ett av de verktyg som finns.

Uppdraget är gigantiskt. På en livsinkomst skiljer det 3 miljoner kronor mellan män och kvinnor. Det är fruktansvärt mycket pengar. Det är härligt mycket pengar, kan man också säga – om man är man – för det innebär frihet och makt.

Att i det läget, när vi har ett sådant stort uppdrag framför oss, tveka och säga att man inte tror att den åtgärden löser hela problemet så därför backar vi – den metoden kommer aldrig att leda till någon framgång.

Vi som har jobbat med jämställdhetsarbete länge kan lära av historien. Vi kan se att ett framgångsrikt jämställdhetsarbete i princip alltid handlar om att man baserar sig på fakta, statistik och uppföljning. Fakta och statistik är kvinnors bästa vän.

Det handlar också alltid om ett strukturerat, långsiktigt och envist arbete. Det har aldrig funnits några snabba klipp för att åstadkomma en

jämställd arbetsmarknad eller ett jämställt samhälle, men vi har tagit väsentliga steg genom ett systematiskt arbete, steg för steg. Lönekartläggning är ett av de få verktyg som faktiskt fungerar. Det löser inte alla problem, men det fungerar.

Lönekartläggning har varit en effektiv metod för att minska osakliga löneskillnader. När man gjorde lönekartläggningar 2010 visade det sig att det fanns osakliga löneskillnader på 42 procent av arbetsplatserna. Det är ganska bra att veta det.

När man får veta detta kan man också se att det nästan alltid leder till att det åtgärdas. Lönekartläggning leder till högre lön både för kvinnor och för män – i större utsträckning för kvinnor, men även män tjänar faktiskt på lönekartläggning.

Därför tycker jag att det är så anmärkningsvärt att regeringen har valt att backa när det gäller lönekartläggning. I stället för att som tidigare ha krav på att genomföra den varje år ska det nu bara ske vart tredje år. I stället för att gälla alla företag med fler än 10 anställda måste nu bara lite större företag med minst 25 anställda göra det.

Jag kan inte förstå det, och min fråga till statsrådet kvarstår: Tänker statsrådet ta några initiativ för att använda ett av de få verktyg som finns och fungerar, nämligen lönekartläggning, regelbundet varje år?

Anf. 38 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Jag tycker att Ylva Johansson ger en ganska bra beskrivning av vad som har skett i Sverige och hur den bristande jämställdheten ser ut. Hon sade också att statistik är kvinnors bästa vän. Det finns dock några andra reformer som våra partier periodvis har varit väldigt överens om och som har spelat en otrolig roll för en ökad jämställdhet, till exempel barnomsorg, individuellt perspektiv och så vidare.

Jag kan svara lite tråkigt att löneskillnaderna mellan kvinnor och män har minskat under senare år. Men de kvarstår, och jag är precis lika irriterad över en verklighet där människor beroende på sitt kön har mindre betalt.

Det finns olika delar i detta. En del handlar, som interpellanten Ylva Johansson är inne på, om den könsuppdelade arbetsmarknaden. Där ser vi att även om kvinnor utbildar sig, till exempel till bibliotekarier eller socionomer, så lönar det sig inte riktigt eftersom man jobbar i sektorer med lägre lön. Det är en större, strukturell frågeställning.

En annan frågeställning handlar om ansvaret för hem och barn. Tar du ett större ansvar för det oavlönade arbetet och jobbar mindre, då får du också lägre lön. I och med att det i högre grad är kvinnor än män som gör det får vi dessa strukturer.

Den tredje frågan, och det är egentligen det som interpellationen handlar om, handlar om de osakliga löneskillnaderna. Jag håller helt med interpellanten om att när vi är i en situation där man ser att Ylva har lägre lön än Erik, trots att de gör samma jobb, så är det väldigt få chefer som klarar av att försvara det.

I den meningen delar jag Ylva Johanssons övertygelse om att lönekartläggning de facto har spelat en roll och gör det. Och lönekartläggningen finns kvar. Ibland beskrivs det som att den har tagits bort. Det är dock alltid en avvägning mellan olika intressen, och den förändring som

gjordes från regeringens sida handlade om en vilja att minska regelbördan framför allt för små och medelstora företag.

Mitt svar i dag är som jag sade i interpellationssvaret: Vi behöver fundera igenom vilka aktiva åtgärder vi har för att förebygga diskriminering. En aktiv åtgärd är till exempel lönekartläggning. Det kan vara krav på arbetsgivaren att se till att ha en större etnisk mångfald. Diskrimineringslagen gäller ju oavsett diskrimineringsgrund. Det kan vara krav på arbetsgivaren att göra mer för personer med funktionsnedsättning.

Tittar vi samlat på lagstiftningen kring aktiva åtgärder får vi tyvärr konstatera att den inte fungerar tillräckligt bra, och det är också bakgrunden till att vi i regeringen ser över detta. I det sammanhanget ser vi självklart också över lönekartläggningen. Men det är svårt att beskriva att aktiva åtgärder enligt dagens diskrimineringslag generellt sett får det utfall vi hoppas.

Det direkta diskrimineringsförbudet ger effekt. Det ger effekten att man kan få upprättelse. Det ger effekten att det också kan påverka. Om man drabbas av diskriminering på grund av kön, till exempel med anledning av föräldraledighet, förändrar det attityderna när man tydligt slår fast från Diskrimineringsombudsmannen, tidigare Jämställdhetsombudsmannen, och även domstol att det är oacceptabelt.

Vilket krav ska vi i nästa arbete ställa på företag och på arbetsgivare privat och kommunalt så att de jobbar förebyggande mot diskriminering? Det är egentligen de aktiva åtgärder vi har. Där behöver vi se över regelverket, för där får vi tyvärr konstatera att dagens regelverk i verkligheten inte riktigt ger de effekter vi hade tänkt. Jag vill i det sammanhanget undanta just lönekartläggningen, för när det gäller lönekartläggningar är det min bestämda uppfattning att det spelar roll att de görs.

När vi nu tillsätter en utredning för att generellt undersöka frågan om aktiva åtgärder kommer vi också att titta på om det har blivit en försämring. Har det blivit en förändring som landar i det som Ylva Johansson menar, att det har blivit sämre? Det finns ingen statistik som tyder på att det har blivit sämre eftersom löneskillnaderna har minskat. Men då vill jag ärligt säga att det är så många olika faktorer som spelar in när man mäter löneskillnader att det är svårt att dra ut en sådan sak som just osakliga löneskillnader och lönekartläggningar för att se deras effekt på varandra.

Anf. 39 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Kvinnor utbildar sig i högre utsträckning än män. Unga kvinnor är generellt sett väsentligt mer välutbildade än unga män när de möter arbetsmarknaden. Jag tror att Erik Ullenhag och jag är överens om att vi verkligen unnar dessa unga välutbildade kvinnor som går ut på arbetsmarknaden att få lön efter kompetens och arbete och inte efter kön. Men det är just där vi ser väldigt stora osakliga löneskillnader. Regeringen rapporterade själv i förra årets budgetproposition att man kunde se att det för nyexaminerade civilingenjörer som började sitt första arbete efter att ha blivit färdiga med sin utbildning skilde 1 000 kronor i månaden beroende på om det var en ung kvinnlig civilingenjör eller en ung manlig civilingenjör.

Det är precis den här typen av löneskillnader som lönekartläggningen träffar. Det är just därför det också är så viktigt, inte minst för de unga

som nu kliver ut i arbetslivet, att vi kan säkerställa att de får lön efter kompetens. Varför ska kvinnor annars utbildas om de inte får betalt utifrån den kompetens som de skaffar sig och det arbete som de utför?

Det är inte riktigt sant att det blir bättre. Statistiska centralbyrån kom med en rapport om jämställdhet för någon vecka sedan. Man använde uttrycket jämställdheten trampar vatten.

Vi hade i veckan Delegationen för jämställdhet i arbetslivet i arbetsmarknadsutskottet. Där uttryckte man sig som att jämställdheten står still. Det är ändå påfallande hur mycket som återstår att göra och hur lite som går framåt.

När det gäller lönekartläggning är den bild jag får när jag är ute och pratar med arbetsgivarna och de fackliga företrädarna att det har blivit mycket knöligare när det bara ska göras vart tredje år, för då gör de flesta det bara vart tredje år. Så fungerar det ju med lagstiftning. Det betyder att det då inte finns någon rutin för lönekartläggning. Vart tredje år är ganska sällan. Man har bytt ut folk på personalavdelningarna. Man har inte kvar sina rutiner. I stället säger i princip alla jag träffar att det är mycket enklare om det ligger i den årliga lönerevisionen: Då har vi rutiner. Då har vi sättet att se över lönerna, för det gör vi varje år. Rimligen bör man också göra lönekartläggningen i det sammanhanget.

Nu kan man säga att det naturligtvis inte är något som hindrar dem från att göra det. Men hela snacket om att man minskar regelbördan genom att lönekartläggningen ska göras vart tredje år i stället för varje år tror jag faktiskt är rent snömos.

Menar man allvar med att man vill motverka lönediskriminering, som det här handlar om – sedan kan jag hoppas att vi kan ha andra ambitioner när det gäller lönestrukturen i övrigt – tycker jag också att man måste våga använda de verktyg som finns. Annars blir det som så ofta när det gäller jämställdhet, och för den delen också när det gäller en del andra politiska frågor, att det blir vackra ord men det blir aldrig verklighet.

Erik Ullenhag tar upp behovet av förebyggande arbete mot diskriminering. Man kan också kalla det främjandearbete för jämställdhet. Det är ett av de uppdrag som Diskrimineringsombudsmannen inte har, där vi allvarligt kunde fundera över om man kanske borde ha det. Eller?

Anf. 40 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Vi ska nog beskriva verkligheten korrekt. Diskrimineringsombudsmannen har till uppgift att om jag anmäler diskriminering kunna ge mig upprättelse. Man har också ett främjandearbete på olika områden. Dessutom har man ett antal olika diskrimineringsgrunder. Ska jag nämna något mer konkret som man har gjort under senare år är det ett faktum att man har fått fler romer att anmäla diskriminering. Det har också varit en del i ett främjande.

Sedan är det så att myndigheten till en början har varit i en situation där det inte har fungerat riktigt bra. Man har inte haft tillräckligt med tid för främjande. Men att beskriva verkligheten korrekt är väl bra.

Jag sade inledningsvis att det går åt rätt håll, men att det vore lite tråkigt att konstatera det därför att det är väldigt mycket kvar att göra. Men vi ska nog också vara överens om en verklighet där löneskillnaderna har minskat mellan 2005 och 2012.

Sedan tycker jag att det är bra att Ylva Johansson hänvisar till regeringens budgetproposition. En anledning till att vi väljer att redovisa så tydliga jämställdhetsparametrar är att vi tar detta på mycket stort allvar. Vi vill söka upp de osakliga löneskillnaderna och se till att göra något åt dem.

Man kan diskutera om den förändring som gjordes är rätt eller fel. Färre företag omfattas av kravet på lönekartläggningar varje år och har nu krav på att göra dem vart tredje år. Det kan man ha olika åsikter om. Jag tror att även Ylva Johansson får medge att det åtminstone för de företag som gör förändringen att gå från 10 till 25 anställda, alltså mindre företag, står klart att det fanns en regelförenkling inblandad i att man ändrade regelverket kring lönekartläggningarna. Det är svårt att säga något annat. Även Socialdemokraterna har, som jag har förstått det, tyckt att det är onödigt att den som har mindre än tio anställda ska göra lönekartläggningar. Oavsett vad man tycker i sakfrågan är det klart att det handlade om en regelförenkling. Dessutom handlar det om att väga dem mot andra intressen, till exempel jämställdhet.

Sedan tror jag, och jag upprepar gärna det, att lönekartläggningar spelar roll. Vi kommer att titta på det genom den utredning som vi har tillsatt. Det är främjandearbetet som är det breda uppdraget för utredningen, men vi kommer också att titta på lönekartläggningen. Vad kan vi ställa för effektiva krav på arbetsgivare som ger effekt på riktigt? Där tror jag att lönekartläggningarna är ett av verktygen.

De osakliga löneskillnaderna är bredare. Det ska vi alltid komma ihåg. När vi talar om att det inte lönar sig att utbilda sig kan vi notera att det delvis, Ylva Johansson, beror på en ganska medveten lönepolitik från socialdemokratin i detta land. Vi ska inte glömma bort det.

Se vad som hände med kommunaliseringen av läraryrket! När lärare, som är ett kvinnoyrke i Sverige, gick från att vara organiserade av staten till att vara kommunala: Se vad som hände med löneutvecklingen! Se vad som hände med statusen! Läs vad Göran Persson sade! Han ville se till att minska läraryrkets status. Han har lyckats. Det är en del i en mycket negativ förändring vad gäller jämställdhet.

Sedan skulle man också av andra skäl behöva få upp läraryrkets status. När det gäller lärare, bibliotekarier och socionomer har jag svårt att se en 18-åring i ögonen och säga att det lönar sig att utbilda sig även om du är kvinna. Det är inte riktigt sant.

Vi måste se hela den struktur som Ylva Johansson började med. En del är den stora skillnaden mellan olika yrken, en är osakliga löneskillnader, men en är också frågställningen om vilka åtgärder vi har för att se till att människor fördelar hemarbetet mer jämställt. Vilka åtgärder har vi för en integrationspolitik – det är en rätt stor del av vår befolkning som kommer från andra länder – som gör att utrikes födda kvinnor har en chans att komma in på arbetsmarknaden?

Det behövs fler redskap. Jag säger som jag har sagt; vi kommer att se över detta i den utredning som nu har tillsats för att få veta om vi behöver vidareutveckla instrumentet med just lönekartläggningar. Men vi ska inte tro att det löser hela jämställdhetsutmaningen.

Anf. 41 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag önskar att jag kunde ta fasta på det Erik Ullenhag säger, att han anser att lönekartläggningar är en bra metod. Men sedan kommer han tillbaka till det som ständigt är undanflykter när det gäller jämställdhet, nämligen att det inte löser alla problem. Vi hörde i interpellationsdebatten innan att vårdnadsbidrag inte heller är det enda problemet för att få ut kvinnor på arbetsmarknaden. Nej, det är sällan *en* sak är det enda problemet eller *en* åtgärd är den enda lösningen. Men man backar hela tiden – vi ser regeringen göra likadant när det gäller kvotering till bolagsstyrelser – med skälet att det inte är det enda, att det inte ens är det viktigaste. Nej, det är det inte, men det är *ett* viktigt steg.

Jämställdheten kommer aldrig att röra på sig om man inte också systematiskt vågar ta steg för steg. Det den här regeringen har gjort är faktiskt att man har flyttat tillbaka när det gäller lönekartläggning. Det är bra att man har tillsatt utredningar. Det kanske hade varit bättre att tillsätta utredningar innan man försämrade läget för lönekartläggning, som man faktiskt har gjort.

Jag tar gärna en diskussion om lärarnas löner och läraryrkets status, Erik Ullenhag. Lärare är kompetenta och professionella personer som kan barns och ungdomars lärande och utveckling. De behöver utrymme för att använda sin profession. I stället blir de skrivna på näsan exakt hur de ska undervisa, de får hela tiden arbeta med större och större klasser och de får svårare och svårare uppdrag. Sedan får de höra från regeringen att det inte är utbildning som är viktigt utan att eleverna lika bra kan gå en ettårig gymnasieutbildning för att klara sig på arbetsmarknaden. Vad är det för kunskapsyn, och vad tror du det gör med läraryrkets status?

Anf. 42 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Vi håller på att glida en liten bit från ämnet. Jag exemplifierade med läraryrket.

Jag vet att Ylva Johansson har träffat många lärare. Jag vet att du har följt läraryrkets status. Den enskilt viktigaste orsaken till att läraryrkets status har devalverats i Sverige är kommunaliseringen. Det var en medveten strategi från Göran Perssons sida. Läs hans memoarer! Han tyckte inte att lärarna skulle vara förmer än andra – och det gav effekt. Se på löneutvecklingen sedan kommunaliseringen. Berätta gärna för mig nästa gång vi tar diskussionen på vilket sätt Kommunal och Socialdemokraterna som arbetsgivare i...

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag får påminna statsrådet om att det här gällde inte lärarlöner utan det gällde kvinnors och mäns löner...)

Nej, det är närmare ämnet, fru talman, än vad det var alldeles nyss. Alldeles nyss började vi tala om hur det gick för folk i skolan. Jag talar om kvinnolöner, och vi talar om akademikers möjligheter så att det ska löna sig att utbilda sig. En av de stora kvinnliga akademikergrupperna i Sverige är lärarna. De har under senare år kraftigt tappat i status. Jag menar att en del är fråga om förstatligande. Jag vet att jag har rätt mycket på fötterna, och det tror jag även Ylva Johansson vet. Jag hoppas att den debatten fortsätter i socialdemokratin. Det är ett kvinnoyrke som har tappat kraftigt i status under senare år.

Man måste ha helheten i sin hand. Det går inte att säga att man nu diskuterar en lönekartläggning. Det handlar också om att våga se vilka strukturer som gör att vissa yrken har tappat i status. Vad är det för läge som gör att den som väljer att utbilda sig som en kvinna inte får samma avkastning på sin utbildning som den som väljer att utbilda sig som en man? En del av det är stora strukturer som förändras. Vi vet att en sådan stor struktur som förändrades var i samband med kommunaliseringen av lärarna. Den sänkte lärarnas löner och den försämrade även jämställdheten i detta land. Det beklagar jag.

I övrigt vill jag tacka för interpellationsdebatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellationerna 2012/13:85, 90, 98 och 99 om skatteutjämningsystemet

Anf. 43 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Leif Jakobsson har frågat mig om jag och regeringen avser att följa riksdagens beslut om att lägga fram en proposition om skatteutjämningsen under året och vad jag avser att föreslå för kompensatoriska åtgärder för gränspendlarkommunerna om en proposition inte kommer. Sven-Erik Bucht har frågat mig när jag och regeringen avser att lägga fram en proposition om en förändring av utjämningsystemet samt hur länge jag och regeringen, enligt vad Sven-Erik Bucht påstår, avser att nonchalera riksdagens beslut. Mats Pertoft har frågat mig när jag avser att se till att regeringen lägger fram en proposition om ett nytt skatteutjämningsystem på riksdagens bord. Marie Nordén har frågat mig på vilket sätt jag avser att se till att riksdagens beslut fullföljs och när jag i så fall avser att komma med en proposition om ändrad skatteutjämningsen.

Låt mig först konstatera att frågan om förändringar av systemet för kommunalekonomisk utjämningsen togs upp av finansutskottet tidigare i år. I utskottets betänkande som behandlade regeringens skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn redovisade utskottet att det erfarit att de förslag som lämnats i betänkandet *Likvärdiga förutsättningar – Översyn av den kommunala utjämningsen* (SOU 2011:39) bereds av regeringen. Vidare anges att regeringen ska återkomma under hösten 2012 med en proposition i frågan.

Om en proposition skulle ha lämnats i höst med förslag som träder i kraft redan den 1 januari 2013 skulle planeringsförutsättningarna ha ändrats för kommunerna och landstingen. Detta torde inte ha varit lämpligt eftersom kommunerna och landstingen redan hade kommit långt i budgetarbetet.

I budgetpropositionen för 2013 bedömde regeringen att det torde vara lämpligt att genomföra förändringarna i systemet för kommunalekonomisk utjämningsen den 1 januari 2014. Som framgår av propositionsförteckningen finns inte någon proposition om utjämningsystemet med. Regeringens avsikt är dock att återkomma med en proposition så snart som möjligt efter årsskiftet. Denna proposition avses att lämnas i sådan tid att riksdagen hinner behandla lagförslagen i god tid före ikraftträdandet.

Anf. 44 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Jag är tyvärr inte nöjd med svaret. Därför har jag skrivit ett svar till mig själv som kanske skulle göra mig mer nöjd.

Leif Jakobsson har frågat mig hur regeringen tänker leva upp till riksdagens beslut om att lägga fram en proposition.

Den utredning som har lagts fram av Utjämningskommittén⁰⁸ lyckades med bedriften att alla partier i riksdagen kom överens om synen på skatteutjämningen. Viktiga punkter är att man kom fram till att utjämningen inte är ett hot mot tillväxten, att utjämningen är en förutsättning för den kommunala självstyrelsen och att en gammal myt om att Stockholmskommuner bidrog till badhus i Norrland visade sig vara helt felaktig. All nettobetaling från kommuner i Stockholms län går till betalning till andra kommuner i Stockholms län.

Det fanns alltså en hel del felaktigheter. Bland annat vilar det nuvarande systemet på en syn på barnomsorg och förskola som har sina rötter i 1991. Effekten av det är att kommuner som för 21 år sedan hade sämre barnomsorgstäckning fortsätter att betala för barnomsorgen i de kommuner som hade en högre utbyggnadstakt för 21 år sedan.

Eftersom kommittén var enig och remissinstanserna så fruktansvärt positiva var allt serverat på ett silverfat för ett ikraftträdande den 1 januari 2013. Det var så enkelt att skriva propositionen, och den har i stort sett legat klar i över ett halvår på Finansdepartementet.

Men några av de välmående kommunerna som i många år fått sin barnomsorg subventionerad av fattigare kommuner har som affärsidé låg skatt. Hjälpna av utjämningen vill de inte bli av med förmånen. Eftersom dessa kommuner styrs av samma Stockholmsmoderater som också styr regeringen har denna lilla grupp fått ett slags vetorätt och utnyttjat den. Eftersom regeringen också är Stockholmsdominerad har det varit enkelt. Visserligen var Moderaterna i Stockholms län representerade i utredningen av dess ordförande. Alliansen i Stockholms stadshus var också representerad. Bägge dessa har gått med på varenda stavelse och alla slutsatser i utredningen. Det gick inte att göra annat eftersom utredningen inte har baserat sig på myter och åsikter utan på forskning och fakta. Då fanns det ingen annanstans att gå än att komma fram till dessa slutsatser.

Visserligen har regeringen fått brev från 70 allianspolitiker ute i kommunerna om att snarast införa systemet så att det blir rättvist åtminstone i budgeten 2013. Då slipper man skära ned i alla de kommuner som nu subventionerar välmående kommuners barnomsorg. Men regeringen har i stället valt att värna de välmående kommuner som i många år har varit överkompenserade så att de inte ska behöva träckla med sitt budgetarbete inför 2013. Därför får alla de andra kommunerna fortsätta att skära ned i sin kommunala verksamhet.

Därför, Leif Jakobsson, trotsar regeringen riksdagens beslut om en proposition i höst.

Anf. 45 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag vill också tacka statsrådet för svaret, även om jag absolut inte är nöjd med hanteringen.

Ett skatteutjämningsystem har funnits i decennier i vårt land. Syftet med det är att skapa likvärdiga förutsättningar för kommuner och lands-

ting att erbjuda sina invånare en någorlunda likvärdig service och välfärd.

Syftet med ett skatteutjämningsystem är att hålla ihop ett land, eller som den kyrkliga företrädaren uttryckte det: Det gäller att hålla ihop ett pastorat. Det är precis vad det handlar om, nämligen att inte få alltför olika förutsättningar.

Systemet har reviderats över tid när man har upptäckt uppenbara felaktigheter. Det är precis det som den eniga Utjämningskommittén⁰⁸ som lade fram förslaget 2011 kom fram till. Det fanns uppenbara felaktigheter, framför allt när det gäller stödet för barnomsorg och förskola.

Jag tänkte ta tillfället i akt att beskriva dessa felaktigheter i siffror och jämföra med några kommuner i mitt hemlän.

Solna är den kommun som har högst stöd för barnomsorg. Där är ett barn värt 81 230 kronor. Snittet i riket för vad ett barn är värt är 55 026 kronor. I Boden, en av kommunerna i Norrbotten, är ett barn värt 55 026 kronor, i Pajala 46 361 kronor och i min hemkommun 47 881 kronor.

Kommittén såg det här och sade att det var uppenbart fel och måste rättas till.

Fru talman! Att regeringen inte lägger fram en proposition innebär att kommuner förlorar och att de inte får det som de är berättigade till. Bodens kommun förlorar årligen 14,3 miljoner, Pajala 7,7 miljoner och min hemkommun Haparanda 14,8 miljoner.

Statsrådet Norman säger i sitt svar att det skulle ha ställt till problem i kommunernas budgetarbete om man hade infört detta system redan 2013. Ja, det har verkligen ställt till problem i kommunernas budgetarbete när det inte har införts. Det har varit problem under många år i kommunernas budgetarbete när dessa felaktigheter har funnits.

Leif Jakobsson har på ett fint sätt beskrivit den oenighet som finns inom Moderaterna kring det här. Förmodligen finns det också en oenighet i regeringen. Men jag tycker inte att det är anständigt, fru talman, att den oenigheten innebär att man inte lägger fram en proposition, med tanke på att vi har en totalt enig utjämningskommitté över partigränserna och en riksdag som har fattat beslut i frågan under försommaren.

Anf. 46 MATS PERTOFT (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret, Peter Norman. Men jag måste säga att jag är lite förvånad.

Jag känner statsrådet Peter Norman som en seriös politiker, och både svaret på min tidigare skriftliga fråga i samma ämne och svaret på interpellationen nu andas en demagogi som jag är lite förvånad över.

Han säger till exempel i svaret att man inte har kommit med en proposition därför att kommunerna inte skulle kunna implementera ett ikraftträdande den 1 januari 2013. Men det var aldrig tal om det i finansutskottets beslut. Det var tal om en proposition under hösten 2012 och ikraftträdande den 1 januari 2014, eftersom regeringen redan hade sölat så till den milda grad.

Tyvärr verkar Peter Norman och Finansdepartementet sakna kommunalekonomisk kompetens. Jag märkte det förra gången när skatteutjämningsystemet förändrades. Då förhandlade Miljöpartiet med den socialdemokratiska regeringen. Jag hade som kommunalråd i Södertälje en hel del synpunkter, som jag i efterhand kan säga var ganska egoistiska, på

förbättringar som skulle ha stöttat Södertäljes invånare och skattekraft. Men när jag satte mig in i systemet lärde jag mig snabbt att skatteutjämningsystemet inte handlar om partipolitisk och kommunalpolitisk egoism från den ena eller andra delen av landet. Det handlar om att hitta ett korrekt, sakmässigt sätt att räkna. Jag fick en stor respekt för systemet.

Det är det som är problemet i dag. Vi har ett enigt kommittébetänkande som alla partier står bakom. Sveriges Kommuner och Landsting har räknat på det här, och man räknade med ikraftträdande redan den 1 januari 2013.

I och med denna uppenbara splittring i alliansregeringen vill jag skicka två frågor till finansmarknadsministern.

När kommer propositionen? Hinner den komma så tidigt att de kommuner som under våren 2013 fattar beslut om sin budget för 2014 tar med det i beräkningen? Då måste den komma väldigt tidigt under 2013.

Den andra frågan är kanske ännu viktigare: Hur kommer systemet att se ut? Är det så att Moderaterna kommer att tvinga igenom omräkningar av kommitténs förslag? Det är väldigt komplicerade beräkningar. Tror Finansdepartementet verkligen att de klarar av att räkna om systemet så att man får den breda acceptans över blockgränserna som vi hade i kommittébetänkandet? När jag har frågat här i kammaren har alla allianspartier utom Moderaterna sagt att de vill ha samma system som kommittén föreslog.

Hur kommer det att se ut? Vad är det ni filar på i Finansdepartementet? Jag tror att Kommunsverige vill veta det. SKL vill veta det. Sveriges invånare vill veta det. De vill nämligen veta vilka finansiella förutsättningar de har.

Finanserna ska vara ett adelsmärke för Moderaterna, och jag undrar varför man hanterar denna fråga så dåligt som man nu gör.

Jag vill fråga finansmarknadsministern: När kommer propositionen? Kommer den tidigt i januari eller februari 2013? Hur kommer systemet att se ut? Filar ni på ändringar?

Anf. 47 MARIE NORDÉN (S):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Jag kan tyvärr inte säga att jag känner mig helt nöjd med svaret. Det är uppenbart att det finns en stor ovilja från ministern och det moderata partiet att stå upp för ett fungerande kommunalt skatteutjämningsystem.

Det är klart att det finns stora brister i det nuvarande systemet. Precis som flera har påpekat här var det en enig kommitté som lade fram konkreta förslag på hur man skulle komma till rätta med de brister som fanns. Med det förväntade sig nog flertalet att regeringen skyndsamt skulle komma med ett förslag och en proposition för att rätta till bristerna.

Alla partier i utredningen var överens. De som har tagit del av kommitténs arbete kan inte påstå att man inte behöver förändra systemet. Det var utförligt gjort, och det var lätt att föra över till en proposition. Man hade också SKL:s godkännande av förslaget.

Nu måste vi konstatera att regeringen tyvärr inte hade några sådana ambitioner. Man har mer eller mindre obstruerat, som någon uttryckte det tidigare, mot riksdagens beslut. Det är inte förrän riksdagen fattar beslutet och uppmanar regeringen att återkomma med en proposition som

man bestämmer sig för att göra det, inte för att man har ett system som inte fungerar, som är orättvist och som överkompenserar starka kommuner före svaga kommuner ute i landet. Ministerns svar visar att precis så är fallet.

Jag tycker att Peter Norman som ansvarig minister borde anse att det är ett stort problem att situationen ser ut så här och att man skyndsamt skulle ha återkommit till riksdagen när man sett att till exempel ett barn i Sollentuna ger 60 procent mer resurser än ett barn i Bergs kommun i Jämtland. Det beror på ett system som baserar sig på, precis som Leif Jakobsson sade, 1991 års förutsättningar, när nyttjandegraden mellan dessa kommuner såg helt annorlunda ut. Då var det rimligt att man hade mer kostnader för barnomsorgen. Men i dag har man samma nyttjandegrad och kostnaden är densamma. Trots det får Sollentuna 75 000 kronor per barn, men ett barn i Berg genererar ca 46 500 kronor trots att man har samma kostnader.

Det här är bara ett exempel på hur glesbygdskommuner ute i landet får betala för att man överkompenserar framför allt rika Stockholmskommuner. Peter Norman borde ha tyckt att detta är ett stort problem och skyndsamt återkommit till riksdagen med förslag för att rätta till det.

Det är inte så som man uttryckte det i en intervju i Dagens Samhälle, där man säger att vissa uppfattar att vissa kommuner överkompenseras. Nej, man *uppfattar* inte att det finns ett systemfel. Det *är* ett systemfel.

Då undrar jag naturligtvis: Varför har propositionen dröjt, när det finns en enig utredning som lade fram ett bra förslag? Och precis som flera har sagt: Kommer man att följa utredningens förslag när det gäller till exempel barnomsorgen? Det finns även andra delar som jag återkommer till.

Anf. 48 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Jag har lyssnat på de fyra interpellationerna i den här frågan om det kommunala utjämningsystemet.

Jag funderar lite grann så här: När man tittar på en bild över Sverige, då undrar jag hur det hade sett ut här i dag om alla som är beroende av systemet hade funnit på plats. Det hade säkert varit olika hur man ser på det hela och hur nära besluten man står.

Jag skulle också vilja ta upp tillväxtfaktorn, som har diskuterats i beslutet. I går var det en lång interpellationsdebatt i kammaren om hur vi ska få fler bostäder i Sverige. Den delen tycker jag är en av de parametrar som man kan titta på och fundera över. Hur hanteras den, och hur bygger man i Sverige för att komma vidare?

Peter Norman har i tidigare interpellationsdebatter tagit upp att tillväxtfaktorn har varit och är ett bekymmer. Det är klart att när man börjar en resa med att inte ta hänsyn till att det blir problem från början, då blir det bekymmer.

Sedan kan jag instämma i interpellanternas bild av att det är trist och kanske sorgligt att beslutet tar tid. Jag hade också önskat att vi hade haft det här i dag. Men jag har också hört Peter Norman beträffande den kommunala utjämnningen och dess innehåll säga att om man blir sen i beslutet påverkar det den kommunala ekonomin.

Jag vill visa på att det finns en stor förståelse för hur den kommunala ekonomin fungerar, till skillnad från vad jag har hört tidigare i dag. Man

arbetar alltså under ett år för att kunna ta hänsyn till utbildning, sociala delar, kultur och så vidare, med tillsättningar, avsättningar och resurser. Det arbetet börjar i juni, och man tar beslut i december.

Det finns ett glasklart besked som har givits av regeringen. Det är datumet den 1 januari 2014 som är införandedatum. Det kräver en tanke framåt, precis som interpellanterna har tagit upp. Det finns god tid att arbeta.

Jag saknar att vi inte fick ett beslut som till nu. Men jag tycker ändå att det är viktigt att tillväxtfaktorerna kommer in bra i arbetet.

Om man skulle lyssna på interpellanterna hör man att det gäller vissa kommuner med moderat styre men inte resten av landet. Samtidigt hör jag Mats Pertoft från Miljöpartiet säga att i alla kommuner är alla politiker tillsammans, att det inte finns någon politisk skillnad. Då undrar jag: Hur tänkte ni då, om det inte finns någon politisk skillnad samtidigt som ett par kommuner utpekas?

Jag kommer själv från den södra delen av landet. Där finns det politiker av olika slag med olika kommuner som förlorar eller vinner på resan. Jag tycker alltså att det lite grann är att förenkla det hela genom att säga på det sättet.

Jag skulle inte vilja använda de begrepp som Marie Nordén använder, som "ovilja" och "inte ha ambitioner", för de finns där, och man vill uträtta mycket och uträtta bra saker.

Anf. 49 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Även om inte alla interpellanter tackar för det svar som jag ger vill jag tacka alla interpellanter för interpellationerna, för detta är en jätte viktig fråga. Jag kanske kommer att chocka Marie Nordén när jag säger att jag tycker att frågan är mycket besvärlig. Och jag kommer att hålla med dig i mycket av vad du säger.

Men låt mig börja med en annan fråga. Jag har läst utredningen. Jag vet inte hur många som har gjort det. Den tar väldigt lång tid att läsa. Det är ett extremt komplicerat system. Jag har sagt det förut i riksdagen och kan upprepa det: Det finns de som säger att de två personer som kan systemet inte får flyga med samma flygplan, för om det skulle störta skulle hela systemet haverera.

Det fanns också ett uppdrag för utredningen att försöka göra systemet enklare, men det har man inte ens försökt göra. Det beklagar jag, dels för att det i någon mening är ett självändamål att alla ska kunna förstå systemet och sätta sig in i det, inte bara personer på kommunal nivå utan även andra, dels för att det också har med legitimiteten för systemet att göra. Vi vill att det ska vara likartade förutsättningar för kommunerna i Sverige. Om man har ett system som man inte förstår tror jag att legitimiteten kan skadas.

Låt mig nu försöka ta upp några av de saker som kom upp i debatten.

Marie Nordén tycker att det är ett stort problem i dag. Jag håller med. Jag håller med om att det finns orättvisa i dag. Den orättvisan ska vi komma till rätta med. Den tror jag framför allt finns inom barnomsorgen, även om det finns också på andra ställen, men jag tycker att det är ett stort problem där.

Jag har ingen annan ambition än att skyndsamt återkomma till riksdagen.

Jag vill dock värja mig en aning för den enkla terminologin att det är en fråga enbart om stad eller landsbygd. Det är det också, men det är inte enbart det.

Man kan titta på till exempel Norrbottens län, med tanke på hemvissten för en av interpellanterna. Jag kan konstatera att med utredningens förslag skulle Haparanda få 1 476 kronor per invånare extra, medan Arjeplog skulle förlora 390 kronor och Luleå skulle förlora 708 kronor. Man kan sedan titta lite på hur det ser ut i Jämtland. Där blir resultatet att till exempel Krokoms skulle vinna 699 kronor per invånare, medan Bräcke skulle förlora 1 007 kronor per invånare.

Det slår alltså ganska blint inom olika län, och det slår väldigt mycket. Dels är det en fråga om huruvida vi kan bevara tillväxtskapande faktorer i olika delar av landet, vilket jag tycker är mycket viktigt, dels är det en fråga om legitimiteten och enkelheten.

Men det är också en fråga om att utredningens förslag – som jag, för att säga det återigen, tycker pekar på ett antal faktorer som i dag är orättvisa och bör rättas till – blir väldigt dramatiskt för några kommuner, inte minst några av dem som jag just räknade upp. Frågan är till exempel: Om man ska gå på utredningens förslag, bör man då ha en övergångsperiod, eller bör man göra det rakt av? Det kommer att bli dramatiska effekter, och det gäller inte bara storstadsregioner utan även mindre kommuner i landsbygden.

Anf. 50 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Jag ska faktiskt kommentera Ann-Charlotte Hammar Johnssons inlägg. Jag tyckte att det var bra att du hade ett balanserat inlägg. Du representerar naturligtvis de väldigt många moderater ute i landet som har skrivit till regeringen och velat ha ett snabbt införande av systemet.

Jag vill bara kommentera detta med tillväxten. Utredningen tog verkligen detta på allvar och försökte, med hjälp av forskning och annat, se om tillväxten hämmas av att man utjämnar inkomster och utgifter för kommunerna. Man kom fram till att så inte vara fallet.

Däremot pekar utredningen på två områden där regeringen skulle kunna bidra till tillväxten. Det ena är just bostadsbyggandet och avsaknaden av en ordentlig bostadspolitik, och det andra som utredningen pekar på är att medfinansieringen inom infrastrukturen också är något som hämmar kommunerna och kommunernas möjlighet till tillväxt.

Tack för ditt inlägg och bidrag i debatten!

Jag måste säga till statsrådet: Jag ska inte påstå att jag är en av dem som inte borde få åka flygplan, men det gäller kanske en del andra. Jag kan i alla fall säga att jag har läst utredningen, eftersom jag har funnits med i den.

Visst är den lång, och det är många sidor. Och hade ministern valt att läsa den till slut hade ministern upptäckt att det också finns förslag på övergångsregler.

Där är man också helt enig mellan partierna. Som vanligt var det naturligtvis där som överenskommelsen till slut kom mellan partierna om vad som är en rimlig övergångstid för de kommuner som kommer att få lägre utjämning i framtiden. Den frågan är alltså omhändertagen och accepterad av samtliga partier.

Min interpellation handlar egentligen om en specialfråga om gräns-pendlarkommunerna, som blir straffbeskattade i det här systemet. Egentligen har det att göra med just barnomsorgen. Men här är det ett ännu extremare perspektiv. Så som systemet är utformat räknas nämligen barnomsorgsbehovet på de invånare som har förvärvsinkomst.

Effekten av det för till exempel Malmö, där runt 8 procent av befolkningen jobbar i ett annat land och inte har några förvärvsinkomster i Sverige, är att man får mycket mindre utjämning för barnomsorg. Det gäller i högsta grad också för Vellinge kommun, för Helsingborg och för Landskrona. Men det gäller också för Strömstads kommun och för Grums kommun, till exempel.

De här kommunerna, skulle jag vilja säga, bidrar riktigt ordentligt till arbetslinjen genom att de arbetar aktivt när det gäller att deras invånare som kanske inte kan få jobb på hemmaplan söker jobb i ett annat land. De kommunerna får en straffskatt.

För Malmös del kan man uppskatta det till ungefär 200 miljoner kronor, netto, om året som de skulle ha haft ytterligare i skatteutjämning om de medborgare som jobbar i annat land hade erkänts.

Då kommer jag till min andra fråga som Peter Norman över huvud taget inte berörde i svaret. Om det inte kommer någon proposition i år, vilket det tydligen inte gör, vad tänker statsrådet göra för att kompensera de pendlarkommuner som drabbas dubbelt av de felaktigheter som finns i systemet i dag?

Anf. 51 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Statsrådet pekar på några Norrbottenskommuner som skulle förlora med den här ändringen. Det stämmer. Det är några kommuner som skulle tappa i Norrbotten och många som skulle få något, om man rättar till de uppenbara felaktigheterna. Men i Norrbotten har vi varit totalt eniga, alla kommuner och landstinget.

De socialdemokratiskt styrda kommunerna i Norrbotten som tappar har inte sprungit till regeringen och protesterat, som vissa moderatledda kommuner har gjort här i Stockholm. Det kanske speglar värderingarna lite grann när det gäller rättvisa system och hur man ser på det.

Jag tror att det är viktigt, oavsett vad vi talar om här i kammaren och vilka system vi formar, att systemen är rättvisa. Annars tappar människor tilltro till de här systemen. De får inte legitimitet.

I Sverige brukar vi rätta till uppenbara fel när vi upptäcker dem. Vi rättar till det när enskilda personer exempelvis kan utnyttja bidragssystem. Vi gör det även om de protesterar. Det är precis samma sak här. Uppenbara felaktigheter måste rättas till. Vi kan inte låta dem som protesterar mot det här bli de som styr. Jag tycker att det är anständigt att man nu tar tag i den här frågan.

Jag känner ändå att statsrådet Norman har en ambition. Jag känner honom som en klok och balanserad karl. Det gäller nu bara att han får med sig resten i regeringen och rättar till det här snabbt.

Anf. 52 MATS PERTOFT (MP):

Fru talman! Jag noterar tyvärr att Peter Norman väljer att inte svara på mina frågor. När jag lyssnar på Peter Norman märker jag också att han uttalar sig ungefär som jag gjorde förra gången frågan var uppe,

innan jag satte mig in i systemet. Då trodde jag att det utan vidare gick att ändra.

Men jag måste påpeka att om regeringen väljer att ändra i det förslaget frångår man en blocköverskridande överenskommelse. Man frångår en överenskommelse som SKL har sagt ja till. Man riskerar att hamna på ett sluttande plan och i ett demokratiskt moras.

Samtidigt finns det många kommuner och landsting som antar sin budget för 2014 redan under våren 2013. Därför kvarstår min fråga: När kommer propositionen? Kommer den under januari eller februari går det kanske att hantera för kommuner och landsting. Annars går det inte att hantera. De vet inte vad som gäller för 2014. Jag utgår från att införandedatumet fortfarande är det som regeringen dyrt och heligt har lovat några gånger, nämligen den 1 januari 2014. Vill man ge kommuner och landsting vettiga förutsättningar att räkna på sina inkomster?

Moderaterna satte sin stämpel, sin underskrift, på denna utredning. Moderaterna i Stockholms läns ordförande Erik Langby, kommunstyrelseordförande sedan många år i Nacka, var med och godkände detta. Han godkände att man hade tittat på tillväxtfaktorn. Han godkände hela utredningen. Det var unikt.

Står Moderaterna inte längre bakom denna utredning? Det är ju det som finansmarknadsministern säger. Här i kammaren har folkpartister, kristdemokrater och centerpartister sagt till mig att de står bakom utredningens förslag. Vem är det egentligen regeringen företräder här? Är det Moderaterna i Täby, Danderyd, Solna och så vidare som regeringen företräder, eller är det hela Sverige?

Jag skulle vilja ha ett svar på frågorna: Vad är det man tänker ändra? När kommer förslaget att läggas fram? Vad ska Sveriges kommuner räkna med? Vad är det för skattesatser man ska räkna med? Ska man ta höjd för att hela allt ändras väldigt mycket?

Som jag beskrev i mitt första inlägg har jag fått en stor respekt för detta system. När jag pratar med parlamentariker från andra länder brukar jag framhäva detta system som ett korrekt system. Det är inte alltid särskilt enkelt, och det är inte alltid någonting jag gillar. Resultaten kan man verkligen ha synpunkter på ibland. Men det är faktiskt genomtänkt och rättvist.

Vad är det finansmarknadsministern tänker ändra i förslaget? SKL verkar inte i dag ha blivit glada över det här. Enligt uppgift vill de gå ut och protestera mot regeringens handlande. De måste också vara väldigt undrande, när man frångår förslaget, över vad som ska hända.

Även moderater i resten av landet vill faktiskt införa det här. Resten av regeringen, de resterande allianspartierna, verkar vara reducerade till enbart röstboskap i den här frågan.

Jag ber Peter Norman att svara på mina frågor: När kommer propositionen, och vilka förändringar är det man tänker genomföra i det liggande förslaget?

Sedan kan jag bara beklaga att inga Stockholmsmoderater finns i kammaren.

Anf. 53 MARIE NORDÉN (S):

Fru talman! Det är faktiskt befogat att ifrågasätta regeringens vilja att göra förändringar skyndsamt. Hade man velat det hade man satt i gång

arbetet när utredningen lämnade sitt förslag. Det var inte förrän när riksdagen uppmanade regeringen att återkomma som arbetet satte i gång.

Det första beskedet vi fick efter ett tag var att det var komplicerat, precis som Peter Norman säger. Det handlade också om att utredningen inte skulle ha gjort sitt jobb och att det här måste kunna förenklas.

Men om det nu är ett komplicerat system som faktiskt inte går att göra så enkelt som man kanske skulle önska tycker inte jag att det är orsak nog till att låta det dröja och till att skjuta det framför sig. För, som sagt, varenda dag kostar pengar för de kommuner och landsting som blir underkompenserade i systemet, som det ser ut nu.

Det är inte bara i barnomsorgen, precis som Peter Norman säger, som det här slår fel. Även bland landstingen är det några som drabbas. De drabbas naturligtvis olika. Några kommer att förlora på det nya förslaget, och några kommer att få en förstärkning.

Jämtlands läns landsting är en av dem som betalar ett högt pris för att man inte har återkommit skyndsamt och genomfört de förändringar som skulle behöva göras. Ungefär 70 miljoner kronor förlorar Jämtlands läns landsting på grund av att systemet ser fel ut. Man har tvingats höja skatten med 25 öre, vilket bland annat är en konsekvens av att systemet ser ut som det gör.

Peter Norman uttrycker också en omsorg om kommuner och landsting, att de måste få vettiga planeringsförutsättningar. Det är behjärtansvärt. År 2007 gjorde man dock precis tvärtom och kompenserade vissa kommuner och landsting för ett högre löneläge, och det gjorde man med ganska kort varsel. Man gick in och ändrade förutsättningarna. De fattigare kommunerna och landstingen fick då vara med och betala för framför allt storstäderna. Då gick inte omsorgen åt andra hållet.

Det är bra att många deltar i denna debatt, men jag saknar också Stockholmsmoderater. Vi vet att det är ett nollsummespel i Stockholmsregionen. Vi får inte pengar till att bygga arenor eller simhallar.

Det är också snudd på smaklöst att hinta att det skulle vara tillväxthämmande när det finns bevis på att det nuvarande systemet inte är tillväxthämmande. Peter Norman har på en direkt fråga från mig i kammaren svarat att det nya systemet är tillväxthämmande. När jag talade med dem som satt i utredningen delar de inte denna åsikt. De menar att precis som det gamla systemet inte har hämrat tillväxten, det finns inga bevis för det, kommer inte heller det nya systemet att göra det.

Givetvis vill vi att detta så snabbt som möjligt ska bli en proposition och att det ska ske en förändring. Det kommer att bli vinnare och förlorare. Det handlar inte om stad och land, utan det handlar i mångt och mycket om inkomststarka kommuner som är de stora vinnarna just nu och svaga kommuner, delvis i glesbygd, som är de stora förlorarna.

Jag vet att det finns kommuner i mitt hemlän som kommer att förlora. Strömsund är en sådan kommun. Det är en gles kommun som har stora problem.

Här måste vi se vad det finns för statligt stöd i övrigt, för det här är inte det enda vi använder för att förstärka och se till att vi har likvärdiga villkor i hela landet.

Vi vet att vi kan skapa tillväxt i län och kommuner som är glesa och har det tufft genom bra och kloka beslut som inte bara har med skatteutjämning att göra.

Anf. 54 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Det var positivt att Leif Jakobsson tyckte att mitt inlägg var balanserat. Jag tycker att denna fråga bör balanseras. Bostadspolitik i all ära, men vi kanske inte är överens i alla delar.

Om jag inte misstar mig bor statsrådet någonstans i Stockholmstrakten, vilket betyder att det finns en moderat från Stockholm här. Det är en bra balans när man samtidigt har en Skånemoderat.

Jag tänkte tala lite om gränserna eftersom två interpellanter har tagit upp denna fråga. Jag delar Leif Jakobssons syn, och vi såg ju att många danskar flyttade över till den skånska sidan för några år sedan. En del av dem har återvänt. Jag tror att vår omvärld kommer att göra det mer komplext, och vi kommer att se större förflyttningar i framtiden.

Frågan är viktig. I går hade vi en bostadsdebatt, och i eftermiddag kommer det att vara en debatt om arbete. Det finns ungdomar som bor i Sverige och jobbar i Köpenhamn där det i Sverige aldrig syns att de är i arbete. Det är problematiskt, för då ökar arbetslösheten helt i onödan.

Samtidigt finns det danskar som arbetar på till exempel Trelleborgs lasarett. Vi har ungdomar som kommer över till Sverige. Dessa kommuner har inte samma problematik med inflyttningen som andra kommuner som är boendekommuner har när det gäller barnomsorg och så vidare.

Jag har förstått att ärendet ligger på finansministerns bord och att det är ett pågående ärende som han tittar på. Jag ser fram emot att det återkommer så småningom.

Anf. 55 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Låt mig börja bakifrån igen. Till Marie Nordén vill jag säga att självklart satte arbetet i gång på departementet direkt när utredningen var klar. Den skickades ut på remiss, och i samband med det påbörjades arbetet på departementet.

Jag är medveten om att kommittén anser sig ha löst tillväxtproblemet i sitt betänkande. Vi har en annan uppfattning. Det här är ett komplext forskningsområde där man kan stödja sig på olika källor, och jag är övertygad om att kommittén anser sig ha löst tillväxtens problem. Jag hoppas dock få respekt för att vi anser att det kan finnas problem med detta, vilket är vad hela denna fråga handlar om.

I övrigt håller jag med Marie Nordén och andra om att det finns orättvisor, och dem ska vi komma tillbaka till.

Mats Pertoft ställde två frågor som jag givetvis ska besvara. Jag hann inte det i mitt förra inlägg. Första frågan löd: När kommer propositionen? Det bästa svar jag kan ge är: så snart som möjligt. Vi är helt överens om att ju tidigare den kommer, desto bättre förutsättningar får de kommunala politikerna att genomföra budgetarbetet.

I budgetpropositionen har vi sagt att den 1 januari 2014 är införandedatum för ett nytt system.

Vi är som sagt helt överens här. Vi har inga intentioner att sega ut på det, utan ju tidigare den kommer, desto bättre. Jag kan inte ge ett bättre svar än så.

Den andra frågan är lite märklig. Visste jag hur systemet skulle se ut skulle vi redan i dag lägga propositionen på riksdagens bord. Anledningen till att vi inte gör det är för att vi vill gräva vidare i tillväxtproblemet. Därför kan jag inte ge ett bättre svar än att säga: Vi är inte klara.

Kanske chockerar jag Mats Pertoft när jag säger att jag representerar den samlade regeringen i denna fråga när jag är här och svarar på interpellationer.

Jag håller med Sven-Erik Bucht om att vi har en bra tradition i Sverige att rätta till felaktigheter, ofta över partigränser. Jag hoppas att vi kan göra det även denna gång.

Både i den här debatten och tidigare har jag sagt att det finns uppenbara felaktigheter och orättvisor i dagens system som ska rättas till. Dessa uppkom inte minst efter att vi fick maxtaxa på dagis. Då blev det många fler barn på dagis än det varit tidigare, och det kunde inte nuvarande systemet hantera. Det är ett av skälen till orättvisorna.

Som Leif Jakobsson vet är gränspendlare en fråga för finansministern. Att omförhandla skatteavtalet med Danmark och kräva att pendlarna ska beskattas i hemviststaten är, som både Leif Jakobsson och jag vet, inte en framkomlig väg. Det står sedan länge klart att Danmark aldrig skulle acceptera en sådan ordning. Internationell vedertagen praxis ger dem också stöd för den nuvarande ordningen med källstatsbeskattning.

Sedan tidigare genomför dock Finansdepartementet och det danska skatteministeriet en gemensam ekonomisk utvärdering av den utjämningsordning som Sverige och Danmark kommit överens om i ett särskilt avtal. I dessa frågor får jag dock hänvisa till finansministern.

Anf. 56 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Jag har väl varit otydlig, för jag talade inte ett dugg om skatteavtalet med Danmark utan om utjämningsystemets effekter på gränspendlare. I Statskontorets utredning konstaterar man att just skatteutjämningsystemet, vår interna hantering av pengar, missgynnar de kommuner där man har gränspendlare. Skatteavtalet är en helt annan fråga. Den är och kommer jag att fortsätta vara engagerad i, men det belastar jag inte Peter Norman utan Anders Borg med.

Effekten av detta, och det som går att läsa i rapporten, är att eftersom man inte redovisar gränspendlarnas inkomster i Sverige betraktas de i skatteutjämningsystemets ögon som arbetslösa. Därför ger man inte heller utjämnning för barnomsorg för alla dessa. I stället får de här kommunerna lite mer till försörjningsstöd, men när man räknar ihop allt blir det stora förluster.

Malmö tappar ungefär 200 miljoner om året för att man vägrar att betrakta dem som pendlare som arbetande. Det är en speciell straffskatt på pendlarkommunerna. Det har ingenting med skatteavtalet att göra.

En av de kommuner som drabbas allra hårdast av detta är Strömstads kommun. Jag har läst på deras hemsida vad debatten inför budgeten 2013 handlar om. Det är hur man ekonomiskt ska klara utbyggnaden av barnomsorgen. Strömstads kommun missar åtminstone 5 miljoner om året. De knappt 12 000 invånarna skulle ha haft 5 miljoner mer om året i skatteutjämnning för barnomsorg om man hade erkänt att även de som arbetar på den norska sidan har rätt till barnomsorg.

Det var den frågan jag ställde till Peter Norman. Jag fick inget svar vare sig i första, andra eller tydligen tredje omgången.

Anf. 57 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för debatten. Jag tror inte att det här är sista gången man gör en revidering av skatteutjämningsystemet. Det kommer säkert att ske en eller två och kanske fler gånger i framtiden. Det föreligger ändå ett enigt förslag där man har tagit fasta på de stora felaktigheterna. Jag tror att en klok och balanserad man lägger fram en proposition som rättar till felet. Det hoppas jag verkligen, och att det kommer snabbt.

Anf. 58 MATS PERTOFT (MP):

Fru talman! Tack, finansmarknadsministern, för svaren, även om jag inte är riktigt nöjd.

Jag efterlyste inte exakt datum för när förslaget kommer. Jag vill veta om det kommer i tid för de kommuner som tar sina budgetbeslut under våren 2013.

Finansmarknadsministern säger: Vi har en annan uppfattning när det gäller tillväxten. Jag förutsätter att Peter Norman talar för hela regeringen. Vem är "vi"? Om jag ställer samma fråga till de andra allianspartiernas statsråd kommer de då att säga samma sak? Här i kammaren har de sagt till mig att de står fast vid kommitténs förslag. Har de ändrat sig? Det vore intressant för hela Sverige att veta. Eller har vissa dragit tillbaka sina underskrifter? Det är ganska sensationellt att fyra allianspartier har dragit tillbaka sina underskrifter på detta kommittéförslag som var enigt. Kommer finansmarknadsministern att, för att uppnå bred enighet, bjuda in till blocköverskridande samtal i frågan innan man lägger fram propositionen?

Hur kommer man att hantera den ganska delikata situation som man har försatt sig i? En viss del av Moderaterna har tagit kommittéförslaget som gisslan för att driva igenom sina frågor.

Jag driver inga specifika sakfrågor. Jag ställer mig bakom kommitténs förslag som samtliga riksdagspartier utom Sverigedemokraterna har varit överens om. Nu ser jag att fyra partier har dragit tillbaka sina underskrifter i efterhand. Jag skulle vilja ha en kommentar från finansmarknadsministern om den fortsatta hanteringen av ärendet. Kommer det att bli blocköverskridande samtal? Vad säger de andra allianspartierna? Även om finansmarknadsministern säger "vi" strider det mot det som de andra borgerliga partierna har sagt här i kammaren.

Anf. 59 MARIE NORDÉN (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för debatten. Jag tycker att det är bra att vi debatterar detta. Vi måste fortsätta att göra det.

Det är en viktig princip som vi debatterar i dag. Jag tycker att det är en fantastisk modell där vi solidariskt fördelar medlen över landet för att alla ska kunna ha en bra tillväxt och vettiga förutsättningar. Vi vet att vi i glesbygd aldrig kommer att ha samma villkor som i tätort, men vi kan sträva mot att man ska ha bra förutsättningar att leva i hela landet.

Det är intressant att ministern säger att det hela handlar om just tillväxtproblemet. Då undrar man vilken del i utredningen som ministern anser vara tillväxthämmande. Vilken del i förslaget kommer inte att finnas med?

Det mest akuta är nog barnomsorgen, men även landstinget ur ett jämtländskt perspektiv. I barnomsorgen ser vi en stor inbyggd orättvisa som måste åtgärdas och det skyndsamt. Är det det som ministern och departementet, som räknar på detta, anser vara tillväxthämmande?

För mig som socialdemokrat är maxtaxa inget problem. Det var precis tvärtom, en möjlighet för alla barn att få gå i förskola. Det är positivt att så många barn kan gå i förskola i hela landet i dag. Oavsett hur situationen ser ut på hemmaplan och om föräldrarna jobbar eller inte får barnen träffa människor i sin egen ålder. Det är viktigt.

Det är regeringens ansvar att se till att fördelningen är anpassad till verkligheten. Det går för många år för att det ska vara rimligt att man inte åtgärdar detta.

Tack för debatten. Vi vill se en skyndsam förändring. Jag vill gärna få höra vilken del i förslaget från kommittén som ministern anser vara tillväxthämmande.

Anf. 60 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Tack för en viktig och bra debatt.

Jag kanske uttryckte mig slarvigt om maxtaxan. Jag har inte någon annan uppfattning än att maxtaxan har varit bra för Sverige. Jag försökte bara exemplifiera varför orättvisorna har uppträtt i det nuvarande utjämningsystemet. Det beror i hög grad på maxtaxan. Eftersom den har lett till att fler barn är på dagis har orättvisorna blivit så stora för olika kommuner. Det var ett slags förklaring och ett försök att vara pedagogisk. Om jag misslyckades med detta ber jag om ursäkt.

Mats Pertoft frågade om vi ska ha blocköverskridande samtal. Vi ska börja med att komma fram till vilken typ av proposition regeringen kommer att lägga fram. När vi är klara med det ska vi fatta beslut om hur vi ska gå vidare med riksdagens behandling.

Det kommer av demografiska och andra skäl att ställas stora krav på kommunerna när det gäller vård, skola, omsorg och andra verksamheter. Om det blir incitamentsförändringar genom ett nytt skatteutjämnings-system som leder till att en kommun fattar beslut som i huvudsak inte inriktas på tillväxt utan på andra typer av åtgärder är det ett problem, inte bara för den kommunen utan för alla kommuner i Sverige. Alla kommuner i Sverige är ju landet självt. Därför är tillväxtfrågan så viktig, och därför vill vi göra en riktig djupdykning i den. Svårare än så är det inte.

Vi ska komma ihåg att detta är ett nollsummespel, inte bara för vissa regioner utan för hela Sverige. De som vinner på det nya förslaget kommer naturligtvis att vara väldigt glada och högljudda, och de som förlorar säger ingenting, så man får en skev bild av debatten i Sverige om man bara lyssnar.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 61 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att företag som staten har delägarskap i föregår med gott exempel när det gäller etiska regler.

Att verka för att statligt ägda bolag agerar föredömligt i hållbarhetsfrågor är för mig en högt prioriterad fråga. I detta ingår att bolagen måste ha en etisk kompass. Som Monica Green påpekar sätts den etiska kompassen särskilt på prov när företag verkar i länder med svag eller ingen demokrati. Vissa branscher är också betydligt mer utsatta än andra branscher för till exempel korruptionsrisker. Det gäller såväl i Sverige som utomlands.

I statens ägarpolicy slås fast att statligt ägda bolag ska vara föredömen inom området Hållbart företagande. Ägarpolicyen fastställer vilka internationella riktlinjer som alla statligt ägda företag ska efterleva. År 2012 utökades dessa med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (2011). Såväl i FN:s vägledande principer som i OECD:s nyligen reviderade riktlinjer (2011) ställs skärpta krav på bolagen att genomföra en riskbaserad due diligence som en del i beslutsfattandet och riskhanteringssystemet inom företaget. Riktlinjerna beskriver dessutom vad som avses med en riskbaserad due diligence.

Sedan 2007 har staten också ett krav på statligt ägda bolag att de årligen ska hållbarhetsrapportera i enlighet med GRI, global reporting initiative, en internationell standard för hållbarhetsrapportering. I en sådan hållbarhetsrapport bör bolagen beskriva de utmaningar som man möter i bland annat länder med svag demokrati och hur man agerar för att leva upp till riktlinjerna i ägarpolicyen.

I våras tog jag tillsammans med övriga i regeringen ett viktigt initiativ som syftade till att de statligt ägda bolagen ska ta nästa viktiga steg i hållbarhetsarbetet. Styrelsen i alla 55 bolagen har fått i uppdrag att under 2013 fastställa hållbarhetsmål och strategier för att nå dit. Målen ska vara relevanta för affärsverksamheten, utmanande, få och övergripande, uppföljningsbara samt tydliga och enkla att kommunicera. För att kunna fastställa relevanta hållbarhetsmål måste bolagen först göra en ordentlig genomlysning och kartlägga sina risker och möjligheter. På så vis kan de statligt ägda bolagen skapa värden samtidigt som de minskar riskerna i verksamheten. Från och med våren 2014 kommer vi som ägare att följa upp bolagens respektive hållbarhetsmål.

Vi arbetar också löpande med att se över kompetensen och engagemanget i styrelserummen i hållbarhetsfrågor. Till detta arbete hör även rekryteringsfrågor. Förutom via ägarpolicyen är det främst genom styrelserna som vi, som ägare, direkt kan påverka arbetet med hållbarhet och etiska frågor i bolagen. Det är därför centralt att dessa frågor hanteras på styrelsenivå. Det är också där som ansvaret för att fastställa strategiska hållbarhetsmål i alla bolag ska ligga.

Anf. 62 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Vi ska senare i dag ha en debatt om varselvågen i Sverige. Vi är alla angelägna om att det går bra

för våra företag oavsett om de är statligt ägda, statligt delägda eller privata. Det är viktigt att det går bra för svenska företag.

Det är också viktigt att det finns seriösa företag som kan verka på en seriös marknad. När det finns oseriösa företag i Sverige och i andra länder blir det svårare för de seriösa att verka. Om de oseriösa företagen lönedumpar eller dumpar på andra sätt, använder sig av mutor eller använder sig av penningtvätt i skatteparadis och så vidare slår de sönder den seriösa näringen.

Därför är det viktigt att vi har etiska regler och att alla företag följer dem. Nu har vi möjlighet att påverka med de statligt ägda eller delägda företagen. Det är därför som jag ställer frågor om det. Men jag menar att alla företag ska föregå med gott exempel och se till att de följer etiska regler i Sverige och i andra länder.

Tyvärr har vi fått se ganska många exempel på mutor, betalningar till brevlådeföretag, penningtvätt, pengar i skatteparadis och kopplingar till skurkar i diktaturer eller i omogna demokratier. Vi får höra talas om oseriösa skumraskaffärer, särskilt i länder där människor lever under mycket knappa förhållanden.

Det är klart att jag tycker att även svenska företag, både företag som är helt och delvis svenskägda, ska kunna verka i de nya demokratierna och till och med även i länder där det fortfarande är diktatur. Jag vet att vi är på väg in i till exempel Burma med många företag. Men då gäller det att se till att vi har krav på våra företag som verkar där, att de är etiska och följer uppförandekoder. De människor som jobbar i våra företag där ska ha löner som de kan leva på, så att det inte är slavlöner. Människor ska inte utnyttjas på ett oseriöst sätt, företagen ska inte använda sig av mutor för att få vissa anbud och så vidare. Det kan vi aldrig acceptera.

Jag välkomnade att Peter Norman i våras tog initiativ till att sätta upp etiska regler för de statliga bolagen.

Men sedan har det hänt en del som är bekymmersamt och som inte visar tecken på någon förbättring. Åtminstone har jag inte sett det. Det är möjligt att Peter Norman har andra signaler som visar att våra företag har förbättrat sig, att de följer uppförandekoder, ser till att människor har en lön som de kan leva på och inte mutar sig till anbud.

Jag skulle vilja ha ett svar från Peter Norman om han vet något mer om detta och om det har blivit någon förbättring sedan i våras, eller om det har blivit sämre. Om det har blivit sämre undrar jag vilka andra initiativ som Peter Norman i så fall ska ta.

Anf. 63 STAFFAN ANGER (M):

Fru talman! Det är mycket viktigt med etik i ett företags affärsverksamhet. Det är inte som man tror, att ett företags mål bara är att tjäna så mycket pengar som möjligt, utan det är också att vara en god medborgare i samhället och bidra på etiskt bra sätt till samhällets utveckling.

Ansvarsfullt företagande, CSR, alltså corporate social responsibility, används mer och mer av företagen i och med att de ser CSR som ett medel att öka tillväxten i företagen och samtidigt vara goda medborgare.

I dag är hållbarhetsfrågor mycket aktuella för företagen för att de långsiktigt ska kunna konkurrera på marknader och kunna skapa ett värde för sina aktieägare. Jag talar om hantering av mänskliga rättigheter,

antikorruption, affärsetik, ansvarsfullt nyttjande av resurser, miljöfrågor, arbetsvillkor, jämställdhet, mångfald med mera.

Hos fler och fler företag frågar kunderna vem som står bakom de olika produkterna. Unga människor som söker arbete frågar mer och mer om hur CSR är implementerat i företagen som de söker arbete hos.

Även hos investerare har vikten av corporate social responsibility ökat. De senaste korrupsionsaffärerna visar starkt på detta.

Fru talman! Sedan 2012 är de statliga företagens ansvar för CSR stort. En klar ägarpolicy är sjuksatt. Det gäller för respektive bolagsstyrelse att följa denna ägarpolicy vad gäller CSR.

CSR borde även gälla Telia Sonera, som till 37 procent ägs av den svenska staten, enligt den policy som finns sedan 2012. Affären i Uzbekistan är minst sagt tveksam. Ett företag av Telia Soneras storlek borde inte vara med i sådana affärer. En extern utredning och även en polisiär är på gång.

Ett liknande tveksamt fall har skett i Nepal då Telia Sonera har agerat tveksamt. Också i detta fall måste ett sådant agerande komma upp till ytan för analys och utredning.

Fru talman! Jag har arbetat med att göra affärer på världsmarknaden under 35 års tid i ett sjuttioal länder. Jag har aldrig blivit erbjuden en muta, och jag har själv aldrig erbjudit någon. Det gäller även vid affärer i utvecklingsländer.

Det bästa sättet att göra affärer runt om i världen är att se till att det är ett win-win-förhållande mellan köpare och säljare, att affären är långsiktig och att skapa en personlig relation mellan köpare och säljare, vilket är mycket viktigt framför allt i de asiatiska länderna.

Ett ytterligare krav på de statliga företagen som är bra är att de årligen ska hållbarhetsrapportera enligt GRI, global reporting initiative, som är en internationell standard för hållbarhetsrapportering.

Regeringen har ställt ytterligare krav på styrelserna i de 55 statliga företagen. De har fått i uppdrag att under 2013 fastställa hållbarhetsmål och strategier för att uppnå målen, vilket är utmärkt. Från och med våren 2014 kommer regeringen alltså att följa upp dessa mål i företagen, vilket också är mycket bra. Regeringen har skött detta utmärkt.

Anf. 64 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag tackar för interpellationen i denna viktiga fråga. Jag antar att interpellanten avser förhållandet i Telia Sonera, även om det inte sägs uttryckligen. Jag kommer in på detta efter en generell exposé.

Till skillnad från den socialdemokratiska regeringen, vill jag påstå, har den nuvarande borgerliga regeringen satt dessa frågor i fokus. Det inleddes snabbt med Maud Olofsson, som 2007 såg till att man skulle ha en så kallad GRI-rapportering, global reporting initiative. Det var första landet i världen som hade detta för statliga bolag. Sverige gick alltså i bräschen.

Maud Olofsson fick åka land och rike kring och berätta om detta arbete – både i olika länder och i olika internationella sammanhang, vilket inte bara gav Sverige goodwill utan även, vill jag påstå, ledde till ett bättre governance för företagen i allmänhet. Detta följer vi nu upp genom att säga åt de statliga bolagen att det är bra att de rapporterar så här men

att det inte räcker. Nu ska de även se till att hållbarheten kommer in i affärsverksamheten.

LKAB har gjort detta på ett utmärkt sätt genom att framställa järnpellets med en koldioxidanvändning som är bara en sjundedel av vad normala pelletsanvändare använder. De har nu döpt produkten till Green Pellets för att poängtera miljöansvaret, och de tar mer betalt för produkten än andra. Det har också lett till att kunderna gärna köper produkten, för mer pengar. De vill nämligen i sin tur framstå som miljövänliga. Här vinner miljön, här vinner LKAB och här vinner tydligen kunden också. Det är ett skolexempel på hur hållbarheten kan integreras.

Jag är övertygad om att hållbarheten är ett krav för långsiktig vinstutveckling. Jag ser inga konflikter mellan ett etik- eller hållbarhetsarbete och vinstutveckling. Tittar man på enkäter visar det sig att ungdomar som i dag får sina första jobb vill vara stolta över sina bolag, och då gäller det att ha ordning och reda på detta.

Vi ser i affären Telia Sonera, för att nu gå in på den, att det blir väldiga effekter om man inte kan klargöra att man har agerat på ett etiskt försvarbart sätt. Vi kunde se att ett borgarråd i Stockholms stad ifrågasatte 40 000 abonnemang som Stockholm hade med Telia. Vi såg bankägda fondbolag sälja ut tillgångar och så vidare. Bolaget har alltså ett egenintresse av att se till att man har ordning och reda på dessa frågor.

Nu är det så att bolaget har, på vårt initiativ, satt i gång en utredning av vad som faktiskt har hänt i Uzbekistan och dess närområde. Dessutom är det en brottsutredning som pågår. Jag väljer för min egen del att undvika att vara absolut i vad som har hänt, utan jag vill avvakta utredningarna för att se vad som hänt och för att undvika ytterligare spekulationer och gissningar. Sedan ska vi bilda oss en uppfattning och vidta mått och steg.

Anf. 65 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet även för detta inlägg. Jag tackar också Staffan Anger.

Båda två valde att specificera ett av bolagen, men jag väljer att inte göra det. Jag tycker att det är bättre att vi har en generell diskussion om hur vi ska kunna påverka de statliga bolagen så att de agerar rätt. Vi ska kunna visa att de svenska företagen, oavsett om de är statliga, om staten har delägarskap i dem eller om de är privata, ska kunna konkurrera på ett sådant sätt att vi betalar människorna i de länder där vi agerar löner de kan leva på. Vi har uppförandekoder, vi mutar inte för att få anbud och vi ser till att vi följer miljölagstiftningar. Vi försöker också flytta fram positionerna för människor och för de länder där vi agerar.

Det är ett bra exempel att man kan jobba för miljön. Jag vet att det går mycket bra för de företag som tar fram miljöpolicyer och försöker sälja på att de är ett miljöföretag trots att de kanske inte tidigare har uppfattats som ett sådant. Det tycker jag bara är bra; det är exempel på sådant man behöver göra mer.

Naturligtvis kan detta ske även inom mobiltelefonbranschen. Jag har framför mig en särskild utredning som Fair Trade Center har gjort och som kallas *Dålig mottagning i mobildjungeln*. Man har gått igenom hur de stora operatörerna sköter sig och vad man skulle kunna göra framöver för att se till att de har en uppförandekod så att de jobbar för öppenhet,

kommunikation och hållbarhet samt även kontrollerar dem som är underleverantörer till företagen.

Eftersom det är så att våra företag också ska kunna agera i andra länder, även där demokratier är omogna, är det viktigt att vi har riktiga uppförandekoder och att vi som stat ställer krav på våra företag. Vi ska se till att de föregår med gott exempel och inte är en del av förtrycket utan en del av lösningen. Det var därför jag ville ha denna diskussion.

Anf. 66 STAFFAN ANGER (M):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att regeringen har gjort stora insatser när det gäller att införa corporate social responsibility på ett utmärkt sätt. Jag är väldigt stolt och måste säga att vi definitivt är ledande i Sverige i denna företagsgrupp. Jag har jobbat i olika företagsgrupper under mina 40 år i näringslivet, så jag vet ganska väl hur det har varit.

Här ligger vi väl till, just med att vi redan 2012 gjorde en klar ägarpolicy som vi förde upp. Vi har också ett global reporting initiative, vilket den förra ministern Maud Olofsson åkte runt och genomförde. Ett bra exempel är till exempel LKAB Green Pellets. Över huvud taget ligger LKAB, som är en gruvindustri och som skulle kunna ha stora miljöproblem, väldigt väl framme internationellt. Det är ett otroligt välskött bolag som vi ska vara stolta över att ha.

Jag är också glad för att finansmarknadsministern kommer att titta även på styrelserna i dessa bolag. Vi gamla uvar har levt under den gamla tiden när bara vinstmålet fanns, och det har försvunnit under de senaste 20–30 åren. Nu är det att vara en god medborgare. Vad jag förstår kommer man att titta på kompetensen i styrelserna och tillsätta sådana som har den bakgrund och utbildning som gör att de kan följa upp hållbarhetsfrågorna. Det är viktigt att detta handhas i styrelserummen.

Regeringen har agerat fantastiskt bra i frågan. Jag hoppas att Monica förstår detta. Det är helt unikt i svenskt näringsliv och även internationellt.

Anf. 67 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Monica Green vill inte i första hand beröra Telia utan tala i allmänhet. Då vill jag bara påminna om att den sista frågan i interpellationen är: "Vad avser statsrådet att göra så att företag som staten har delägarskap i föregår med gott exempel?"

Om det inte är Telia, är det Nordea? Jag tror att de betalar ganska bra löner i Nordea, så jag tror inte att det är det Monica Green syftar på. Kan det vara Svensk Bilprovning? Är det etikfrågor i diktaturer? Knappast. Är det SAS? Där har vi andra problem, men det handlar inte i huvudsak om att man har verksamhet i fjärran länder. Ska vi vara ärliga och kalla en spade en spade måste frågan och de debattinlägg Monica Green har här i dag handla om Telia och ingenting annat. Låt oss då tala om Telia! Det är nämligen Telia det handlar om.

Jag vill säga att jag började diskutera frågorna om hållbart företagande med Telia den 20 januari 2011, då jag träffade både styrelseordförande och vd. Jag tog tag i frågan igen den 23 mars 2011. Det gjorde jag inte för att jag hade några speciella indikationer på problem i Östeuropa och Asien, utan det gjorde jag på grund av min tidigare erfarenhet som

chef för en AP-fond som hade en väldig fokusering just på etik- och miljöfrågor.

Jag visste att det var svårt att göra affärer med de här länderna. Jag ville veta rent allmänt att Telia tog de här frågorna på allvar och fick då lugnande besked. Det här är alltså över ett och ett halvt år sedan.

Samma dag som *Uppdrag granskning* sändes kallade jag till mig ordförande och vd i bolaget och kom då överens med ledningen om att utarbeta en ny policy för mänskliga rättigheter. Dagen efter tog vi initiativ till ett möte med de största ägarna som vi sedan hade veckan efter och där jag själv var värd och ordförande. Samma dag, veckan efter alltså, presenterade Telia Sonera en åtgärdsplan med en ny policy vad gäller yttrandefrihets- och integritetsfrågor.

Jag vill påstå att vi från regeringens sida har varit väldigt framsynta i frågan vad gäller Telia Sonera på ett generellt plan. Nu återstår det att se vad utredningarna kommer fram till. Om det är så att det inte är till fyllest – det har vi visat tidigare och kommer att visa igen – är vår makt i huvudsak att byta ut styrelserna och dess ordförande.

Nu är det så att vi är delägare i Telia. Vi måste samverka med finska staten eller andra ägare, men helst med finska staten eftersom den är en så stor ägare. Vi ska tillsammans med finska staten och övriga ägare se till att Telia får den ledning och styrelse som det fina bolaget är värt.

Anf. 68 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Man blir lite förvånad när Staffan Anger säger att företagen inte längre har vinst som sitt syfte. Jag hör i många andra sammanhang att det är just vinst som företag ska få göra. Det förvånar mig att Staffan Anger har en helt annan ingång på det.

Jag ser å andra sidan möjligheter till uppförandekoder, möjligheter att uppföra sig i andra länder som goda föredömen, att se till att man inte har slavlöner, att följa upp miljöavtalen och att man inte mutar sig till några avtal och så vidare. Det är det som ger vinst i förlängningen, inte att man gör upp skumraskaffärer, agerar inom skatteparadis eller inom brevlådeföretag och så vidare. Det är när man öppet och ärligt kan berätta vad man har gjort och att man står för allt som har skett inom företaget som man i förlängningen kan överleva och även ha en vinst i företaget. Jag trodde faktiskt att det var det som företag ville ha. Det hör jag inom banker, inom den diskuterade välfärdssektorn och överallt.

Vi som svenskar ska naturligtvis se till att våra svenska företag, oavsett om de är delägda, helägda eller privatägda, ute i världen och i Sverige är så seriösa att de klarar all granskning och att de aldrig någonsin agerar på ett sådant sätt att de slår ut seriösa företag. Våra företag ska föregå med gott exempel. Det var därför som jag ville ha den här diskussionen.

Nu säger Peter Norman att han gör jättemycket, och det är väl bra att han tycker det. Jag känner mig inte lika lugn med det, men vi får väl se vad framtiden säger om det.

Anf. 69 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag kan hålla med om i princip allt som Monica Green säger i sitt sista inlägg. Statliga företag ska agera föredömligt, och det är

Prot. 2012/13:26
16 november

Svar på
interpellationer

det som vi har en direkt möjlighet att påverka. Men naturligtvis ska alla svenska företag agera föredömligt. Så är det.

Den borgerliga regeringen har sedan 2006 tagit stora initiativ och gjort stora framsteg på detta område, vilket har uppmärksammats i hela världen. Det är tråkigt att Monica Green själv inte har uppfattat detta, men så är det.

Till slut vill jag bara tala lite om att göra affärer i diktaturer. Jag tror att det är bra och nödvändigt att svenska företag är verksamma i diktaturer och att det är väldigt få som till exempel tycker att vi borde avbryta alla handelsrelationer med Kina. Däremot är det väldigt svårt att göra affärer med diktaturer. Man kan missbrukas som företagare.

Vad gäller telekomindustrin tror jag att det är extra viktigt att man kan ha möjlighet att verka i diktaturer. Telekomindustrin möjliggör kommunikation mellan medborgare och att även surfa på nätet, som annars kanske inte hade varit möjligt. Det är en fantastisk frihetsrörelse för människor som lever under diktaturens förtryck. Det är till exempel svårt att se att den arabiska våren skulle ha kunnat fungera utan sociala medier.

Detta ställer dock väldigt stora krav på företag som verkar i länderna. Det kräver att man gör noggsamma överväganden och har en etisk kompass. Vad gäller Telia blir det mycket spännande att se såväl brottsutredningen som bolagets egen utredning för att se om man har haft det och om man inte haft det vilka åtgärder som i så fall ska vidtas.

Överläggningen var härmed avslutad.

Aktuell debatt: De ökade varslen på arbetsmarknaden

17 § Aktuell debatt: De ökade varslen på arbetsmarknaden

Anf. 70 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Regering och riksdag måste göra sitt yttersta för att möta varselvågen, och det mycket snabbt.

Hela 55 000 personer har varslats fram till oktober i år. Det är en ökning med hela 40 procent jämfört med hela år 2011. Därtill ska läggas alla de visstidsanställda som redan har fått gå.

Drygt 400 000 är arbetslösa, och drygt hälften av dem är långtidsarbetslösa. Det gör situationen extra allvarlig, för nu kommer de ännu längre från arbetsmarknaden.

Vart tredje byggföretag och hela 40 procent av industriföretagen räknar med neddragningar framöver. Då går det redan hela elva arbetslösa på varje ledigt jobb hos Arbetsförmedlingen. Regeringen behöver inse att det inte är de arbetslösa som det är fel på, för det är det här Sverige som alla de som varslas på SSAB, Telia, Ericsson, Stora Enso, Atlas Copco, Holmen, Husqvarna med flera faktiskt möter.

Regeringens glassiga prognoser över arbetslösheten måste läggas åt sidan. Er budget är verklighetsfrånvänd. Ni måste faktiskt se verkligheten i vitögat. Det är ni skyldiga alla dem som drabbas av arbetslöshet men också för att rädda de jobb som kan räddas.

Läget är nu värre än när ni lade fram budgeten. Konjunkturinstitutets nya prognoser visar att alla indikatorer i så gott som varje bransch pekar åt fel håll, och exporten sjunker som en sten.

Arbetslösheten är ett politiskt ansvar. Vi anser att vi inte har råd med arbetslöshet. Därför kräver vi att regeringen lägger fram en tilläggsbudget för att möta detta kritiska läge. Sverige är ju faktiskt ett land där det finns massor av arbetsuppgifter som behöver utföras.

Vänsterpartiet har lagt fram en budget som möjliggör 100 000 nya jobb. Det behöver byggas hyresrätter, miljonprogrammen behöver rustas, det behövs fler lärare i skolan och fler anställda i äldreomsorgen, det behövs investeringar i energiomställning och nya järnvägsspår, och det behövs en modern industripolitik. Vi föreslår stora satsningar på utbildnings- och arbetsmarknadspolitik för att rusta människor för att kunna ta ett arbete.

Min uppmaning till regeringen är därför: Ta ert ansvar för arbetslösheten och för jobben, lägg fram en tilläggsbudget!

Anf. 71 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Krisen i Europa går nu in på sitt femte år, och Sverige har tack vare ordning och reda i ekonomin en av Europas starkaste finanser. Sysselsättningen har lyckats hållas på en relativt hög nivå och till och med ökat sedan 2006. Men ökningen av varslen som vi sett under hösten är allvarlig. Sedan i somras ser vi en ökning av varsel på många orter. Jag känner en stark empati för människor som oroar sig för jobben men även för andra som påverkas.

Regeringen tar allvarligt på situationen. Vi presenterade i höstas en väldigt expansiv budget som många kritiserade för att den var för omfattande. Det är en budget med fokus på tillväxt och som motverkar att människor fastnar i arbetslöshet.

När vi pratar om det ökade antalet varsel måste vi också påminna oss om vad som driver varsel av det slag som vi ser i Sverige just nu. Sverige är ett litet, exportberoende land. I dag exporterar vi varor och tjänster till belopp som motsvarar halva vår bnp. Drygt hälften av dessa varor och tjänster går till Europa, eller, skulle jag vilja säga, skulle ha gått till Europa om länderna haft möjlighet att köpa våra produkter.

Osäkerheten kring den globala ekonomin är fortsatt stor, och det hänger samman med att det saknas långsiktigt hållbara lösningar på skuldkrisen i euroområdet. Det får konsekvenser för svensk ekonomi. När efterfrågan på svenska exportprodukter sjunker så pass kraftigt som nu leder det till minskad orderingång för de svenska exportföretagen men också för underleverantörer.

Hur ska man då utforma en politik som möter det faktum att efterfrågan inte sjunker i Sverige utan i vår omvärld och att krisen alltså är importerad? Ja, fru talman, jobben är fortsatt regeringens viktigaste fråga. Tack vare att vi fört en ansvarsfull politik, återupprättat arbetslinjen, ökat sysselsättningen och minskat utanförskapet har Sverige, till skillnad från övriga Europa, utrymme för tillväxtfrämjande reformer.

I den budget som presenterades för cirka två månader sedan och som gäller från årsskiftet 2012/13 har vi tagit höjd för den sämre ekonomiska utvecklingen. I budgeten satsar regeringen ytterligare 23 miljarder kronor på olika reformer som stärker svensk ekonomi på lång sikt och som stöder återhämtningen i svensk ekonomi. Det handlar bland annat om en sänkt bolagsskatt under genomsnittet i Europa för bättre förutsättningar

*Aktuell debatt: De
ökade varslen på
arbetsmarknaden*

för jobb och investeringar. Det stärker företagens konkurrensvillkor här i Sverige så att fler jobb kan räddas kvar och skapas.

Vi satsar också på avsevärda infrastruktursatsningar för ett robust och modernt transportsystem som bidrar till att skapa jobb och tillväxt i hela Sverige. Därutöver satsar vi på forskning och innovationer för att kunna behålla och ytterligare förstärka Sveriges position som framstående forskningsnation. Därutöver satsar vi 8,1 miljarder kronor på ett ungdomspaket för fler vägar till jobb för unga samt ytterligare drygt 2 miljarder kronor för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet.

Sveriges starka position möjliggör dels dessa tillväxtfrämjande investeringar för fler jobb i växande företag, dels åtgärder som möter krisen och motverkar att människor fastnar i arbetslöshet. Samtidigt har vi säkerhetsmarginaler för att kunna stimulera ekonomin ytterligare om krisen skulle fördjupas i euroområdet.

Fru talman! Sedan i somras ser vi en ökning av antalet varsel, och det beror i huvudsak på det jag nämnde inledningsvis om den svaga internationella tillväxten och det minskade antalet ordergångar. Sverige är ingen isolerad ö. Vi påverkas av vår omvärld. Krisen beror inte på att svenska företag har fel eller dåliga produkter. Den beror inte heller på att de anställda skulle ha fel kompetens. Den beror på saker som är utanför vår kontroll.

Personer varslas som har hög kompetens, yrkeskunnande, erfarenheter och utbildningar. När man tittar på vilka det är som varslas är det viktigt att påminna sig om att vi har goda resurser för omställning. Det här är i grunden personer som står väl rustade och som redan i dag har ett arbete. Det innebär att med de omfattande resurser som Arbetsförmedlingen har, såväl ekonomiskt som personellt, och den större frihetsgrad som förmedlingen har finns det goda förutsättningar att hjälpa människor vidare. Det är Arbetsförmedlingens uppdrag att se till att de medel som myndigheten förfogar över fördelas så att de gör bäst nytta. Arbetsförmedlingen har stor erfarenhet av att hantera varsel och har väl upparbetade rutiner. Det krävs också ett nära och tätt samarbete med omställningsföretagen som hjälper personer som har blivit arbetslösa.

Även om antalet varsel har stigit de senaste månaderna är det fortfarande en bra bit från de nivåer som rådde 2008–2009. När det var som värst låg varslen nästan på en fördubblad nivå jämfört med nu.

Samtidigt vill jag poängtera att alla varsel inte behöver leda till uppsägningar, eftersom en del varsel tas tillbaka eller minskas. Alla uppsägningar leder i sin tur inte heller till arbetslöshet. Vi ska dessutom komma ihåg att även nu när vi ser varsel skapas det nya arbeten. I oktober anmäldes ytterligare 52 000 nya platser till Arbetsförmedlingen. Det gäller alltså att jobba med omställning, att satsa på människor och utbildning. Då klarar vi framtidens utmaningar.

Den fortsatta oro vi ser i vår omvärld innebär att den ekonomiska utvecklingen dämpas och tillväxten blir lägre. För att möta detta har regeringen lagt en offensiv budget med reformer på drygt 23 miljarder kronor just för att investera för jobben och för framtiden i Sverige. Så säkrar vi morgondagens jobb.

Anf. 72 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det är nyttigt om vi här i riksdagen försöker sätta oss in i den situation man hamnar i om man blir varslad. Man drabbas av oro. Innan man själv blir varslad har man fått se flera av sina arbetskamrater gå – de som hade visstidsanställningar, de som var vikarier och de som var från bemanningsföretag har redan försvunnit. Sedan kommer varslet för dem som är kvar, för dem som har de fasta tjänsterna. Det är människor som känner stor oro för sin framtid. Många har betalat till en arbetslöshetsförsäkring år efter år, månad efter månad för att ha en trygghet om det värsta händer och man förlorar jobbet.

Den tryggheten har regeringen tagit bort med ett penndrag så att man nu inte bara känner oro för att behöva söka ett nytt jobb utan också för om man ska klara sin försörjning. Ska man klara hyran, ska man klara kostnaderna för huset, ska man klara att ta hand om sina barn eller ska man tvingas att söka socialbidrag?

Man hör av sina vänner som har vänt sig till Arbetsförmedlingen att många av dem är mycket missnöjda eller inte har fått någon hjälp alls. Man vet att det har gjorts kraftiga nedskärningar i vuxenutbildningen och i arbetsmarknadsutbildningen. På många håll har också de mindre och medelstora högskolorna drabbats av stora nedskärningar. Det här vet man när man drabbas av varsel.

Varselvågen är inte lika stor som den var hösten 2008, det är sant. Men utgångsläget är mycket värre, för arbetslösheten är nu på en väldigt hög nivå på nära 8 procent. Långtidsarbetslösheten har efter sex år med en borgerlig regering stigit katastrofalt. När regeringen tillträdde var antalet personer som varit arbetslösa mer än två år, och alltså varit riktigt länge från arbetsmarknaden, runt 26 000–27 000 personer. I dag är det över 70 000 personer som står oerhört långt från arbetsmarknaden. Det syns också på att fas 3, som är regeringens viktigaste arbetsmarknadspolitiska åtgärd, fortsätter att växa lavinartat.

Den budget som regeringen presenterade för ett par månader sedan var baserad på prognoser som man kan fråga sig om de var skrivna i ett parallellt universum. Regeringens prognoser skiljer sig från alla andras prognoser, och nu visar verkligheten att man har hamnat allt längre bort från det universum som de flesta av oss och de varslade befinner sig i.

Regeringen gjorde i sin budget prioriteringen att lägga oerhört stora resurser på vidlyftiga skattesänkningar för de bolag som är mest lönsamma i dag. Det är att inte skaffa sig någon buffert för framtiden.

Vi gjorde ett annat val. Vi har prioriterat de åtgärder som leder till nya jobb och som rustar människor att kunna ta de jobben. Vi socialdemokrater har också sagt att vi känner osäkerhet för framtiden och har tagit höjd genom en konjunkturbuffert i vårt budgetalternativ som går att använda.

Herr talman! Det behövs ingen tilläggsbudget, för budgeten för nästa år är inte beslutad. Riksdagen ska inom kort ta ställning till ramarna, men det finns fortfarande möjlighet att anpassa ramarna till verkligheten. Det är vad jag vill uppmana till.

Om vi lyssnar på arbetsmarknadsministern hör vi henne säga att hon känner empati för dem som varslas. Jag tror henne. Problemet är att de inte har någon nytta av den empatin när hon samtidigt säger att hon är nöjd och att regeringen redan lagt fram alla de förslag som behövs, de

Aktuell debatt: De ökade varslen på arbetsmarknaden

förslag som alltså är baserade på den prognos som säger att allt kommer att gå bra och arbetslösheten sjunka.

Arbetsmarknadsministern säger också, helt överraskande, att hon är nöjd med och känner tillförsikt inför Arbetsförmedlingens beredskap. Det tror jag att hon är ganska ensam om. Arbetsförmedlingen är i dag den myndighet som har lägst förtroende av alla hos den svenska befolkningen. Arbetsförmedlingen är en myndighet som i dag inte har möjlighet att använda resurserna på det mest effektiva sättet för att rusta människor att kunna ta jobben. Arbetsförmedlingen är en myndighet som i dag skickar tillbaka pengar till regeringen, trots att vi har en skyhög arbetslöshet.

Herr talman! Det krävs en förändrad satsning i den ekonomiska politiken för tillväxt och nya jobb. Men det krävs också akuta insatser för dem som i dag ställs utan jobb och som varslas. Där kräver vi en förbättrad arbetslöshetsförsäkring så att man inte dessutom ska behöva vara orolig för sin ekonomi när man söker ett nytt jobb. Vi kräver att man ska få hjälp av Arbetsförmedlingen från första dagen, och redan under varsel tiden, med individuellt utformade insatser. Man ska ha rätt till utbildning för att rusta sig för de nya jobben.

Den svenska arbetsmarknaden underpresterar. Riksbanken kom nyligen med en rapport som visar att matchningsproblemen bara växer. Det så kallade rekryteringsgapet är rekordstort. Det beror på en arbetsmarknadspolitik som nedprioriterar utbildning, och det betalar vi ett mycket högt pris för i dag.

(Applåder)

Anf. 73 PER BOLUND (MP):

Herr talman! I måndags besökte jag Ericsson här i Stockholm och träffade även representanter för facket. Där fick jag i verkligheten se effekterna av varslen. Över 1 500 medarbetare har blivit varslade om uppsägning, och både facket och företagsledningen uttryckte stor oro för utvecklingen. De vittnade också om den oro som många av de anställda känner.

Dessa varsel är inget unikt för Stockholm och Ericsson, utan det sker runt om i vårt land. Det sker just nu i Säffle, Borlänge, Hallstavik, Luleå, Lund och på många andra ställen. Listan kan tyvärr göras lång. Många av våra stora, stabila företag varslar i dag – Volvo, Telia, SSAB och många fler. Runt om i landet går i dag människor och är oroliga för sin framtid. Det är familjer som inte vet hur de ska få ihop ekonomin om bara några månader.

Extra bekymmersamt är att de varselbesked som nu massivt kommer över landet kommer i en tid då vi redan har hög arbetslöshet. Den utvecklingen gör en redan allvarlig situation än allvarligare. Redan före varselvågen var runt 7,5 procent av svenskarna utan arbete, och nu tillkommer tiotusentals människor, vilket förvärrar situationen ytterligare. Det är djupt oroande.

Vi anser att regeringen mött utvecklingen med passivitet, vilket oroar oss. Vi tror inte att det är rätt recept för framtiden. Den budget som regeringen lagt fram och som vi snart ska debattera i riksdagen bygger på realistiska prognoser som säger att arbetslösheten kommer att sjunka snabbt och dramatiskt framöver. Det finns många tecken på att regering-

ens prognoser varit allvarligt felaktiga. I stället ser vi hur arbetslösheten i vårt land ökar. Riksbanken har i sina nya prognoser justerat ned siffrorna och tror nu på ökad arbetslöshet och lägre tillväxt jämfört med tidigare presenterade siffror.

Regeringens budget, som bygger på felaktiga prognoser, innebär att man inte förberett samhället. Man har inte en politik för att ta hand om varselvågen. Tvärtom har regeringen på en del områden till och med förvärrat situationen. Vi tycker att Sverige förtjänar bättre. Under de senaste åren har regeringen gjort ändringar i våra trygghetssystem. Det har medfört att hundratusentals människor lämnat a-kassan. Dessutom har människor tvingats ut ur sjukförsäkringen.

När varslen nu slår mot Sverige finns därmed hundratusentals människor som inte har möjlighet till ersättning vare sig från a-kassan eller från sjukförsäkringen. Det i sin tur innebär att en redan nedåtgående konjunktur kommer att gå nedåt ännu mer när man inte klarar av att hålla efterfrågan uppe. De människor som ekonomiskt kommer att gå på knä kommer inte att kunna efterfråga svenska produkter och tjänster. I stället är de hänvisade till kommunernas försörjningsstöd, vilket slår hårt mot en redan ansträngd kommunekonomi. Det är ännu ett exempel på att utvecklingen går åt fel håll.

Regeringens styrning av Arbetsförmedlingen – som tidigare talare tog upp – lämnar mycket övrigt att önska, anser vi. I dag ser vi att Arbetsförmedlingen skulle vilja göra mer men tvingas lämna tillbaka resurser till regeringen eftersom de enligt sina direktiv inte kan anpassa sig till dagens verklighet med stora varsel och stora behov.

Vi är bekymrade över att regeringen inte tagit fram en arbetsmarknadspolitik som förmår möta varslen. När varslen nu haglar och arbetslösheten stiger är det oerhört viktigt att kunna erbjuda aktiva utbildningsinsatser för att rusta dem som blir arbetslösa. Vi ser hur vi samtidigt som vi har en utveckling där arbetslösheten stiger har företag som skriker efter kompetent arbetskraft. Därför anser vi det vara direkt oansvarigt att inte göra stora satsningar på yrkesutbildningar, fler platser på komvux, ytterligare platser och bättre kvalitet vid universitet och högskolor. Det skulle vara en politik som offensivt förmådde möta varslen och såg till att rusta de människor som hamnar i arbetslöshet för det som arbetsmarknaden kräver.

Tvärtom ser vi hur regeringens politik ställer människor utanför vår gemensamma trygghet och inte ger dem chansen att få den utbildning och den kompetens som behövs på dagens arbetsmarknad. En regering som talat mycket om vikten av att bekämpa utanförskapet har i högsta grad i stället bidragit till att tvinga ut nya grupper utanför arbetsmarknaden och vår gemensamma trygghet.

Vi ser behov av att göra en omställning av politiken, att möta den ekonomiska nedgången och de ökande varslen med en aktiv politik för fler jobb. Vi tycker att det behöver göras stora insatser för att minska kostnaden för Sveriges företag att anställa. Därför har vi i vår budget föreslagit rejäla sänkningar av arbetsgivaravgiften. Det gäller både den generella arbetsgivaravgiften som riktar sig till alla företag och den som specifikt riktar sig till de små och medelstora företagen, där många av de senaste årtiondenas jobb skapats. Med all sannolikhet kommer utvecklingen att vara densamma även i framtiden.

Våra små och medelstora företag behöver bättre villkor för att kunna behålla sina anställda och även kunna anställa nya människor. Det får de möjlighet till med Miljöpartiets budget men tyvärr inte med regeringens. Regeringen har i stället valt att prioritera en kraftig sänkning av bolagskatten, som knappast är rätt sätt att möta en vikande konjunktur.

Vi ser också stora behov att investera i omställningen av Sverige. Vi har en politik med åtgärder för att möta de långsiktiga behoven, för att möta klimat- och miljötmaningarna. Det låter sig utmärkt kombineras med skapandet av nya jobb och företagsmöjligheter. Genom att göra stora investeringar i till exempel järnvägsutbyggnad, järnvägsunderhåll, utveckling av energisystemet, effektivisering av våra bostäder kunde vi skapa tiotusentals nya arbetstillfällen, vilka skulle vara mycket viktiga för att kunna möta varselvägen.

Mot den aktiva politik som Miljöpartiet föreslår ställer regeringen en häpnadsväckande passivitet. Vi ser en arbetsmarknadsminister som står i tv och lovar att följa utvecklingen. Tyvärr lugnar det nog ingen. Vi behöver aktivt möta utvecklingen.

Anf. 74 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Självklart är varselvägen djupt problematisk. Utgångsläget är dock inte så dumt. Vi har en väl fungerande svensk ekonomi med god tillväxt men med alltför hög strukturell långsiktig arbetslöshet. Ovanpå detta kommer nu varsel om en konjunkturbaserad ökad arbetslöshet – 10 300 personer i oktober, en arbetslöshet på strax över 7 procent. Dock vill jag understryka det som Statistiska centralbyrån, SCB, skrev i går, nämligen att den svagt positiva trenden för antalet sysselsatta i svensk ekonomi kvarstår i oktober 2012.

Vilken är då diagnosen? Det är viktigt att ställa den rätt. Efterfrågan på svenska varor och tjänster faller hos kunder i andra länder. Svag efterfrågan och skuldproblem finns i dessa länder. Av varslen nu i oktober var ungefär 40 procent att hänföra till den konkurrensutsatta tillverkningsindustrin. Den ensam hade fler varsel än byggbranschen, handeln och den offentliga sektorn tillsammans. Detta är alltså fokuserat på den konkurrensutsatta tillverkningsindustrin.

Den första försvarslinjen är att med all kraft söka häva den internationella ekonomiska krisen, särskilt i EU. Vi ska naturligtvis inte som land sitta på läktaren, utan vi ska aktivt, engagerat och kompetent delta i ansträngningarna att komma till rätta med de här ländernas problem, för att de snarast möjligt ska komma tillbaka och öka sin efterfrågan på varor och tjänster från Sverige.

Jag tar upp och betonar detta eftersom Vänsterpartiet har kallat till denna debatt och det är det parti som tillsammans med Sverigedemokraterna hela tiden säger nej till att engagerat och kompetent arbeta för att lösa dessa problem på EU-nivå.

Den andra försvarslinjen gäller kronkursen. Det är ett centralt problem i situationen med dessa varsel. Vi har en situation där många i konkurrensutsatt industri klagat på kronkursen och att kronan har stärkts det senaste året. Det som är den dramatiskt annorlunda situationen i dag jämfört med många andra gånger är att kronan nu stärks när konjunkturen faller; vanligtvis är det så att kronan försvagas. Företagen hamnar i ett skruvstäd med sämre efterfrågan och sämre konkurrensförmåga. Att

kronan stärks beror i sin tur på att Sverige är en välskött stabil ekonomi och en trygg hamn för utländska investerare.

Vi vill naturligtvis inte försvaga kronan genom att vansköta ekonomin. Men om Riksbanken sänkte räntan skulle det bli mindre lönsamt att hålla stora pengar i Sverige. Sannolikheten för en svagare krona skulle öka. Våra exportföretags konkurrenskraft skulle öka. Varslen skulle bli färre och arbetslösheten mindre.

Nu är det så att Riksbanken har gjort ganska klart att en allt viktigare faktor för dem i räntepolitiken är att de måste hindra en ökning i hushållens upplåning och skuldsättning. Om beslut tas som minskar de samhällsekonomiska riskerna med hushållens skuldsättning öppnar det för en lägre riksbanksränta och därmed sannolikt en svagare krona och lägre arbetslöshet i just den typ av företag som i dag är mest varseldrabbade. Det går inte att komma runt att kronans förstärkning i dag är ett akut problem för många företag. Då talar jag om den konjunkturelaterade varselvägen.

Nästa försvarslinje är att driva en mer expansiv finanspolitik, det vill säga att i Keynes anda öka den inhemska efterfrågan för att på så sätt balansera den fallande internationella efterfrågan. Regeringen har på denna punkt identifierat ett reformutrymme på 23 miljarder kronor. Det är Alliansens efterfrågestimulans som minskar arbetslösheten.

Med tanke på retoriken här i dag skulle man kunna tro att oppositionspartierna står för en väsentligt större efterfrågeökning än Alliansen. Det hade varit logiskt, med tanke på den retorik som de har här och nu. Men icke! Tvärtom har oppositionen en svagare inhemsk efterfrågan i sina budgetförslag än Alliansen, det vill säga en politik som leder till fler varsel och högre arbetslöshet. Socialdemokraterna har 18 miljarder, det vill säga 5 miljarder lägre efterfrågan. Miljöpartiet och Vänsterpartiet har ca 4 miljarder lägre inhemsk efterfrågan. Oppositionens finanspolitik är splittrad, men den har ett gemensamt drag: Den skulle om den fick genomföras leda till fler varsel och färre jobb på grund av lägre efterfrågan.

Nu är det inte bara saldot i finanspolitiken som spelar roll, utan även mixen av intäkter och utgifter. Vad gäller bolagsskatten, som varit uppe här, blir tidpunkten för Alliansens sänkning väldigt lämplig; den ska träda i kraft om en och en halv månad. Sänkningen stärker Sverigebase-erade företags konkurrensläge och håller exporten uppe högre än den annars skulle vara.

Man kan jämföra med oppositionen. Vänsterpartiet vill tvärtom höja bolagsskatten från och med den 1 januari. Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill inte sänka den lika mycket som Alliansen. Företagens konkurrenssituation blir med oppositionens bolagsskatt sämre än med Alliansens. Det som förenar oppositionen är åter sämre konkurrenskraft, färre jobb och fler varsel.

Anf. 75 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Många människor runt om i Sverige nås nu av jobbiga besked om varsel. Vi ser en stark ökning. Ca 10 300 människor varslades om uppsägning under oktober månad. Motsvarande siffror för september var ca 7 300, enligt siffror från Arbetsförmedlingen. Hittills i år har 50 000 människor varslats. Samtidigt ska vi vara medvetna om att situationen inte är lika nattsvart som den var för några år sedan. År 2009 var

det 115 000 människor som varslades. Det är klart att man måste tillägga att långt ifrån alla som varslas råkar ut för en uppsägning.

Herr talman! Det finns också ljuspunkter. 52 000 nya jobb utannonserades i oktober, vilket är 2 000 fler än under samma månad föregående år. Drygt 48 000 personer fick någon form av arbete under oktober månad. I dag är ca tre och en halv miljon människor tillsvidareanställda på den svenska arbetsmarknaden. Det är i relation till det vi måste ställa den utveckling som har skett under senare månader med varsel. Den siffra som är aktuell för oktober, ca 10 000, kan jämföras med den nivå som gällde januari månad i år.

Men den osäkerhet som vi nu ser i den globala ekonomin är fortsatt stor. Därför är det svårt att bedöma utvecklingen i den svenska ekonomin och på den svenska arbetsmarknaden. Den fortsatta krisen i södra Europa är i stor utsträckning en avgörande faktor för hur den svenska exporten ska kunna utvecklas framöver. Vi exporterar i dag tjänster och varor till ett värde som motsvarar halva bruttonationalprodukten.

Men låt mig konstatera att regeringen prioriterar en ansvarsfull politik med starka statsfinanser. Det gör att vi kan prioritera jobbskapande insatser och även välfärdssatsningar i tider med dämpad ekonomisk tillväxt. Samtidigt satsar regeringen i den nyligen framlagda budgeten på kraftfulla investeringar i närtid och framtid.

Vi ska också komma ihåg att senare års reformer har bidragit till att stärka den svenska arbetsmarknaden. Bland åtgärderna kan nämnas sänkta arbetsgivaravgifter för unga, utlandsfödda, funktionshindrade och pensionärer.

Herr talman! För ett konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet behövs satsningar i form av investeraravdrag, infrastrukturens satsningar och sänkta företagsskatter. För de uppsagda och för ungdomar skulle jag vilja säga att Centerpartiets budgetprioriteringar i 2013 års budget i form av utbyggd yrkeshögskola, permanentning av lärlingsutbildning och gymnasial yrkesutbildning är väldigt viktiga inslag.

Sverige har goda förutsättningar att komma ur krisen. Samtidigt finns stora utmaningar. Konkurrensen från andra länder är knivskarp. Därför satsar vi på innovationer och minskade kostnader för att förstärka konkurrenskraften för svenskt näringsliv och därmed öka möjligheterna för företag att både behålla medarbetare och anställa.

Anf. 76 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! En varselvåg sveper just nu över Sverige. Allt fler människor ställs inför de dystra framtidsutsikterna att förlora sitt arbete.

Med det sagt måste man ändå säga att situationen ännu inte är lika allvarlig som den var för fyra år sedan. Men det är illa nog. Denna morgon kunde vi läsa i Dagens Industri att Sverige förmodligen redan befinner sig i en recession. Det är långt ifrån regeringens egna glädjekalkyler.

Vi har redan höga arbetslöshetstal. Vi har redan alltför många långtidsarbetslösa. Vi har redan alltför många som av olika anledningar inte kommer in på arbetsmarknaden. Vi har alltför många i ett permanent utanförskap. Dagens turbulenta arbetsmarknad med ett ökat antal varsel gör inte situationen bättre.

Varför ser det ut som det gör? Vi fick situationen med den globala konkurrensen beskriven för oss. Det stämmer väl till stora delar. Men det

är också så att det i dag inte skapas tillräckligt många nya riktiga jobb på den svenska arbetsmarknaden.

Dagens arbetsmarknad ser inte riktigt ut som den gjorde för några decennier sedan. Behovet av strukturomvändningar uppkommer inte med 10, 20 eller 30 års mellanrum. Den globala konkurrenssituationen kräver en arbetsmarknad i ständig förvandling.

Ständigt nya branscher och ständigt nya företag utsätts för en allt hårdare internationell konkurrens. Behovet av förändring, förnyelse, utveckling och utbildning är oändligt och alltid pågående.

Vi står ständigt inför nya vägsval, och vilken väg ska vi välja? Vi kan antingen välja att stå stilla och välja att som skomakaren bli vid vår läst och att inte utvecklas, inte förnya, inte utbilda och inte förändra.

Den vägen innebär att genom allt lägre löner, allt sämre arbetsvillkor, allt sämre arbetsmiljö och ständigt försämrade socialförsäkringssystem konkurrera på den globala låglönemarknaden.

Herr talman! Det är uppenbart att det är just den vägen som alliansregeringen har valt. Vi Sverigedemokrater ställer inte upp på det vägvalet. Vi måste skapa ett Sverige där det är lätt och attraktivt att starta nya företag.

Vi måste skapa ett Sverige där företagare vågar anställa, vågar satsa, vågar utveckla företaget och vågar växa. Det är ett Sverige där det är lätt att hitta kompetent personal med aktuell och adekvat utbildning som matchar företagets behov.

Det är ett Sverige där företagande, karriärväxling och vidareutbildning även senare i arbetslivet blir ett naturligt steg men också möjligt. Det är just därför som vi i vår höstbudget har föreslagit en rad åtgärder som underlättar ett alternativt vägval och en annan väg än Alliansens Låglönesverige.

Det är en framtid för Sverige där fler och ständigt nya företag skapas, där våra utbildningssystem ständigt ställs om för att motsvara arbetsmarknadens behov. Vi underlättar där för nya företag att växa, och där ges företagare modet att anställa.

Herr talman! Vi har i vår budget föreslagit ett generellt grundavdrag på de sociala avgifterna där vi befriar nästan vart tredje mikro- och småföretag från arbetsgivaravgifter. Vi har också föreslagit ett sjuklöneavdrag där sjuklönekostnaderna blir noll för det genomsnittliga företaget för de första tio anställda.

Vidare har vi föreslagit generösare regler för starta-eget-bidrag. Vi har föreslagit en ny anställningsform för lärlingar. Vi vill genomföra ytterligare ett jobbskatteavdrag för att öka hushållens efterfrågan.

Vi vill förstärka den högre utbildningen med sammanlagt 7,7 miljarder under budgetperioden. Vi förstärker satsningar på yrkeshögskola och vuxenutbildning. Vi vill medverka till att ta nödvändiga steg för att bygga framtidens utbildningsväsen.

Herr talman! Vi sverigedemokrater är medvetna om att detta inte räcker. Det behövs fler åtgärder och fler satsningar på företag, företagare, forskning och inom utbildningsväsendet. Det behövs bostäder, och det behövs infrastruktur.

Vi är beredda att diskutera detta och för Sveriges skull samarbeta för att hitta rätt väg för Sverige. Men vi kommer aldrig att ställa upp på Alliansens nuvarande vägval med Låglönesverige.

Vi ställer inte upp på att utstationerad arbetskraft från EU tillåts arbeta i Sverige för lägre löner och till sämre villkor än enligt de svenska kollektivavtalen. Vi ställer inte upp på alliansregeringens nuvarande fria arbetskraftsinvandring av lågutbildad och lågavlönad arbetskraft.

Vi ställer inte upp på att det med regeringens och Miljöpartiets goda minne byggs upp en extremt svart låglönemarknad för illegala invandrare som för någon tia eller några tior i timmen utför något som skulle kunna vara ett reguljärt arbete för någon av Sveriges alla arbetslösa.

Anf. 77 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Till skillnad från Carl B Hamilton tycker Vänsterpartiet att det är riktigt och viktigt att rädda jobben och att värna välfärden i EU. Carl B Hamiltons och EMU-ländernas linje har hittills varit att rädda bankerna och lämna folket som drabbas av den fruktansvärda krisen i sticket.

Regeringsföreträdarna talar här som om de inte hade något ansvar för det som sker i Sverige. Det är en konjunkturnedgång som man inte kan göra så mycket åt. Men en regering har ansvar att agera.

Det handlar om att ta ansvar för den befolkning som finns i landet och att ta ansvar för jobben. Om exporten sjunker stimulerar man den inhemska ekonomin, och behoven finns.

Vi behöver bygga bort bostadsbristen. Vi behöver bygga bort den bristande tillgängligheten. Vi behöver investera i miljöteknik och energiomställning.

Vi har äldre som inte får den omsorg som de behöver. Vi har unga som går ut skolan utan fullständiga betyg. Det finns saker att göra. Det finns ett ansvar att ta. Ta det!

Carl B Hamilton och regeringen talar här om att de har antagit en så ansvarsfull budget. De sänker bolagsskatten. Hela 70 procent av det reformutrymme man har använt sig av går till sänkt bolagsskatt.

Forskningen i OECD visar att sänkt bolagsskatt varken leder till fler jobb eller ökade investeringar. Det är helt enkelt ett sätt att stoppa ännu mer pengar i kapitalägarnas fickor.

Det är kapitalägare som man kan läsa om i Dagens Industri och som sitter och planerar för en enorm aktieutdelning framöver. Det är er politik.

Det är er politik som har lett till att det går elva arbetssökande på varje ledigt jobb i Sverige. Det går 18 arbetssökande på varje ledigt jobb i Gävleborg. I Trollhättan går det hela 22 arbetslösa på varje ledigt jobb. Ja, ni hörde rätt. Men regeringen anser att arbetslösheten är ett individuellt problem och inte ett strukturellt samhällsproblem.

Denna regering drog ned på de arbetsmarknadspolitiska insatserna. Under den värsta och första fasen av krisen lade man endast en tredjedel på arbetsmarknadspolitiska insatser i förhållande till vad man gjorde under 90-talskrisen.

Regeringen har skurit ned på de arbetsmarknadspolitiska insatserna med 64 procent sedan den tillträdde. På komvux skar man ned med 18 procent. Det har lett till att matchningen på arbetsmarknaden är historiskt dålig, enligt Konjunkturinstitutet.

Den höga strukturella arbetslösheten, Carl B Hamilton, är regeringens fel och ansvar och ingenting annat. Långtidsarbetslösheten har ökat med 70 procent sedan ni tillträdde. De som har varit arbetslösa i två år eller längre har ökat med hela 188 procent.

Det är resultatet av er politik. Det är dags att ta ansvar. Det är dags att lägga fram en tilläggsbudget som på något sätt stimulerar den inhemska ekonomin och skapar förutsättningar för de arbetslösa att ta ett jobb och ger dem en utbildning. Det handlar om att ge dem rätten till en yrkesutbildning som är längre än sex månader och att ge dem de chanser som de behöver. Försvåra inte för dem!

Era prognoser kritiserades redan när de lades fram. Mycket har hänt sedan dess. De var fel då, och de är ännu mer fel i dag innan vi ens har tagit budgeten. Det betyder att den budget som vi snart kommer att anta här i kammaren inte alls kommer att åtgärda de problem vi ser. LO lade nyligen fram en prognos som visar att vi kommer att få ungefär 100 000 fler arbetslösa än vad regeringen har prognostiserat. Det ger ett tydligt besked om att man behöver en annan politik. Det är därför vi kräver en tilläggsbudget från regeringen redan i detta läge.

För det första skulle vi behöva en politik för full sysselsättning. Det borde vara det övergripande ekonomiska målet i Sverige. Det är det tyvärr inte, men vi menar att så ska det vara, och vi menar att penningpolitiken behöver kompletteras med ett sysselsättningsmål.

För det andra behöver vi satsa mer på utbildning. Vi har föreslagit 10 000 fler arbetsmarknadsutbildningar, framför allt för bristyrken. Vi vill se att alla under 25 år får rätt till en gymnasieutbildning med särskilt studiestöd. Vi vill se ett generationsväxlingsprogram.

För det tredje vill vi se att de som drabbas av arbetslösheten får det bra ekonomiskt till dess att de får ett nytt jobb. Regeringen drar i den budget som snart ska antas ned med hela 3 miljarder kronor i ersättningsarna till de arbetslösa trots att de blir fler. Ni har medvetet förstört a-kassan med motiveringen att arbetslösheten skulle bero på en alltför bra a-kassa. Men otryggheten skapar inga jobb. Den enda konsekvensen av en dålig a-kassa är att många får en dålig ekonomi och att efterfrågan i ekonomin sjunker. Såväl a-kassans tak och golv som villkor måste därför förbättras.

För det fjärde, herr talman, behöver vi korttidsjobb. Under en allvarlig kris är det viktigt att de anställda ska kunna gå ned i arbetstid och få lön för denna tid. Den andra delen av arbetstiden ska de studera. Då ska staten kunna gå in och vara med och ersätta dem. På så sätt får vi en modell som under krisen skapar möjligheter för våra industriföretag och andra företag att stärka sin konkurrenskraft. Vi tycker inte att det är rimligt att vänta till 2014 med ett sådant förslag, som regeringen avser att göra. Vi lade fram detta för första gången under krisen 2008–2009. Nu sitter vi i slutet på 2012, och regeringen säger att förslaget ska komma 2014. Är inte de som hotas av varsel värda mer än så?

Det finns möjligheter, och det finns förslag att ta. Det finns förslag om en politik som tar ansvar för fler jobb, som tar ansvar för de arbets-

Aktuell debatt: De ökade varslen på arbetsmarknaden

lösa och som skulle kunna motverka en hel del av det som sker. Denna politik tycker jag att Vänsterpartiet i mångt och mycket har.
(Applåder)

Anf. 78 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Ett varsel om uppsägning och en påföljande uppsägning är i många fall bland det mest påfrestande en människa kan vara utsatt för. De mest basala behoven hos oss människor är naturligtvis att ha någonstans att bo, något att kunna försörja sig på och mat på bordet. När denna trygghet hotas berörs inte bara den enskilda personen, utan familj, vänner och andra gemenskaper påverkas på en mängd olika sätt.

Ett varsels många olika konsekvenser för den enskilde blir även kännbara för de arbetskamrater som finns kvar. Det handlar om en förlust av ett ekonomiskt slag, men kanske framför allt en förlust av gemenskap, trygghet och framtidstro. Det kan också innebära skuld känslor, en oro för att det blir deras tur nästa gång och en oro för en ökad belastning av arbete för dem som är kvar.

Ledningens kompetens och agerande för hur detta ska sluta för de anställda och hur det påverkar deras arbetsmiljö är naturligtvis av oerhörd vikt.

Herr talman! Det som är intressant, inte minst i denna debatt, är Socialdemokraternas mantra på sistone: mer utbildning åt folket. Jag kan inte säga emot det faktum att ett livslångt lärande ska innehålla en mängd möjligheter att utveckla personers kompetens. Det kan gälla komplettering av betyg på komvux, en extra kurs på högskolan eller en hel utbildning på tre år på universitetet. Det kan också handla om påfyllnad av tidigare kunskaper eller nya kunskaper genom studieförbund, folkhögskolor och andra utbildningar.

Det som blir extra intressant i Socialdemokraternas och Ylva Johanssons resonemang är att detta parti, inte minst Johansson själv, har varit ansvarig för skol- och utbildningspolitiken under lång tid i det här landet. Hela Ylva Johanssons tid som skolminister präglades av en nonchalans gentemot praktisk kunskap. Man ansåg sig vara arbetarnas parti, men nedvärderade i stället arbetet och den kompetens som arbetarna hade. Målet var att alla, det vill säga *alla*, skulle vara högskolebehöriga utan att man tog hänsyn till personliga förutsättningar och därmed behovet av olika pedagogiska metoder och upplägg av såväl praktik som teori, inte minst lärlingssystem.

Jag vet att vår utbildningspolitiska talesperson fick utstå en hel del kritik i den här kammaren av dåvarande S-regering för att vara kunskapsfientlig när hon förde fram de praktiska gymnasieprogrammets betydelse.

Vad skördar vi då för frukter av den tidigare förda socialdemokratiska politiken? Vi har fått en förlorad generation som inte har tillgodogjort sig en utbildning som hade kunnat leda till jobb i dag.

I dag ser vi fortfarande hur de praktiska programmen, yrkesprogrammen, på gymnasiet väljs bort trots att det råder en jättestor brist på plåtslagare, elektriker, byggare etcetera. Hade inte S förmåga att förutse följderna av sin egen politik då, och kan de inte heller se konsekvenserna av den i dag?

Om inte S-politiken hade drivits dithän den gjorde hade vi haft en ung generation som hade arbetat och haft 10–15 års erfarenhet från de yrken där det råder brist på kompetens i dag. När Johansson och övriga socialdemokrater säger att den enda lösningen på företagens problem och arbetsmarknadens behov är att utbilda känns det som ett yrvaket uppvaknande till den bistra verkligheten.

Ylva Johansson nämnde förut att hon undrade om Alliansen och regeringen lever i ett parallellt universum. Men faktum är att det helt enkelt handlar om att befinna sig i verkligheten, där man är, oavsett i vilket universum man är, Ylva Johansson!

Herr talman! Merparten av de varsel som har kommit under året gäller stora industriföretag med ett exportberoende, som vi har hört här. Det handlar också i huvudsak om koncerner med verksamhet även i andra länder, främst i Europa. Men även byggsektorn och handeln har på sina håll känt av varselvägen. De ca 2 200 personer som har varslats i små företag, alltså varsel för färre än fem personer i ett företag, är ofta underleverantörer till stora företag. Av naturliga skäl påverkas även de liksom andra företag i den bygd där de verkar.

De varselsiffror som vi har hört för september–oktober har fått många olika bedömare och fackföreningar att känna samma oro som fanns hösten och vintern 2008–2009. Men parallellerna är, trots de höga siffrorna, inte särskilt tydliga. I så fall hade det finansiella systemet brakat ihop. Utan en fungerande kreditgivning och så vidare fungerar inte affärslivet. Dagens svårigheter ser inte ut så i vårt land. Däremot gör de det inom andra EU-länder, vilket vi är väl medvetna om.

Effekterna av den tilltagande lågkonjunkturen kan trots detta bli nog så besvärliga. Avmattningen i en omvärld som försöker spara sig ur krisen innebär att efterfrågan på svenska produkter minskar. Oavsett vad vi tycker om det innebär det till syvende och sist att varslen ökar och därmed också förmodligen uppsägningar som leder till arbetslöshet.

En viktig diskussion tror jag kommer att handla om vilka löneökningar företagen eller ekonomin som helhet tål under de närmaste åren för dem som faktiskt har jobb eller kommer att få jobb. Detta, herr talman, kommer jag att återkomma till i nästa inlägg.

Anf. 79 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Vi är överens om att vi ser en stor oro i vår omvärld – en kris som är inne på femte året och som påverkar Sverige. Den påverkar Sverige som nation, svenska företag och många anställda. Det är nog ingen som vet just nu hur långvarig och hur djup krisen är. Men vi vet att utvecklingen är fortsatt allvarlig, och vi vet att tillväxten dämpas och att det får konsekvenser för företagen, framför allt för de anställda.

Alliansens förda politik har bidragit till att den svenska tillväxten och sysselsättningen har utvecklats bättre än i de flesta andra EU-länder. Därför kan Alliansen möta inbromsningen i ekonomin med reformer på ytterligare 23 miljarder kronor. Det är reformer som bidrar till att stärka den svenska ekonomin på lång sikt och som stöder återhämtningen i ekonomin.

Vi kan göra aktiva insatser för jobb, utbildning och omställning, insatser som många andra EU-länder bara kan drömma om.

Vad är då oppositionen svar för att möta skuldkrisen och dess effekter på arbetsmarknaden?

I Socialdemokraternas budgetmotion lyser affärsplanen med sin frånavaro. De fortsätter på den inslagna vägen genom att nedmontera arbetslinjen. Deras förslag riskerar tvärtom att dämpa efterfrågan och fördjupa nedgången, försämma arbetsmarknaden och cementera utanförskapet. De föreslår minskade förutsättningar för ROT- och RUT-avdrag. Det drabbar den privata tjänstesektorn som är så väldigt viktig just nu. De föreslår höjda inkomstskatter och fördubblade sociala avgifter för våra ungdomar när de ska ut på arbetsmarknaden. Socialdemokraterna föreslår en fördubblad restaurangmoms och höjda bolagsskatter.

Jag väntar fortfarande på att Socialdemokraterna ska komma med några konkreta förslag som skapar jobb och som underlättar för företag att möta den internationella konkurrensen. Deras skattechock på 30 miljarder kronor för företag och hushåll imponerar inte.

Herr talman! Vad föreslår Vänsterpartiet, som har initierat dagens debatt? Jo, Vänsterpartiet vill genomföra mycket stora skattehöjningar, förändringar i jobbskatteavdraget, höjda sociala avgifter för ungdomar, höjd bolagsskatt, återinförd förmögenhets-, fastighets-, arvs- och gåvoskatt. Det rör sig om ungefär 90 miljarder kronor i höjda skatter. Särskilt hårt skulle våra ungdomar drabbas av Vänsterns politik.

Tala om för mig: Hur har ni tänkt att högre kostnader för företagen ska få fler ungdomar i arbete? Hur kan ungdomars jobb räddas kvar om företagets kostnader ökar?

Det gemensamma för de rödgröna partierna är nedmonteringen av arbetslinjen och höjda skatter för hushåll, vanliga människor och företag. Ni vill tillsammans höja skatterna med mellan 30 och 90 miljarder kronor. De beräkningar som ekonomerna på Finansdepartementet har gjort visar att oppositionens politik hotar mellan 50 000 och 100 000 jobb på lång sikt.

Herr talman! Är det en politik för jobb?

Anf. 80 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern säger att vi kan göra insatser för utbildning och omställning. Ja, det kan vi, men problemet är att regeringen inte gör det. Regeringen har gjort en helt annan prioritering och lagt fram som sin största reform att kraftigt sänka bolagsskatten för de mest lönsamma företagen.

Arbetsmarknadsministern ägnar sig åt att beskriva socialdemokratisk politik på ett felaktigt sätt. Vi vill inte alls höja bolagsskatten. Vi föreslår en sänkning av bolagsskatten, dock inte lika stor som den regeringen föreslår. Vi anser att det behövs pengar också till andra insatser för att rusta de arbetslösa att kunna ta de lediga jobben.

Problemet för regeringen är att man litar mer på sina egna prognoser från Finansdepartementet än vad man bryr sig om verkligheten. Arbetsmarknadsministern kommer tillbaka till det nu igen. Det är dags att öppna ögonen och se verkligheten såsom den ser ut. Vi har en oerhört hög och allvarlig arbetslöshet, och den ökar nu. Varselvägen är utgångspunkten för den här debatten, och den kommer också i ett utgångsläge som är mycket allvarligt. Regeringen har tillåtit långtidsarbetslösheten att växa dramatiskt under de år som regeringen har haft makten.

Regeringen återkommer till att Sverige är ett litet exportberoende land, och det är klart att vi är. Det är ingen nyhet. Det har vi varit länge. Förutsättningen för att regera Sverige är att vi är ett litet exportberoende land. Det är många andra saker som är förutsättningar för att regera Sverige. Om man inte gillar de förutsättningarna kanske man inte heller ska regera. Det är så det ser ut. Man har att lägga fram en politik för den verklighet som finns.

Carl B Hamilton har läst våra ekonomiska förslag dåligt. Vi lägger fram starkare förslag för att stimulera den inhemska efterfrågan. Det är ett begrepp som kanske inte alla förstår. Vad är att stimulera den inhemska efterfrågan? Jo, det handlar om att fler människor ska kunna köpa varor och tjänster så att hjulen här på hemmaplan snurrar.

Vi vill lägga resurser på mer pengar i plånboken för pensionärerna, på höjda barnbidrag, på höjda studiebidrag, på förbättrade försäkringar i sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen och på höjda underhållsstöd. På så sätt får fler människor pengar för att kunna konsumera. Regeringen väljer i stället att göra vidlyftiga skattesänkningar för lönsamma bolag.

Vi vill också lägga stora resurser på den gemensamma efterfrågan på hemmaplan. Det handlar om infrastruktur, bostäder, forskning och utveckling. Det är viktigare för att stimulera ekonomin, och det behövs i det här läget.

Jag vill återkomma till utbildningen. Regeringen är förmodligen den enda i världen som väljer att möta ett allvarligt konjunkurläge med mindre utbildning och sänkt ambitionsnivå på utbildningens område.

Jag väljer att tolka Penilla Gunther så att hon talar mot bättre vetande. Det hon säger stämmer inte alls med verkligheten. Jag har haft ansvaret för utbildningspolitiken i en socialdemokratisk regering. Då hade vi en kraftig lågkonjunktur, och då gjorde vi en unik satsning på vuxenutbildning. Det är den största satsningen som något land någonsin har gjort på vuxenutbildning. Den hette Kunskapslyftet och innebar en enorm förändring för 800 000 människor. Forskningen har också visat att den kraftigt stärkte deras förutsättningar på arbetsmarknaden.

Vi hade också en politik för grundskolan och gymnasieskolan där vi hade väsentligt högre andel ungdomar som klarade målen i gymnasieskolan. Sedan den här regeringen tillträdde har den sjunkit kraftigt. År efter år sjunker resultaten i både grundskolan och gymnasieskolan. Då väljer den här regeringen att sänka ambitionsnivån för yrkesprogrammen så att vi nu har tappat ungefär 30 procent av de sökande till yrkesprogrammen i de större kommunerna. Ungdomar vill inte välja en återvändsgränd. Det borde inte heller regeringen göra.

Anf. 81 PER BOLUND (MP):

Herr talman! I inlägg efter inlägg slår sig regeringspartierna för bröstet för det som de hävdar att de gör för att möta varselvågen. De kritiserar också bland annat Miljöpartiet för den politik som vi för. Jag vill gärna bemöta några av de påståenden som kommer.

Carl B Hamilton försöker att göra bilden ljusare, och jag tror att många människor inte känner igen den. Han säger att utgångsläget inte är så dumt. Det verkar mest handla om att kronkursen skulle vara det stora problemet på den svenska arbetsmarknaden i dag. Jag tror inte att det är

en verklighet som särskilt många känner igen sig i. Det finns många problem som behöver lösas med politiska åtgärder, och tyvärr kommer inte regeringen med de förslagen.

Carl B Hamilton väljer också att bara titta på reformutrymmet och inte alls fundera på hur det utrymmet används. Vi tycker att det är märkligt. Det är ganska uppenbart för de flesta ekonomiska bedömare att en bra konjunkturåtgärd handlar om att till exempel göra det billigare att anställa människor men inte om att sänka skatter som bolagsskatten. Carl B Hamilton hittar nog väldigt få ekonomiska bedömare som tycker att det är en bra konjunkturåtgärd.

Jag vill också peka på de åtgärder som regeringen skulle kunna vidta men som inte kommer. Jag tycker att man till exempel mycket snabbt behöver se över regelverket för Arbetsförmedlingen och göra det möjligt för Arbetsförmedlingen att vidta fler åtgärder och använda de resurser man får sig tilldelade på ett aktivt sätt. Tyvärr förhindrar regeringens regler att Arbetsförmedlingen i dag kan vara den aktiva part på arbetsmarknaden som den skulle behöva vara och som de arbetslösa har ett stort behov av.

Vi beskylldes för att vilja höja skatterna rejält – vi använder aktivt miljöskatter och klimatskatter för att ställa om Sverige och se till att det blir en modernisering av svenskt näringsliv och svensk ekonomi – men det stämmer inte när det gäller skatter på arbete och näringsliv. Vi vill inte höja de skatterna, utan vi vill i stället omfördela de skattesänkningar som regeringen föreslår.

Vi tycker att de prioriteringar som regeringen gör är mycket märkliga. Vi tycker inte att en bolagsskattesänkning är högst prioriterad nu. Vi vill använda de pengarna för att göra andra typer av lättnader för företagen. Vi tycker att det är en naturlig utgångspunkt att fråga företagen själva vilka behov de har för att de ska kunna behålla människor i anställning och för att kunna anställa nya människor. Det är så vi utformar vår politik.

När man frågar företagen själva är det ett par punkter som återkommer gång på gång, och de kommer även från branschorganisationerna för småföretagare och medelstora företag. Det handlar om att få tillgång till kompetent arbetskraft. Man behöver möta det behovet genom att se till det finns möjligheter för de arbetslösa att skaffa den kompetens som småföretagarna skriker efter i dag.

Vi föreslår fler platser i yrkesutbildningen så att man kompetenshöjer de människor som i dag är arbetslösa. Det skulle vara ett sätt att svara både för de arbetslösas och för företagens behov.

Vi ser också att man behöver skapa bättre ekonomiska möjligheter, till exempel göra det billigare att anställa. Därför föreslår vi en sänkning av arbetsgivaravgiften. Vi föreslår att man slopar sjuklöneansvaret för de små företagen, som är en stor hämsko som många företagare återkommer till. Detta är någonting som gör att de inte vågar anställa.

Jag vill också tala om nästa varselvåg som kan riskera att drabba Sverige. Det är kommunsektorn som riskerar att få sämre ekonomi när nu konjunkturen vänder nedåt, och de riskerar att vara tvungna att säga upp människor. Här har regeringen tidigare gjort väldigt stora misstag när man sade nej till de tillskott till kommunsektorn som vi föreslog under lång tid för att möta den förra varselvågen som kom 2008–2009. Vi

krävde hela tiden höjda anslag till kommunsektorn. Regeringen sade nej, nej, nej, och när man till slut var tvungen att ge upp den linjen och säga ja så var det för sent. Kommunerna hade redan lagt sina budgetar och tvingats sparka människor.

Min fråga till arbetsmarknadsministern och övriga företrädare för regeringspartierna är: Kommer ni att göra om samma misstag igen? Kommer ni att vänta för länge så att en ny varselvåg kommer från kommunsektorn i stället för att komma med aktiva åtgärder för att försöka möta den typen av utveckling på arbetsmarknaden? Det vore väldigt olyckligt att göra om samma misstag en gång till.

Anf. 82 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Om man nu diskuterar varselvågen och inte några andra problem är det viktigt att man ställer rätt diagnos, det vill säga att efterfrågan faller i utlandet och att vi har olika försvarslinjer som vi kan använda till detta.

Jag ska emellertid i huvudsak ta fasta på det som Ulla Andersson talade om på slutet, alltså frågan om korttidsarbete, som ju är en idé som man kan säga tvingade sig fram i samband med den förra krisen 2008, 2009 och 2010. Det är ett system som också kräver deltagande av parterna på arbetsmarknaden. Tanken är att det ska användas vid en djup och temporär kris. Det är lätt att säga, men frågan är vad djup och temporär är. Det måste definieras. Det blir då en arbetstidsförkortning med lägre inkomst, eventuellt och förhoppningsvis i kombination med utbildning, och staten ska fylla ut en del av kostnaderna.

Det här är ganska komplicerade frågor som det är viktigt att man går igenom ordentligt, för det har ju starka effekter i olika riktningar. Vi kan alltså hoppas att ett förslag läggs fram till Finansdepartementet i december, men det finns också intressen hos andra anställda i andra företag som inte är i den här situationen, och det måste man också ta hänsyn till liksom till skattebetalarna.

Jag tror att effektiviteten i den här åtgärden med korttidsarbete beror väldigt mycket på hur man utformar den så att den är flexibel och verkligen passar den individuella situationen i olika företag i olika situationer.

Nu är inte detta någon kungsväg till låg arbetslöshet ens i en konjunkturnedgång. Det är väldigt viktigt att understryka det. Det kan vara ett effektivt bidrag i många situationer, men det är inte en nyckel till alla problem. Den här idén har funnits under många år i Tyskland, men lägg märke till att den inte har införts i Sverige trots att man har känt till möjligheten. Socialdemokratiska regeringar har inte infört det. LO har tidigare inte heller krävt detta.

Varför? Jo, för att det finns några invändningar. Låt oss analysera dessa invändningar och undanröja dem genom att fundera ut ett system som passar just Sveriges arbetsmarknad och svenska partsförhållanden på arbetsmarknaden och testa olika lösningar i förhandlingar med parterna.

Det är också viktigt att här nämna att vi har gjort upp i finansutskottet om att Anders Borg ska komma dit för att diskutera bland annat korttidsarbete men också den aktuella ekonomiska situationen inklusive de prognoser som det talas om här.

Jag tror ändå att det är bra att gå tillbaka till diagnosen att det är efterfrågan från omvärlden som faller. Vad kan vi då göra för att motverka det? En försvarslinje är kronkursen. Jag upprepar det. En annan är att driva en expansiv finanspolitik. Då är det så, och det finns ingen möjlighet att undvika den iakttagelsen, att regeringen har angett ett reformutrymme på 23 miljarder, medan oppositionen har angett lägre tal. Det innebär att er finanspolitik är mindre expansiv, och det leder till att ni får fler varsel och större arbetslöshet.

Det är riktigt, Per Bolund, att bolagsskatten egentligen inte är att se som en konjunkturåtgärd. Men tajmningen denna gång, om man gör det nu, den 1 januari, blir närmast perfekt. Det är därför som det är viktigt att göra denna insats omgående.

Anf. 83 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Vi har möjligheterna och resurserna att möta en ökad arbetslöshet. Sedan Centerpartiet och Alliansen fick förnyat förtroende att bilda regering 2010 har viktiga insatser skett på Arbetsförmedlingens område. Låt mig ta några exempel.

- Förmedlarresurserna har ökat, och arbetet bedrivs effektivare.
- Särskilda insatser för att förhindra långvarig arbetslöshet, till exempel att en person som bedöms riskera långtidsarbetslöshet kan få tidigt individanpassat stöd i form av framför allt förstärkta förmedlingsinsatser, har införts.
- Sedan 2007 har Arbetsförmedlingen haft i uppdrag att anlita kompletterande aktörer för att hjälpa arbetssökande till arbete. Under 2011 och de första två tertialen 2012 har sammanlagt i storleksordningen 177 000 personer erhållit kompletterande Arbetsförmedlingstjänster.

Arbetsförmedlingen har stor erfarenhet av att hantera varsel och har väl upparbetade rutiner.

Herr talman! Oppositionen har hittills erbjudit en återgång till den politik som Ylva Johansson och den dåvarande regeringen förde fram till 2006 som trots högkonjunktur hade mycket svårt att pressa ned arbetslösheten.

Centerpartiet vill föra en diskussion kring de modeller som fungerar i länder som på många sätt liknar Sverige. Österrike och Tyskland är ett par av de länder i vår närhet som vi kan lära av. Österrike har Europas lägsta arbetslöshetstal, 4,4 procent i september, kombinerat med en låg ungdomsarbetslöshet. En stor framgångsfaktor som förs fram i den österrikiska debatten är att man har ett väl fungerande utbildningssystem med inslag av praktik och olika lärlingsutbildningar.

Tyskland är ett annat exempel. Arbetslösheten var 5,4 procent i september. Man har genom en serie arbetsmarknadsreformer som påbörjades tidigt 2012 förbättrat den tyska arbetsmarknaden. Sverige kan ta del av den tyska strategin med fokus på yrkesutbildning som spelat en betydelsefull roll i utformningen av landets ekonomiska strategi.

Herr talman! Med en pågående skuldcrisis i vår närhet måste vi våga vända på alla stenar så att vi hittar fler verktyg för att förhindra arbets-

löshet och att arbetslösheten biter sig fast så att vi kan komma till rätta med en oacceptabelt hög ungdomsarbetslöshet.

Prot. 2012/13:26
16 november

Anf. 84 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Först vill jag rätta Carl B Hamilton som far med lite osanning. Han är mycket väl medveten om att Sverigedemokraterna har betydligt större reformutrymme än regeringspartierna. Det beror ju på att vi gör besparingar på andra utgiftsområden, som är heliga kor för regeringspartierna.

Herr talman! Många av dem som nu varslas, många som nu går ut i arbetslöshet kommer till en verklighet som inte kännetecknas av det som vi anser vara en av grundpelarna i ett välfärdssamhälle, ett väl utbyggt trygghetssystem för arbetslösa, där omställningsförsäkringen a-kassan är själva basen.

Många, väldigt många, står i dag utanför a-kassan. Få, väldigt få, får i dag ut 80 procent av sin tidigare inkomst från a-kassan – allt beroende på förändringar som regeringen har genomfört i a-kassan. Regeringens förändringar kommer ur föreställningen att arbetslösa är lata och inte vill ta utannonserade jobb. Genom att minska ersättningen och ställa större krav på de arbetslösa tror man att man ska kunna tvinga dessa ”lata” arbetslösa ut på arbetsmarknaden.

Herr talman! Det är ett synsätt som vi sverigedemokrater inte ställer upp på. De allra flesta arbetslösa vill inget annat än att få jobba och försörja sig själva. De allra flesta arbetslösa vill inte leva på det Alliansen kallar bidrag.

Det stora problemet i dag är inte det fåtal som eventuellt utnyttjar systemet. Det stora problemet är alla de arbetslösa som har svikits av alliansregeringen, alla de för vilka a-kassan inte är den omställningsförsäkring den var tänkt att vara, alla de som inte ges möjlighet att under en kortare tid av arbetslöshet klara sin försörjning.

Vi sverigedemokrater har föreslagit ett höjt tak i a-kassan till 900 kronor per dag. På så sätt får fler verkligen ut 80 procent av tidigare inkomst. På så sätt kan fler verkligen leva på a-kassan vid tillfällig arbetslöshet.

Vidare har vi föreslagit en obligatorisk, solidariskt finansierad a-kassa, där alla som kvalificerar sig för ersättning också får det, ungefär som sjukförsäkringen fungerar i dag. Det är inte bra vare sig för samhället eller för den enskilde att man från dag ett måste söka arbete i hela landet och inom andra sektorer än man har erfarenhet från och utbildning för.

För att på bästa sätt tillvarata människors kompetens förespråkar vi en återgång till 100-dagarsregeln. Deltidsarbete är en av de bästa vägarna till heltidsarbete. Därför ska den som är heltidsarbetslös och tar ett deltidsjobb inte straffas med färre ersättningsdagar från a-kassan. Vi vill höja antalet ersättningsdagar för de deltidsarbetslösa från 75 till 300.

Herr talman! Samtliga fyra oppositionspartier föreslår i sina respektive budgetar för 2013 förstärkningar av a-kassan. Det finns således en majoritet för att förändra a-kassan i positiv riktning. Nuvarande budgetregler medger inte att man plockar ut enskilda anslag ur ramarna och på så sätt får en majoritet för enskilda anslag, men a-kassan är viktig. A-kassan är mycket viktig. Jag tycker att det är synd att man inte ens försö-

Aktuell debatt: De ökade varslena på arbetsmarknaden

ker. Genom ett utskottsinitiativ eller genom att komma överens om helheten för ramarna såväl som för anslagen finns en möjlighet att förändra a-kassan. Men då krävs det också en vilja till förändring, en vilja till dialog. Ett initiativ till en sådan dialog måste komma från Socialdemokraterna.

Socialdemokraterna drömmer sig tillbaka till den tid då de var starka, statsbärande och tog ansvar. Tyvärr verkar man inte vilja genomföra sin egen politik, i alla fall inte med fel stöd. I dag är Socialdemokraternas politik och retorik viktigare än ett faktiskt resultat och förbättrade villkor för många människor. Det tycker jag är synd. Det är ett svek mot Socialdemokraternas väljare.

Anf. 85 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Visst är det så att finans- och EMU-krisen är en stor orsak till det vi nu ser och att efterfrågan därför sjunker i våra exportföretag. Det blir så när man stramar åt så oerhört mycket för väldigt många människor som faktiskt inte har orsakat den här krisen och också väljer att rädda banker i stället. Att rädda banker har varit regeringens linje, och det var också både Folkpartiets och Moderaternas linje att vi skulle vara med i EMU-projektet. Men svenska folket tog stort ansvar, både ekonomiskt och demokratiskt, och insåg vart det skulle leda.

Herr talman! Nu har LO kommit med en ny prognos, liksom Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen. Alla säger att regeringens siffror inte håller. LO har en prognos som säger att ungefär 50 000 fler kommer att vara arbetslösa nästa år och 100 000 fler än regeringen har prognostiserat år 2014. Jag vill fråga ansvarig minister: Är det inte dags att ta ansvar och inse fakta, se verkligheten? Man kan faktiskt erkänna att man har gjort fel och därmed också kanske formulera en politik som leder till att ett antal jobb kan räddas och att de arbetslösa kan få bättre chanser.

Om vi tittar på vad regeringens politik faktiskt har lett till kan vi också se varför vi får högre intäkter än regeringen har. Vi avvisar nämligen väldigt många av regeringens reformer. Sänkt restaurangmoms kostar 5 miljarder kronor per år men har inte lett till fler jobb, enligt Statistiska centralbyrån. Sänkt arbetsgivaravgift för unga är en dyr och ineffektiv reform enligt alla bedömare och har troligtvis inte heller lett till några fler jobb. Det kostar 15 miljarder kronor per år.

Jobbskatteavdraget kostar ungefär 80 miljarder kronor per år, och regeringen säger att det någon gång i framtiden kan ge några hundra tusen jobb. Okej, vi säger att vi köper att det ger hundra tusen jobb. Då har de kostat nästan 1 miljon kronor per jobb. Och det har betalats genom att vi har färre anställda i kommunsektorn, vi har en sönderslagen sjukförsäkring, en sönderslagen arbetslöshetsförsäkring, enorma inkomstklyftor och en hög långtidsarbetslöshet.

Sänkt bolagsskatt ger inga nya jobb. Det är ingen konjunkturåtgärd, snarare en osolidarisk handling, eftersom många länder sitter i en väldigt svår situation och skulle behöva öka sina skatteintäkter. Bolagsskatten kunde ha varit en sådan möjlighet, men regeringen väljer att sticka kniven i ryggen på de länderna i stället.

Ni har förstört a-kassan. Ungefär 150 000 arbetslösa personer står utan någon ersättning alls. När ni tillträdde hade åtta av tio inskrivna på

Arbetsförmedlingen ersättning från a-kassan. I dag är det tre av tio. Det är den viktigaste stabilisatorn i en lågkonjunktur, enligt samtliga ekonomiska bedömare, men ni har valt att slå sönder den och ställa arbetslösa människor utan ersättning.

Vänsterpartiet väljer i stället att lägga fram en budget för fler jobb. Vi satsar väldigt mycket pengar på att förbättra välfärden. Vi tycker att de äldre behöver en bättre omsorg. Därför tycker vi att vi kan anställa fler undersköterskor. Vi tycker att de unga behöver en bättre utbildning och föreslår en stor satsning på fler lärare i skolan. Vi tycker att vi behöver bygga bort bostadsbristen och föreslår ett stort investeringsstöd för byggande av nya hyresrätter.

Vi tycker att det är viktigt att göra en energiomställning och möta klimatkrisen. Vi satsar därför stort på solenergi, vindkraft och så vidare. Vi satsar på miljöteknik.

Det är just arbetslösheten som är det stora samhällsproblemet i dag och därför lägger vi fram en budget som tar sikte på det. Hundra tusen nya jobb behövs, och det behövs en stor satsning på utbildning i det Sverige som finns i dag. Den här krisen riskerar att bli värre än krisen 2008 och 2009, eftersom utgångsläget är så mycket sämre i vår omvärld, men också i Sverige, eftersom vi har en enormt hög strukturell arbetslöshet. 250 000 personer, det vill säga en kvarts miljon människor, är långtidsarbetslösa. Nu kommer de än längre ifrån arbetsmarknaden på grund av den här varselvågen.

Ta ansvar, regeringen! Lagg fram en tilläggsbudget! Se till att Sverige faktiskt kan få en bättre framtid!

I detta anförande instämde Lars Ohly och Lena Olsson (båda V).

Anf. 86 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! När man hör Vänsterpartiets Ulla Andersson undrar man ju om det är en budgetdebatt ånyo eller om syftet faktiskt är att ha en debatt om varsel och vad de beror på. Det är en fråga jag faktiskt måste ställa.

Jag fick en retorisk fråga av Ylva Johansson förut, om jag talade mot bättre vetande. Nej, om det ändå hade varit så väl. Jag tror inte att jag talade mot bättre vetande när jag sade att den tidigare socialdemokratiska regeringen, där Ylva Johansson själv ingick som skolminister, var emot, mer eller mindre i alla fall, yrkesutbildningar i gymnasiet.

Jag håller med om att Kunskapslyftet var bra. Det ska du ha kredd för, Ylva Johansson. Men att stå här och säga att du har verkat för att fler ska genomgå yrkesutbildningar så att det inte ska vara brist på folk i praktiska yrken, med oerhörda matchningsproblem, är mycket märkligt. Det är märkligt om du ärligt säger att du har medverkat till att det inte råder brist på folk.

Däremot är jag glad och stolt över att vi har en regering som har uppmärksammat behovet av utbildning genom att skapa 18 000 nya utbildningsplatser. Där har vi faktiskt inte minst yrkeshögskolan, som har goda utbildningsresultat.

Sedan finns lärlingsprogram och praktikplatser på gång. Vi vet också att Arbetsförmedlingen har mycket pengar och många platser kvar, inte minst i alla de program som finns för att få utbildning och praktik för ett

Aktuell debatt: De ökade varslen på arbetsmarknaden

yrke. Tyvärr är det så att för de platsförlagda utbildningarna finns inte företag och verksamheter i det offentliga som vill ta emot eleverna. Det är ett stort problem.

Herr talman! För att återgå till själva ämnet. Det handlar om att motverka varsel. Det gäller för företagen att få förutsättningar att leva och verka i Sverige på ett bättre sätt.

Jag var företagsrådgivare under några år innan jag började i riksdagen. Jag vet att det svåraste inte är att starta själva företaget. Då är man full av entusiasm och idéer för hur det ska gå till. Det svåra är att fortsätta att driva företaget vidare över det första året och sedan att våga anställa den första i personalen.

Alliansregeringen har sedan 2006 arbetat med att försöka förstärka företagarnas möjligheter även för detta genom att sänka egenavgifter, arbetsgivaravgifter, slopa medfinansiering av sjukförsäkring och så vidare. Inte minst finns i förslaget till budget en skattelättnad på investeringar genom ett så kallat investeraravdrag.

Den sänkta bolagsskatten är viktig för hur vi ska få utländska företag som har verksamhet i Sverige att tycka att det är intressant att vara kvar. Jag fick belägg för det senast i går när jag medverkade i en debatt om läkemedelsindustrin i Sverige. Många av företagen har inte svenska ägare utan i stället utländska ägare med intressen i Sverige som tycker att Sverige är ett bra land att vara i. Låt oss ge dem förutsättningar att fortsätta tycka att Sverige är ett bra land att vara i.

Anf. 87 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Som jag tidigare har tagit upp har regeringen lagt fram en kraftfull budget. Jag kan påminna om att den ännu inte har trätt i kraft, utan den gäller från den 1 januari nästa år. Att då börja tala om en tilläggsbudget känns märkligt.

Något som vi ibland glömmar bort är att vi talar om människor. Det är mycket diskussioner om vad som är bäst för alla. Jag tror att vi måste inse att alla personer är olika. Personer som i dag riskerar att bli arbetslösa har många gånger en gedigen och bra utbildning. Därför är kanske inte utbildning alla gånger rätt medicin. Det gäller, precis som Carl B Hamilton var inne på, att ställa rätt diagnos och ge rätt insats till rätt person. Det ska vara individuellt utformade insatser.

Många personer har en gedigen grund att stå på. Låt oss inte glömma bort det. Ge varje person stöd och hjälp. Det förvånar mig en smula att Ylva Johansson väljer att bortse från all den kompetens som finns hos de närmare 12 000 medarbetarna på Arbetsförmedlingen. Jag vet att de gör ett i det stora hela bra och gediget arbete. Man har höjt kompetensen. Man rekryterar uteslutande personer med högskolebehörighet. Man har större frihetsgrad och kan redan i dag ge insatser från första dagen till de personer som löper risk för långtidsarbetslöshet, till exempel omställning i form av arbetsmarknadsutbildning.

Hur blir det mer arbeten i Sverige, Ylva Johansson, om det blir dubbelt så dyrt att anställa våra ungdomar och dra ned på det som gör Sverige starkt, det vill säga tjänstesektorn, de jobb som inte försvinner utomlands som ni vill försämra förutsättningarna för?

Anf. 88 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern säger att utbildning kanske inte alltid är rätt medicin. Nej, det kanske det inte alltid är. Problemet med regeringens politik är att det nästan aldrig är rätt medicin. När vi ser hur arbetsmarknaden förändras och det rekryteringsgap som har blivit ett allt större problem på svensk arbetsmarknad är det uppenbart att det brister i både grundskolan, gymnasieskolan, vuxenutbildningen och arbetsmarknadsutbildningen. Det gäller även de nedskärningar ni gör i högskolan. De påverkar, och de är ett allvarligt skäl till att det ser ut som det gör.

De 12 000 medarbetarna på Arbetsförmedlingen har själva vittnat om att de inte kan använda sin kompetens fullt ut. Fackförbundet ST gjorde en stor undersökning. Där sade de anställda på Arbetsförmedlingen själva att de ägnar alltmer tid åt kontroll och disciplin och allt mindre tid åt att rusta de arbetslösa för att ta jobben.

Släpp arbetsförmedlarna fria! Ge friare tyglar så att man kan använda resurserna i stället för att skicka tillbaka dem till Regeringskansliet, så att det går att satsa på utbildning för alla dem som kan och vill gå in i utbildning. De är många.

När det fanns en gymnasieskola med yrkesutbildningar, Penilla Gunther, som gav grund för vidare studier fanns väsentligt fler sökande till programmen. Sedan har ni har gjort om gymnasieskolan, och det var bara en vecka sedan vi hade en särskild debatt i riksdagen om att det är så få ungdomar som vill välja utbildningarna eftersom ni har byggt in en återvändsgränd.

Herr talman! Jag började med att tala om dem som i dag blir varslade. Jag föreslog att vi ska försöka sätta oss in i den situationen. Jag vill påminna om den igen. Den trygghet man själv kan påverka om man har betalat till en arbetslöshetsförsäkring månad efter månad, år efter år, har den här regeringen med ett penndrag ryckt undan grunden för. Man vill gå in i en utbildning, men de utbildningsplatserna finns inte längre.

De som i dag blir varslade är beroende av politiska beslut, inte i första hand av politiska debatter. Jag vill uppmana regeringspartierna att tänka om när det gäller budgetförslagen och rusta Sverige att klara det allvarliga läge vi nu befinner oss i.

Anf. 89 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Miljöpartiet har konsekvent försökt ha en konstruktiv roll i svensk politik. Därför har vi också sagt ja till de reformer som regeringen har föreslagit som vi tror kan bidra till att minska arbetslösheten och göra folk anställbara. Det kan handla om sänkt moms på tjänster, ROT-avdrag, RUT-avdrag, investeraravdrag och många andra exempel. Men vi tycker inte att de räcker. Regeringens politik är inte tillräckligt aktiv för att möta den oroande situation vi ser på arbetsmarknaden.

Vi behöver förbättra villkoren för Sveriges företagare att anställa. Vi behöver sänka arbetsgivaravgiften, ta bort oron för sjuklöneansvaret och skapa bättre möjligheter för företagare att behålla anställda i Sverige. Där kommer inte regeringen med nödvändiga reformer.

Vi behöver också göra stora samhällsinvesteringar för att se till att efterfrågan på arbetare hålls uppe i Sverige. Miljöpartiet föreslår att vi ska satsa 15 miljarder mer än regeringen på järnvägen under de kommande

fyra åren. Det skulle ge många nya arbetstillfällen. Vi föreslår att det ska göras en rejäl satsning på att rusta upp Sveriges miljonprogram, minska energislöseriet och förbättra boendestandarden. Det skulle ge många arbetstillfällen inom de områden där arbetslösheten i dag är skyhögt och stiger.

Vi föreslår investeringar i en bättre skola och en bättre äldreomsorg, som också gör att kommunerna kan fortsätta att ha människor anställda och kanske till och med anställa nya människor.

Vi föreslår en energiomställning till ett förnybart energisystem, som enligt en ny studie skulle ge 60 000 nya jobb i Sverige.

Inget av det här möter regeringen med tillräckliga satsningar.

Vi föreslår också att vi ska möta en kommande risk för en varselvåg även från kommunsektorn, som jag är orolig över. Vi har tidigare sagt att i konjunkturnedgångar drabbas industrin först och i ett senare skede kommunsektorn. Det här behöver vi möta aktivt. Miljöpartiet föreslår 7 miljarder mer till kommunsektorn i allmänna bidrag under fyra år. Det är för att undvika en varselvåg även från kommunerna.

Vi behöver helt enkelt en regering som kan förutse ekonomins svängningar och möta en ekonomisk nedgång med aktiv politik i stället för att bara passivt se på.

Anf. 90 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Jag började mitt första inlägg med att tala om den internationella miljön, och jag ska fortsättningsvis peka på att situationen skulle förvärras väsentligt med oppositionens politik.

Just beträffande EU-perspektivet, som Ulla Andersson också har tagit upp, tror jag att man måste påminna sig om den nya nationalismen i Europa, där de svenska företrädarna är Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna. Det är de två partierna som vill att Sverige ska gå ur EU och som vid varje möjligt tillfälle bekämpar de ansträngningar som görs på EU-nivå för att förbättra situationen. Med den politiken hade det blivit ett kaos i utländsk efterfrågan på svenska varor och tjänster, det som är den faktor som har utlöst varselvågen.

Jag vill också påminna om Ulla Anderssons sätt att söka överpröva demokratiska regeringars och församlingars beslut och strävanden i Europa. När man ser dessa länder där människor lider, har stora problem, demonstrerar, får se sänkta pensioner och sänkta löner är de trots allt demokratier. Ulla Andersson fördömer den politiken. Jag gör inte det, utan jag säger att Sverige ska söka stödja demokratiskt fattade beslut i andra länder. Det är lite övermaga och överbeskäftigt att säga att Vänsterpartiet i Sverige har en större legitimitet och en större förmåga än dessa demokratiskt valda församlingar att se vad som är bäst och rätt i deras länder. Med den politiken hade det blivit lite bättre politik även i Europa.

Anf. 91 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Ekonomi handlar mycket om psykologi, förväntningar, bedömningar och vad som väntar runt hörnet. Den ekonomiska kräftgång som Europa i dag befinner sig i väger tungt i varselstatistiken, men läget ser mycket varierande ut i olika branscher. Alla varsel leder inte heller

till uppsägning, men för varje enskild person är det ändå en kris att bli varslad.

Varselstatistiken visar ingen dramatisk kris för Sverige i dag, och vi ser att det finns politiska möjligheter att på ett kraftfullt sätt med den politik som alliansregeringen bedriver möta de utmaningar som vi står inför.

År 2013 kommer att påverkas av höstens varselvåg men också av att det är svårt för nya att ta sig in på arbetsmarknaden och av att vi ser strukturella förändringar. Det visar också ett stort behov av att fortsätta långsiktiga reformer på den svenska arbetsmarknaden. Det finns reformer som kan genomföras för att förbättra den svenska arbetsmarknaden som inte kostar några pengar. Här måste vi tordas ta den politiska debatten och titta på vad som går att göra på det området.

Låt mig avslutningsvis tacka för debatten och tacka Vänstern och Ulla Andersson för initiativet.

Anf. 92 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Återigen: Jag vet inte om det beror på kunskapsbrist eller om man medvetet får med osanning, men Sverigedemokraterna vill inte lämna EU:s inre marknad. Däremot har vi synpunkter på dess avarter. Att vi vill lämna överstatligheten i övrigt när det gäller utrikespolitiken är en annan fråga.

Jag vill göra ytterligare ett medskick till regeringen när det gäller SAS.

SAS problem i dag handlar inte bara om SAS och dess anställda utan väldigt mycket om svenskt företagande, inte minst i Norrland och glesbygden, som jag kommer från. Många flyglinjer hotas i framtiden om det går illa för SAS. Utan reguljära flyglinjer till många av de norrländska städerna hotas stora delar av vår basindustri, och det måste vi verkligen tänka på och göra någonting åt om det blir så illa. Inte minst i Östersund har vi sett effekten att vi inte vet från en dag till en annan om vi har en fungerande flyglinje.

I det uppkomna läget gäller det att alla är beredda att ta ansvar. Läget kräver pragmatism, dialog, samarbete och ansvarstagande. Den blunda-och-hoppas-strategi som Alliansen tidigare använt här i riksdagen duger inte längre. Regeringen måste förankra sin politik hos en riksdagsmajoritet. Regeringen måste också vara beredd att ompröva sin politik.

Vi sverigedemokrater är alltid beredda till samarbete och dialog, men jag anar att regeringen likt Socialdemokraterna hellre sviker sina väljare och sviker svenska folket än får igenom sin politik med vår hjälp.

Hur det än är med den saken gäller det nu för regeringen att ta ansvar, att söka breda lösningar med eller utan oss sverigedemokrater. Blunda-och-hoppas-strategin är ingen bra strategi i det här läget. Den är nästan lika förkastlig som idén om Låglönesverige. Vi kan inte och kommer aldrig att kunna konkurrera globalt med låga löner. Miljarder människor världen runt är beredda att utföra ditt arbete för en dagslön som är mindre än vad du får betala för en kopp kaffe på en bensinmack.

Kasta den liberala framtidsdrömmen om ett Låglönesverige i papperskorgen och ta ansvar!

Anf. 93 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Carl B Hamilton måste väl vara den ende som inte ser att det är kaos i Europa och EMU-länderna, och just det på grund av det politiska prestigeprojektet EMU och att man sätter räddande av bankerna främst.

Till Kristdemokraterna skulle jag vilja säga att det är märkligt att inte se att ekonomisk politik, jobb och arbetslöshet hänger ihop. Det är just det som detta handlar om – hur man använder den ekonomiska politiken för att bygga ett land och ta ansvar för dess befolkning. Ni har valt att sänka skatterna. Vi har valt att sätta jobben främst. Det är den stora skillnaden.

I Sverige hade vi 55 000 varsel fram till oktober. 26 000 industrijobb har försvunnit. 40 procent av industriföretagen förväntar sig ytterligare nedgångar och en tredjedel av byggföretagen. Det går 11 arbetslösa på varje ledigt jobb i Sverige. I Trollhättan går det 22 arbetslösa på varje ledigt jobb. Vi har 250 000 långtidsarbetslösa. Det är detta Sverige som de varslade möter.

Ja, Hillevi Engström, vi är alla olika. Men det finns några gemensamma linjer. Vi vill alla ha ett jobb och kunna försörja oss själva. Vi vill alla kunna känna en ekonomisk trygghet om olyckan är framme och vi skulle förlora vårt jobb. Vi vill alla ha möjligheten att komma tillbaka till arbetsmarknaden, att få en utbildning, att få en omskolning. Vi vill helt enkelt ha ett jobb.

Och vi vill alla ha en politik som tar ansvar för jobben, för arbetslösheten och för vår gemensamma framtid. Det har vi inte i dag. Det är det denna debatt handlar om. Vi kan inte ha en ekonomisk politik som bygger på att vi ska ha massarbetslöshet. Det har vi inte råd med. Full sysselsättning måste bli det överordnade ekonomiska målet för den ekonomiska politiken. Då får vi ett Sverige som kommer att utvecklas, få en bättre ekonomisk tillväxt och ta till vara varje människa. Det behöver vi. (Applåder)

I detta anförande instämde Lars Ohly (V).

Anf. 94 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Ulla Andersson behöver inte beskriva situationen i Trollhättan. Eftersom jag bor där är det kanske lite överflödigt.

Ylva Johansson pratade om att Alliansen hade byggt in en återvändsgränd i yrkesprogrammen på gymnasiet. En återvändsgränd kan man åtminstone ta sig ur, Ylva Johansson. Det är värre med ett parti som sätter stoppskyltar på det mesta och inte kommer framåt över huvud taget. Man stoppar till exempel möjligheterna för kvinnor att välja arbetsgivare genom att inte tycka om LOV.

Där har man, vad jag förstår, ett kraftigt stöd från Vänsterpartiet. Man vill inte stötta nyföretagande inom en bransch där man hellre bekymrar sig över de stora företagen och deras eventuella vinster. Man ser inte att det finns möjlighet att starta små företag som faktiskt kan ge människor arbete.

Det är svårt att förstå debatten i dag om varsel. Skulle jag vara åhörare eller titta på tv på den här debatten skulle jag nog undra: Har det

verkligen handlat om orsakerna till varsel i Sverige i dag, eller har det handlat om något helt annat?

Orsaken till varsel är, precis som vi delvis har pratat om här i dag, just detta med omvärlden. Det handlar om företagens villkor att verka i Sverige.

Under debatten fick jag besked om att ytterligare 350 personer i min egen hemstad kommer att gå i pension eller på annat sätt inte arbeta kvar på företaget längre. Det är klart att det är ett bekymmer i dag, och det måste vi se.

Men det gynnar inte dem som det handlar om – som blir varslade och kanske så småningom arbetslösa – att säga att de åtgärder som ändå genomförs inte räcker till. Låt oss vara mer konstruktiva än så framöver, för individernas skull!

Anf. 95 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill tacka för en intressant och viktig debatt som vi har haft här i kammaren och också tacka för de besked som har lämnats, som visar på alternativen i svensk politik.

I Sverige har vi en alliansregering som sätter jobben främst, en regering som vill att alla människor ska kunna få ett jobb utifrån sin egen förmåga. Vi värnar arbetslinjen, och det har betydelse. Vi kan se – trots att vi är i en allvarlig situation – att sysselsättningen har ökat och att utanförskapet har minskat. Fler har kommit in på arbetsmarknaden och vill arbeta jämfört med 2006.

Men vi lider också av en orolig världsekonomi och en låg efterfrågan på svenska exportprodukter. Vi ser varsel som kommer och ställer krav på tydliga prioriteringar, för jobb och omställning, utbildning och reformer som stärker den svenska ekonomin på lång sikt och stöder återhämtningen i ekonomin.

Med de reformer som vi har lagt fram i budgetpropositionen för 2013 tar vi ytterligare steg i vår kamp för full sysselsättning, arbete åt alla och ett Sverige som håller ihop. Mot detta står oppositionspartiernas olika och mycket spretiga förslag, som gör det mindre lönsamt att arbeta och dyrare att anställa. Hur det ska leda till fler jobb och ökad sysselsättning vet nog ingen. Jag tolkar det så att man försöker nedmontera arbetslinjen på ett ganska konsekvent sätt. Det är också skiljelinjen i svensk politik, och tydligare än så tror jag inte att det kan bli.

Men tack för en engagerad och bra diskussion! Och trevlig helg!

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Finansutskottets betänkanden

2012/13:FiU1 Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna

2012/13:FiU7 Riksrevisionens rapport om miljökrav i offentlig upphandling – är styrningen mot klimatmålet effektiv?

2012/13:FiU11 Höständringsbudget för 2012

Utrikesutskottets betänkande
2012/13:UU13 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2010 och 2011

19 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 16 november

2012/13:130 Bolagsskattesänkning

av *Marie Nordén* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:131 Fördubbling av unga i fas 3 i Västsverige

av *Monica Green* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2012/13:132 Mobiltelefoni i hela landet

av *Monica Green* (S)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2012/13:133 Samhällsomvandlingen i Malmfälten

av *Sven-Erik Bucht* (S)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

2012/13:134 De psykiskt sjuka

av *Sven Britton* (S)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2012/13:135 Företagens frihet kontra mänskliga rättigheter

av *Patrik Björck* (S)

till statsrådet Erik Ullenhag (FP)

Interpellation 2012/13:130 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 november.

Övriga interpellationer redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 november.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 16 november

2012/13:118 Generella regler mot skatteläckage

av *Jacob Johnson* (V)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:119 Kostnadsfördelar för myndigheters lokalkostnader vid placering utanför Stockholms innerstad

av *Maria Stenberg* (S)

till statsrådet Stefan Attefall (KD)

2012/13:120 Hungerstrejkande i turkiska fängelser

av *Carin Runeson* (S)

till statsrådet Birgitta Ohlsson (FP)

Prot. 2012/13:26
16 november

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 november.

21 § Kammaren åtskildes kl. 14.33.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 13 § anf. 35,

av förste vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 72 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Ledighet.....	1
2 § Avsägelse	1
3 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	1
4 § Anmälan om ordförande i utrikesutskottet.....	1
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
6 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	4
7 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott.....	4
8 § Hänvisning av ärenden till utskott	4
9 § Svar på interpellation 2012/13:96 om arbete för ökad jämförbarhet i den svenska högskolan	5
Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	5
Anf. 2 LOUISE MALMSTRÖM (S)	5
Anf. 3 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	6
Anf. 4 LOUISE MALMSTRÖM (S)	8
Anf. 5 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	8
Anf. 6 LOUISE MALMSTRÖM (S)	9
Anf. 7 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	9
10 § Svar på interpellation 2012/13:106 om elektronisk övervakning vid kontaktförbud.....	10
Anf. 8 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	10
Anf. 9 ANNA WALLÉN (S)	11
Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	12
Anf. 11 ANNA WALLÉN (S)	13
Anf. 12 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	14
Anf. 13 ANNA WALLÉN (S)	15
Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	16
11 § Svar på interpellation 2012/13:82 om varsel och neddragningar inom dagspressen.....	16
Anf. 15 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	16
Anf. 16 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S).....	17
Anf. 17 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	18
Anf. 18 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S).....	19
Anf. 19 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	20
Anf. 20 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S).....	21
Anf. 21 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	22
12 § Svar på interpellation 2012/13:28 om analfabetiska invandrare	22
Anf. 22 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	22
Anf. 23 JOSEF FRANSSON (SD).....	24

Anf. 24	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	25
Anf. 25	JOSEF FRANSSON (SD)	26
Anf. 26	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	27
Anf. 27	JOSEF FRANSSON (SD)	28
Anf. 28	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	29
13 §	Svar på interpellation 2012/13:63 om nyanlända kvinnor	30
Anf. 29	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	30
Anf. 30	MARIA STENBERG (S)	31
Anf. 31	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	32
Anf. 32	MARIA STENBERG (S)	33
Anf. 33	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	34
Anf. 34	MARIA STENBERG (S)	36
Anf. 35	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	36
14 §	Svar på interpellation 2012/13:73 om lön efter kön eller lön efter kompetens	37
Anf. 36	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	37
Anf. 37	YLVA JOHANSSON (S)	38
Anf. 38	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	39
Anf. 39	YLVA JOHANSSON (S)	40
Anf. 40	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	41
Anf. 41	YLVA JOHANSSON (S)	43
Anf. 42	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	43
15 §	Svar på interpellationerna 2012/13:85, 90, 98 och 99 om skatteutjämningsystemet	44
Anf. 43	Statsrådet PETER NORMAN (M)	44
Anf. 44	LEIF JAKOBSSON (S)	45
Anf. 45	SVEN-ERIK BUCHT (S)	45
Anf. 46	MATS PERTOFT (MP)	46
Anf. 47	MARIE NORDÉN (S)	47
Anf. 48	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	48
Anf. 49	Statsrådet PETER NORMAN (M)	49
Anf. 50	LEIF JAKOBSSON (S)	50
Anf. 51	SVEN-ERIK BUCHT (S)	51
Anf. 52	MATS PERTOFT (MP)	51
Anf. 53	MARIE NORDÉN (S)	52
Anf. 54	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	54
Anf. 55	Statsrådet PETER NORMAN (M)	54
Anf. 56	LEIF JAKOBSSON (S)	55
Anf. 57	SVEN-ERIK BUCHT (S)	56
Anf. 58	MATS PERTOFT (MP)	56
Anf. 59	MARIE NORDÉN (S)	56
Anf. 60	Statsrådet PETER NORMAN (M)	57
16 §	Svar på interpellation 2012/13:84 om etiska regler för statliga bolag	58
Anf. 61	Statsrådet PETER NORMAN (M)	58
Anf. 62	MONICA GREEN (S)	58

Anf. 63	STAFFAN ANGER (M)	59
Anf. 64	Statsrådet PETER NORMAN (M)	60
Anf. 65	MONICA GREEN (S)	61
Anf. 66	STAFFAN ANGER (M)	62
Anf. 67	Statsrådet PETER NORMAN (M)	62
Anf. 68	MONICA GREEN (S)	63
Anf. 69	Statsrådet PETER NORMAN (M)	63
17 §	Aktuell debatt: De ökade varslen på arbetsmarknaden	64
Anf. 70	ULLA ANDERSSON (V)	64
Anf. 71	Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	65
Anf. 72	YLVA JOHANSSON (S)	67
Anf. 73	PER BOLUND (MP)	68
Anf. 74	CARL B HAMILTON (FP)	70
Anf. 75	PER ÅSLING (C)	71
Anf. 76	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	72
Anf. 77	ULLA ANDERSSON (V)	74
Anf. 78	PENILLA GUNTHER (KD)	76
Anf. 79	Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	77
Anf. 80	YLVA JOHANSSON (S)	78
Anf. 81	PER BOLUND (MP)	79
Anf. 82	CARL B HAMILTON (FP)	81
Anf. 83	PER ÅSLING (C)	82
Anf. 84	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	83
Anf. 85	ULLA ANDERSSON (V)	84
Anf. 86	PENILLA GUNTHER (KD)	85
Anf. 87	Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	86
Anf. 88	YLVA JOHANSSON (S)	87
Anf. 89	PER BOLUND (MP)	87
Anf. 90	CARL B HAMILTON (FP)	88
Anf. 91	PER ÅSLING (C)	88
Anf. 92	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	89
Anf. 93	ULLA ANDERSSON (V)	90
Anf. 94	PENILLA GUNTHER (KD)	90
Anf. 95	Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	91
18 §	Bordläggning	91
19 §	Anmälan om interpellationer	92
20 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	92
21 §	Kammaren åtskildes kl. 14.33	93

